JOHNSON — MEDICINAE LIBER — 1602

6772/B

WOOD, John

dup.r. 86. d.201.
28.

PRACTICÆ MEDICINAE LIBER,

artificioſa & compendioſa methodo, præcipuorum capitis morborum cauſas, ſymptomata, & remedia exponeñs.

Authore D. Johnſon.

Inuidia ſibi, & alijs venenum.

Vana ſalus hominum.

Deus Verax eſt, & omnis homo mendax.

Quos diligit Dominus, hos caſtigat.

Sustine. Abstine

Excuſum Londini, impenſis Iohannis Bayly. 1602.

Joseph Fenton

Medicinę ſtudioſis.

SI quis de alicuius medicamenti compoſitione in hoc libro diſcripti, ſiue de modo apparatus dubitat, typographum adeat qui (laboris ſui conſideratione habita) apertius ſiue plenius viam componendi demonſtrabit, ne quis ignarus fruſtra, oleum & operam perdat.

AD LECTOREM ſtudioſum.

M*Vltum dubitaui (lector humaniſsime) hoc exiguum opuſculum in hoc ſeneſcenti mũdo in publicum emittere, in quo tanta viget inuidia, & in hac arte opinionum diſſenſio, vt nemo ferè aliorum ſcripta legat, niſi vt calumnietur, ſed qui ſtudet ab omnibus approbari (ſi* Gal. *credamus) nihilo plus agit, quàm ſi det operam, vt omnium opes poſsideat. Quamobrem, vt pictor ille* Appelles, *cum tabulam Veneris ſpectandam collocaſſet, æquo animo ferebat prætereuntium iudicia, donec ſutor quidam omnium ineptiſsimus, illud reprehenderat quod ne intelligere quidem potuit: ſic ſi aliquid in hac noſtra opella, peritorum reprehenſione dignum ſit, libenter iudicium eorum ſubeam: ſin ſutor aliquis, vel infimi ſortis medicus (quos* Diogenes *pecudes aureo venuſtas vellere vocitat) hæc*

 mea

mea ſcripta iniuſtis calumnijs afficiat, hos moneo pictoris illius celeberrimi exemplo, vt ne vltra crepidam, ſed potius vt ſequantur conſilium, quod olim Timotheum *ineptis muſicis dediſſe fertur, nempè vt priorem artem dediſcerent, ſic aptiores ad veram acquirendam fierent, vnde poſtea maiori cum iudicio de aliorum laboribus ritè iudicare valeant. Cæterum ne longius excurrat oratio mea; quicquid in hoc libello continetur, aut per propriam noſtram experientiam confirmatur, aut ex* Hipocrate, Gal. *& reliquis principibus vtriuſque medicinæ, ſumma cum induſtria, & fide colligitur: neque vt aliqui faciunt, vbi nodus incidit (velut angue conſpecto) tranſilio: ſed pro viribus nodum diſſoluo.*

Tui in reb. medicinalibus progreſſus ſtudioſus.

I. W.

PRACTICÆ MEDIdicinæ liber, de præcipuis capitis affectibus, ſiue Ægritudinibus.

IN memoriam reuocans ſententiam illam, quam *Gall.* protulit libro de Prognoſticis: ſcilicet, ineptum valdè eſſe, quæ breuibus poſſunt explicari, longiùs dicere: decreui omnia quæ in hoc opuſculo dicturus ſum, paucißimis (vt poßim) verbis perſtringere.

De Alopecia, Ophiaſi, Caluitio, et Defluuio capillorum. Capitulum. I

Alopecia (teſte Tralliano) eſt vitium, quo capillis fluentibus, caput nudatur, et glabreſcit. Alopecia dicta, quoniam eſt morbus vulpibus familiariſsimus, qui ἀλώπεκες Græcè nominantur: generatur verò ex vitio et corruptione humorum, vel per eſſentiam ipſius membri læſi, vel per conſenſum aliorum. Alopeciæ deſcriptio.

Per eſſentiam membri læſi, aut quia intemperatum bonum alimentum tranſmiſſum corrumpit: aut quia proprio calore deſtructo, aut debilitato, membra vicina excrementa ſua ad membrum affectum, tãquam ad partem debiliorem, expellunt: vt ſolet in humano corpore contingere.

Per conſenſum verò, quia humores multiplicantur in membris naturalibus, ſcilicet hepate, ſplene, et ſtomacho.

Cauſæ.

Huius morbi cauſæ. { Vel pituita per aduſtionem ſalſa. Vel bilis. Et aliquando melancholia.

Signa.

Oriuntur in capite aliquando; et in barba vlcuſcula quædam exigua, denſa, ſanioſa et rubra, puſillis papillis adſimilia, ſecundùm Auicennam in forma rotunda; ſecundum Celſum, ſub qualibet figura dilatata; quæ ſi per eſſentiam membri læſi proueniant, non apparebit aliqua mala diſpoſitio in reliquis membris: ſin per conſenſum, e contra materia verò morbifica per colorem indicabitur.

Mont capi. lib. 1, conſ.

De Ophiaſi.

Ophiaſis deſcriptio.

Ophiaſis ita vocatur, quia cutim capitis ſerpit, inſtar conuolutionum ſerpentis, quem ὄφιν appellant.

Cauſæ.

vt in Alopecia,

Signa.

Ophiaſis (teſte Celſo) ab occipitio incipit duorum digitorum latitudinem non excedens, ad aures verò duobus capitibus ſerpens, quibuſdam

etiam

etiam ad frontem, donec ſe duo capita in priorem partem committant, ſcilicet, in forma oblonga.

Aliqui Auenzoar ſequuti, pro differentia ponunt æqualitatem, et inæqualitatem: attamen ego ipſe vidi et alopeciam, et Ophiaſim radices pilorum inæqualiter amputaſſe: ideòq; Actuario conſentio, nempe inæqualitatem conuenire vtriſque. Differentiæ inter Alopeciam & Ophiaſin.

At Alopecia eſt morbus capitis et aliarum partium: Ophiaſis autem ſemper capitis morbus.

Alopecia etiam in omnibus ætatibus accidit: Ophiaſis rariſsime niſi in infantibus.

Alopecia vix vnquam finitur ſine ope et auxilio medici.

Ophiaſis ſæpiùs per ſe. Celſus.

De Caluitio.

Caluitium dicitur depilatio anterioris partis capitis. Caluitii deſcriptio.

Siccitas et ariditas cutis (teſte *Gall.*) aph. 28. ſect. 6. aph. 69. ſect. 5. Vnde conſtringuntur meatus, vt pili promptè erumpere nequeant, deficítque alimentum, vnde prorumpentes alerentur. Cauſa.

Defectus pilorum in ſincipite ſatis manifeſtè morbum demonſtrat. Signum.

De Defluuio capillorum.

Defluuium capillorum eſt defectus pilorum capitis vniuerſus, generatúrq; vel vitio cutis, vel vitio materiæ.

 Si vitio

Signa. Si vitio cutis,tunc accidit aut propter raritatem et humiditatem, præceſſeruntq; cauſæ humectantes, et rarefacientes, et apparebit mollities cutis; et capillorum.

Aut propter ſiccitatem, et denſitatem: vnde aderunt ſigna planè contraria.

Si verò vitio materiæ contingat, tunc aut propter defectum,aut propter corruptionem accidit.

Si propter defectum, præceſsit vel immodica aliqua euacuatio; vel immoderatus coitus; vel morbus diuturnus.

Si ob corruptionem, præceſſerunt, vel adſunt morbi qui occaſionem præſtant, ſicut morbus *Gallicus*,vel ſimilis.

Differentiæ. Inter Alopeciam, Ophiaſim, Caluitium,et Defluuium capillorum hæ ſunt differentiæ.

Alopecia & ophiaſis ex deprauatis ſuccis oriuntur,& cum areis.

Caluitium, & defluuium capillorum propriè ſumptum ſine vlcuſculis.

Caluitium ex ſiccitate & inopia materiæ; & eſt defectus pilorum præcipuè in ſincipite.

Defluuium capillorum eſt vniuerſus defectus proficiſcens & ex ſiccitate, & ex humore redundante ,& prauitate humorum.

Prognoſt.. Alopecia recens, ſi medicamenta congruentia adhibeantur, facilè ſanatur: inueterata difficillimè aut nunquam: ſecundùm opinionem vulgi medicorum, nunquam: tamen aliquam vidi, quamuis multas vidi, & hoc inſtanti vnam curatam in manibus meis habeo: quin ſequentibus medicamentis

tis ceſsit: modus autem cognoſcendi rebellem Alopeciam, eſt mutatio coloris cutis, ſi fricetur: ſi enim per moderatam frictionem fit aliquantulum rubra, vel citrina, & calida; bonum portendit: ſi verò non, aut vix mutetur cutis, morbum difficiliorem fore demonſtrat.

Ad curandam igitur Alopeciam, vel Ophiáſim, præſertim inueteratam, neceſſarium eſt totum corpus evacuare, & eò magis ſi per ſympathiam oriatur (teſte *Gall.*) 3. Methodi. vbi irridet methodicos, qui oculum curaturi, non purgabant totum corpus, quod in omnibus particularibus eſt faciendum, paucis exceptis, iiſque morbis peracutis. curatio.

Expietur igitur corpus illis vitioſis humoribus, qui materiam & fomentum morbo ſuppeditant, niſi ſit infantibus, quos curare ſufficiet abſtinentia: ideòque tutiùs eſt à Pharmacis abſtinere: pueri vero grandiores his vel ſimilibus purgandi ſunt: ℞. pilula coch. Rhaſis ℈ij. vel de hiera cũ agarico ʒ I. Adoleſcentes verò & natu maiores ſequentibus. ſcilicet ℞ confect. Hamech. ʒß. ſirupi roſati ſolutiui ℥ iiij. aquæ bethonicæ. q.ß. fiat potio. Auicenna.

Vel ℞. electuarij. Hieræ, Diacolocinthidos, Diacatholiconis ana ʒß. fiat bolus.

Vel ℞. pilularum coch. Rhaſis, ℈ 4. vel pilula aggregat. Meſue. ʒ I.

Multa deſcribuntur quæ huic morbo inſeruiunt, aliquot autem remedia hoc in loco proferam, quæ egomet ſæpius magno cum honore, & vtilitate ægrotantium expertus ſum, & omnia alia ab authoribus deſcripta, de induſtria ſilentio præteribo. topica.

Inprimis igitur per quatuor aut quinque dies, poſteaquam materiam morbificam per pharmaca diminuerim, ſolitus ſum præraſo capite, bis indies locum affectum cum vrina vaccina tepefacta lauare, & fortiſsimè fricare, quibus diebus tranſactis, (capite quotidiè loto & abſterſo) fricetur locus morboſus ſcilla fortiſsimè, & ſequenti vnguento inungatur, & veſica bouis arida contegatur.

Vnguenti deſcriptio.

In debili & recenti.

℞ ſulphuris viui ℥ij. ſalis amoniaci vſti ℥i. pinguedinis porcinæ ſine ſale quantum ſufficit ad excipiendam predicta, fiat vnguentum.

In fortiori & magis inueterata.

℞ ſulphuris viui. ℥ij. alcionij vſti ℥ß. axungiæ. a rotis curruũ deraſæ: & in manu emollitæ q. ß. fiat vnguentum.

In morbo validiſſimo.

In morbo validiſſimo ſolitus ſum vti ſcarificationibus cutis capitis vt materiam morbificam liberaliús poſſit effluere, iuxta conſilium Arnaldi, & Auicennæ: cum enim magnæ ſint ægritudines, ſi á leuioribus incipiamus, paramus ægroto longum interitum: extremus enim morbus extremum requirit remedium, (teſte *Hipoc.*) Scarificatione autem facta, locum morboſum humecto cum viridi oleo vitrioli (cuius vires qui non norit vt inquit *Paracelſes*, non eſt dignus vocari medicus) cui miſceo parum olei ſulphuris, et quia hoc medicamentum ſemper ſatiſfecit expectationi meæ, ideo plura non quæſiui: qui vero plura deſiderat, Legat Ætium, Celſum, Trallianum, Arnaldũ, & multos alios, qui remediorum formulis tument.

Gal. 5. metho.

Caluiti-

Caluitij cura.

In ſenibus nunquam curatur, in alijs difficilimè, neq; vnquam aliquem ſanatum vidi, commendatur verò ab authoribus linimentum ex ladani parte vna olei lentiſcini partibus duabus, vel in maxima raritate cutis mirtini, ſi vero pharmacum craſſius adhibeatur, radendi ſunt capilli, ſi liquidiùs, detondendum eſt caput. Hip Aph. 24 ſect. 6.

Defluuij curatio.

Si fiat vitio cutis, quia laxior vel humidior, vtendum eſt adſtringentibus, vt exempli gratia. ℞ foliorum mirti: foliorum rubi ana M.j. gallarum immaturarum ℥ij. ſtercoris columbi ℥j. bulliant in lixiuio ex cineribus sarmentorum vitis confecto: & cum hoc lixiuio lauetur caput, & poſtea inungatur oleo lentiſcino, & mirtino: & hoc medicamento reſtitui quendam *Thomam Richardſon* nominatum, anno Domini 1583. ad priſtinam ſanitatem, cuius capilli ex antedicta cauſa in magna copia decidebant.

Si vero defluuium ſit ob denſitatem cutis, multùm conducit, caput abluere cum aqua ſalſa, vel alterata cum alcionio.

Si verò à ſiccitate, & inopia alimenti, reficiendi ſunt optimè nutrientibus & humectantibus: capútq; humectandum eſt hidrælio, in cuius ℥.1. imponatur ladani. ʒ.1.

Si

Si verò ex deprauatis ſuccis oriatur, vt in morbo gallico, adhibenda inprimis ſunt, quæ morbum gallicum reſpiciunt, deinde vtendum oleo illo montanico, quòd pluries expertus ſum.

Compoſitio hæc eſt ℞. Myrrhæ electæ, ladani ana ℥. 2. foliorum & baccarum mirti, capillorum veneris, florum liguſtri, ana M. 2. contundantur omnia per ſe, miſceantúrq; deinde ℞. olei amigdalarum amararũ, ſeſamini de alchanna, ana ℥vj. miſceantur, & fermententur in vaſe fictili, ſtricti orificij in fimo per ſpatium menſis: deinde repoſitis in idoneo vaſe, diſtillentur, & ſeperetur oleum ab aqua per infuudibulum, & ſeruetur vtrúmq;, ambo enim optimè inſeruiunt ad reſtaurationem pilorum poſt morbum gallicum, ſi caput obliniatur.

De dolore capitis.

Inprimis eſt ſciendum, nihil hoc in loco dicendum eſſe de dolore ſymptomatico, vel critico, in morborum vigoribus, vel declinationibus accidente, ſed de ipſo dolore reſpectu ſuæ ipſius vehementiæ auxilium poſtulante.

Duas pręcipuè ob cauſas, ſæpiſsimè dolet caput, nempe ob temperaturam, & ſitum.

Ob temperaturam, quia frigidũ & humidũ eſt, atq; ideo multis excremẽtis neceſſariò abundat.

Ob ſitum, quia in ſuperiore parte ſcituatum, exhalationes, & vapores, à partibus ſubiacentibus recipit: quo fit, vt qui calidiore ſunt iecore plerúmq; ſubiiciuntur dolori capitis, (teſte *Gall. 3.* de differen-

differentijs morborum) quia meatibus à calore dilatatis, iecur ardeſcens, vapores ſurſum facilius euomit.

De Cephalalgia.

Cephalalgia complectitur vniuerſum capitis dolorem, eſtq; grauis affectus, & dolorificus, aliquando totum caput, aliquando tempora ſolummodò, aliquando occipitium tantùm, modò vnam partem, modò alteram infeſtans: continétq; ſub ſe cephaleam, & hemicraniam, affectus valdè graues, & ægrè cedentes, quos quia non requirunt aliam medendi viam, quàm quæ ſub hoc capitulo deſcribetur, (niſi forſan aliquantulum fortiorem) ſub Cephalalgia hoc in loco comprehendam. Cephalalgia quid.

Cephalia igitur, generatur vel per primarium affectum capitis, vel per conſenſum membrorum ſubiacentium, vel per vtrunq;.

Morbi verò materiæ vel { Sanguis, Bilis, Pituita, Melancholia. Materia morbifica.

Aut vapores ex his vel aliquibus horum orti.

Si per eſſentiam vexentur aliqui dolore capitis: grauitatem & perſeuerantem dolorem patiuntur, (quiq; nullo errore precedenti ſuperueniet) & maiori ex parte ob lęſionem ſenſuum, ſanum enim eſt membrum, cuius operationes ſunt ſanæ, & è contra, ſi *Gal.* fides ſit habenda. Signa.

Qui verò per conſenſum ægrotant, in operatio-

nibus vigent, neq; continuò dolent, neq; continuam grauitatem percipiunt, nec niſi præcedenti cruditate, vel errore in victu, vel cibo aſſumpto malè ſe habent.

Qui verò & per primarium capitis vitium, & per ſympathiam, dolore capitis corripiuntur, hi particularium membrorum inæqualem temperaturam plerumq; patiuntur.

Si a Sanguine

Si verò ratione ſanguinis, quis dolore capitis tentetur, hoc fit, vel quia ſanguis quantitate ſua opprimit, vel qualitate praua caput malè afficit, vel vtriſque offendit. Si quantitate lædat, diſtinguendus eſt dolor per grauitatem, dolorem tenſiuum, calorem, rubedinem, habitum corporis plethoricum, victum pleniorem prægreſſum, vel ſolitarum euacuationum ſuppreſsionem, vrinam, rubram, craſſam & pulſum maiori ex parte magnum.

Si qualitate infeſtet, aderunt ſigna, ſecundùm inclinationem ſanguinis ad aliquem aliorum humorum.

Si ab vtriſque, commixta erunt ſymptomata.

Si a Bile.

Qui verò ob bilis acrimoniam ægrotant, hiſce ſignis deprehenduntur, ſcilicet, per dolorem mordacem, oris amaritudinem, faciei pallorem, caliditatem cutis circa caput, calidiorem temperaturam, vitam cum curis tranſactam, vel continuam moram circa ignem, (& quod infallibile eſt ſignum) quia nullam grauitatem ſentiunt ægri, tenuis enim & calidus ſuccus quemadmodum

modum bilis, (*Gal.* teſte) grauitatis eſt expers, pulſum etiam velocem habent, cum graui ſiti & (ſecundum aliquos) dolorem frequentiùs in dextra parte capitis patiuntur.

Si verò pituita dolorem pariat, ſomnolentus eſt æger, grauitatem cum dolore perſentiſcit, præceſſitq; victus pituitoſus, nec non vita ocioſa, dolórque obtuſus erit, color verò faciei albus erit, cum frigiditate temporum, hebetudine ſenſuum & totius corporis pigritia. Pituita.

Si verò à melancholia oriatur dolor, qui tamen rariſsimè accidit, (teſtibus melancholicis) niſi in morbo Gallico, aderit plumbeitas ſiue liuiditas faciei, corruptio ſenſuum, &c. Et ſecundum aliquos, dolor frequẽtiùs erit in parte ſiniſtra, eritq; pulſus paruus, & durus, vrina ſubtilis, ad claritatem tendens, vigiliæ. Melanchol.

Qui verò per conſenſum dolore capitis vexantur, vt exempli gratia per communitatem ſtomachi, iecoris, ſplenis, matricis, aut totius ambitus venarum: aut propter os ventriculi malè affectum grauantur, vnde faſtidio cibi, nauſea, ſtomachi angore, & vomitu vexantur. *Per conſenſum.*

Aut propter fundum ventriculi imbecillum, vnde ſentitur grauitas, & quaſi onus premens, maiorémque quantitatem cibi appetunt, quàm concoquere poſſunt, peius enim ſe habent cibo aſſumpto, quàm inani ventriculo, cum enim craſſus humor quietus in imo ventriculi reſideat, nihil aut modicum negotij

 faceſsit,

faceſsit, iniecto vero cibo irritatus, peior & moleſtior euadit, craſſum autem humorem dico, quia acres & tenues vix poſſunt è ventriculo efflare, quin ſua leuitate os ſtomachi petant, idque laceſſent, biliofiq; humores in ventriculo efferueſcentes, aſſumpto cibo quieſcunt.

Aut quia materia imbibita in tunicis ventriculi, caput vaporibus ſuis ferit, vnde nauſeabundi fiunt ægri, dolor vero eorũ pungitiuius erit, (ſi materia ſit acris) & plurimùm ab anteriori parte capitis oritur dolor, declinátq; ad mediam, aliquando etiam in occipite incipit, propter ſitum æſophagi.

Arcul.

Gal.2.artis medic.

Aut ratione hepatis calidioris, quod prodit latitudo venarum, cum calore manuum, & plantarum pedum, præcipuè poſt cibum; orta enim atteſtantur ſuis principijs.

Gal.5.de locis affect.

Aut vitio ſplenis, (vt plerumq; fit) ſcilicet cum ichores melancholici ex eo in ventriculum effluunt, vnde excitantur ſymptomata melancholica, vel vitio totius ambitus venarum, cum nimis incaleſcentes obſtruantur, vnde flatus, & (niſi corpus valde ineptum ſit) melancholia hypochondriaca.

Si verò à matrice mulier aliqua dolore capitis tentetur, in his aut retinentur, aut diminuuntur menſtrua, aut præceſsit aborſus ſiue partus.

Quoad

Quoad curationem.

Si præ copia offendat, ſanguis neceſſariò venæ ſectione euacuandus eſt, nullo reſpectu temporis habito, ſed virium ægroti, imbecillis enim viribus detractionem partiri præſtat. Qui autem ſanguinis miſſionem retardant, aliquando pro morbo mortem inducunt, cùm ſanguis regurgitans inflammationem cerebri et membranarum pariat, neceſſitate autem non vrgente aluum enemate in primis ſubtrahere, deinde venam aperire, inconueniens non eſt. E Sanguine.

℞ maluæ, biſmaluæ, violarum ana M. j. mercurialis, betæ albæ ana M. ß. ſeminis lini, fænugræci ana ℥ ß. ſeminis aniſi ʒ ij. flat decoctio in colaturæ libra j. diſſolue diacathol. ℥. j ß. olei violati, mellis roſati ana ℥ iij. miſce. Clyſteris deſcriptio.

Clyſtere autem dato, & vena ſecta, vtiliſſimum eſt frontalibus vti: vt exempli gratia.

℞. foliorum roſarum ſiccarum M. j. florum chamomillæ, M. ß. imponantur in ſacculo lineo, & bulliant in aceto, & aqua roſarum, vaſe clauſo: poſtea verò fortiſſimè expreſſus applicetur ſacculus fronti, & temporibus: ad ſomnum vero conciliandum ſolitus ſum vti gra. 4. confect. ſequentis. Frontale.

℞. extractionis hyoſciami albi ℥ ij, opij thebaici cum ſpiritu croceato ſine ſpeciebus extracti ℥ ß. mummiæ puræ ſine fæcibus ʒ j. gemmarũ ſolutarum ℥ ß. tincturæ ſpecierũ diambræ per ſpiritum ardentiſſimum extractæ ad ſpiſſitudinem mellis, Confectio ſomnifera.

ʒß. ſpecierum diamoſchi dulcis ʒj. lapidis bezoar ℈j. miſceantur in idoneo vaſe, deinde irrigentur, cum olei cinamomi ſufficienti quantitate, & cum febrili calore ad iuſtam conſiſtentiam cogentur. neque poteſt aliquid melius ſiue ſecurius excogitari: ſæpius enim antedictum medicamentum probaui magno cum honore, et amicorum meorũ conſolatione.

E qua vena autem ſanguis detrahendus eſt, quamuis vnicuiq; medico bene notum ſit, attamen vt officio meo ſatiſfaciam, illud etiam in hoc loco oſtendam,

Si igitur totum corpus ſit plethoricum, idq; in eximio gradu, aperienda eſt vena mediana, ne ſi cephalicam tunderemus, maiorem quantitatem ſanguinis ad locum attraheremus, quàm per vires ægroti adimere poſſumus, ſecuriùs ideò ſecanda eſt mediana, quæ et ad reuultionem & ad deriuationem inſeruiet.

Si vero ſanguis circa caput ſolummodo peccet, aperietur cephalica.

Si poſterior pars capitis e plenitudine doleat, aperietur vena in medio frontis.

Bils. Qui verò ob bilis acrimoniam ægrotant, in hunc modum ſunt tractandi.

In primis detur hic vel ſimilis clyſter: ℞. maluæ, violarũ, mercurialis: ana M. j. lactucæ, cucurbitæ ana M. ß. ſeminis aniſi ʒj. in colaturæ libra: diſſolue ſpecierũ hyeræ ſimplicis ʒß. electuarij, lenitiui, ʒj. olei violati, mellis violati, ana ʒ. iij. fiat clyſter.

Si verò vehemẽtiſſimus ſit dolor, ob euẽtilationẽ, vena

vena cephalica ſecanda eſt: parcè tamen, et paruo cum orificio; quia ſanguis frænum bilis: aliqui tamen ſuadent venas ſub lingua aperire, his ex arte factis applicetur frontale aliquod fronti, et temporibus: vt exempli gratia, ℞. olei roſati, vel nenupharini ℥j. aceti, aquæ roſarum: ana ℥ß. deindè ad prouocandũ ſomnum vtere gra. 4. antedicti cõpoſitionis: vel ſi huius copia non ſit, vtere ſequenti. ℞. ſirupi violati ℥ß. aquæ lactucæ ℥ij.

Vel ℞. diacodij ℥iß. aquæ lactucæ ℥ij. Sed ſi dolor hiſce remedijs nõ cedat, purgetur bilis in hunc, vel ſimilem modum: ℞. florum boraginis, buglоſſi, violarum, cichorei: ana P. ß. tamarindorum pinguium ℥i. prunorum numero 5. bulliant in aquæ endiuiæ libra j. ad tertias huius accipe ℥iij. diacatholiconis ʒvj. electuarij ſucco roſarũ ʒij. ſirupi roſati ſolutiui ℥j. ſiat potio: vel ℞. rhabarb. electi ʒiiij. infunde in aqua endiuiæ, facta diligenti expreſſione, adde electuarij de ſucco roſarum ℥ß. mannæ electæ ℥j. ſirupi roſati ſolutiui ℥iß: fiat potio.

Vel ℞. pul. rhab. electi ʒj. elect. de ſucco roſarum ʒiß. trochiſcorum de violis, cum ſcammonio ℈j. floris caſſiæ nouiter extracti ℥ß. miſce cum ſaccaro: fiat bolus.

Vel ℞. pilularum aurearum ʒj. diagridij. gra. 5. cum ſirupo roſarum: fiant pilulæ V. Pituita.

Qui verò ob pituitam capitis dolore tentantur, in hunc modum medicandi ſunt.

Inprimis inijciatur longè a paſtu, hoc vel ſimile enema.

℞. mal.

℞. mal. biſmal. mercurialis ana M. j. florum chamomillæ, meliloti, anthos, ſtæchaidos ana P. j. ſeminis aniſi ʒß. agarici in panno lineo ligati ʒij. in colaturæ libra j. diſſolue ſpecierum hyeræ ruſi ʒß, mellis roſati ℥ij. oximellis ſcillitici ℥j. olei chamomelini ℥iij. fiat clyſter.

Hoc enemate dato præparandum vlteriùs eſt corpus, per tres vel quatuor dies, his vel ſimilibus medicamentis. ℞. decoctionis hiſſopi, bethonicæ, meliſſæ ana P. ß. florum cordialium, ana P. j. ſeminis aniſi ʒiij ſenæ orient. ʒ. ix. bulliant omnia in duabus libris aquæ, ad ℥ ix. pro tribus vicibus huius: ℞. ℥iij. ſirupi roſati ſolutiui cum agarico ℥iß. fiat potio pro vna vice tribus diebus in hunc modum præteritis, purgetur ægrotus in ſequentem vel ſimilem modum. ℞. agarici ℈iiij. Rhab. ʒi. infunde in decoct. fructuum additis. ʒij. ſenæ, in horum infuſione diſſolue mellis roſacei ſolutiui, ℥. iiij. fiat potio.

Vel ℞. ℈iiij. pilularum cochiarum Rhaſis: vel cum pilulis de hyera cum agarico, vel cum ʒvj. diacartami, ſiue diaphæniconis in idoneo liquore diſſolutis.

Loco vero dolenti ſuppone cubebas contritas, & aqua roſacea aſperſas, vel milium cum ſale mixtum, ſuper tegulam calefactum, & vino albo ſiue aceto irroratum.

Vel oblineatur locus dolens, trochiſcis de caſtoreo, a Rhaſi deſcriptis, & in vino veteri diſſolutis, cuius compoſitio hæc eſt. ℞. caſtorei, euphorbij, piperis, ſinapis, rutæ, marrubij ana partes æquales

æquales, pulueriſentur & conſpergantur vino vete-ri, & fiant trochiſchi, poſtea verò de ſiccentur.

Qui verò ob melancholiam, dolore capitis af-fligitur, hos purgare decet confectione hamech, cum decoctione epithimi, & florum cordalium: vel cum ℈j. elebori nigri; more chimico extracti, cum infuſione ſenæ & epithimi: & hoc expertiſſi-mum medicamentum eſt: *Arculanus* deſcribit eti-am medicamentum ſanè multum conducibile. Melancholia. Folio 27

Sed ſi per conſenſum oris ventriculi, & materi-æ billioſæ, per vomitum expurgandus eſt ægrotus: dummodo nec phthiſicus, nec morboſus circa o-culos, nec anguſti ſit pectoris, nam propter ſub-tilitatem, & mobilitatem materiæ, facilè euacu-atur.

Stomacho (vt antea dicitur) inanito comfortan-dus eſt ſtipticis, vt cum ſirupo de ribes, de agre-ſta vel buccella panis, immerſa in aliquo horum, et ante cibũ exhibita, neq; vllo modo tolleranda eſt fames. Et quanquam aliqui hortentur ſtomachũ in hoc caſu curare nihil capiti faciendo, intelli-gendi ſunt, quaſi dicerent nihil capiti faciendum eſſe, vt membro principaliter affecto: vtiliſſimum autem eſt corrobarantia applicare, ad comfortan-dum cerebrum, ne vlterius recipiat, quod bene proficitur vſu huius electuarij intro aſſumpti, ad quantitatem ℥ß. per tres horas ante cibum, et tres horas a cæna, in introitu lecti: compoſitio hæc eſt, ℞. conſeruæ florum boraginis, bugloſſi, roſmari-ni, ſacchari, roſarum mirabilanorum, chebul. em-blic. conditorum, corticum citri conditorum, ana Gal. Auicenna. *Trinca.*

℥j. cum ſirupo de rhibis: fiat electuarium.

Paracelſes verò hanc doctrinam arridens, has ſtomachi anxietates e tartaro reſoluto prouenire affirmat, qui in finibus ſtomachi exiſtens, fel attrahit et quia duo aduerſa ſimul eſſe nequeunt ſine tumultu, inde ſequitur vomitus, proponitque medicamentum liquoris viticellæ, ℥iij. rubedinis de colcothar ℥ij. cuius doſis eſt ʒß. in vino bono; & profectò confiteor, me citò, tutò, & iucundè curaſſe multos, hoc ſolummodo medicamento.

lib. 2. de morbis ex tartaro.

Si vero materia ſit in fundo ventriculi, præmiſſo aliquo lenitiuo extenuandus eſt humor craſſus, his vel ſimilibus: ℞. aquæ bethonicæ ℥iij. mellis roſati, oximellis ſimplicis, ana ℥i. fiat potio: capienda ieiuno ſtomacho, ſecundum conſuetudinem, ſecundum iudicium præſentis medici, præparato verò corpore in hunc vel ſimilem modum purgetur. ℞. foliorum ſenæ ʒij. polipodij, epithimi, ana ʒi. paſſularum, radicis dulcis, ana ʒij. florum boraginis, bugloſſi, violarum, ana ℥j. prunorum ſebeſten, ana iiij. fiat decoctio in cuius ℥iiij. diſſolue confectionis hamech ʒv. ſirupi roſati ſolutiui ℥iß. fiat potio nec ſufficiet vnica purgatio ſed altera atq; altera.

Si verò e materia in tunicis ventriculi imbibita, proueniat dolor, multum proficiet creber vſus aloes; aut hyeræ picræ, aut abſinthij diluti, ſed reuera, multo præſtantius reperietur antedictum medicamentum *Theophraſti Paracelſis.*

Tral.

Qui verò ratione iecoris calidioris, capitis dolore

lore afliguntur, hi per venæ ſectionem curandi ſunt.

Qui verò & per comunitatem ſtomachi; & hepatis laborant, ſtomacho ſcilicet frigidiore exiſtente, hepate vero calidiore, in hunc modum ſunt tractandi.

In primis, expurgandi ſunt blandis medicamentis, ſicut caſſia cum ſpeciebus hyeræ, vel rhabaro, cum ſaccaro roſarum, vel cum ſirupo roſato ſolutiuo; et aliquando cum hyera diacolocinthidos, vires enim ventriculi non deiicit, neque hepar multum caleſacit: *Gal.* enim 2. de victus ratione vbi febris remiſſior erat in pleuritide conceſſit hoc facto, calfaciendus eſt ſtomachus cum diatrion pipereon in forma pilularum, capiend. ℈j. ante cibum per horam, & inungendus eſt ventriculus exterius, cum oleo nardino, maſtichino, et de mentha, cum aromatibus, vel cū emplaſtro ſtomachico galeni, pro nobilioribus verò paretur emplaſtrū ex oleo de floribus arant. ℥j. mannę belzoniæ ℨ i ß. gariophilli, macis, ana ℨ ß. ladani optimi ℈ij.

Si verò ratione ſplenis (vt plerunq; fit, teſte *Gal.* 5. de locis affectis) purgand. eſt ſplen, vel deoppilādus et coroborandus, prout cauſa poſtulat.

Si verò a matrice fiat dolor, recurrendum eſt ad medicamenta morbo appropriata, et in propriis capitulis deſcripta.

Si ex obſtructione, vel nimia calefactione totius ambitus venarū deoppilādæ ſunt, et refrigerādæ, et per venæ ſectionē, et purgationē, vt poſtea oſtendetur, cùm de flatu hypocondriaco ſermonē

 habeamus

habemus Sed quia aliquando ex alijs cauſis, quàm antedictis doleat caput: nempe et a ſpiritu flatuoſo, & ab intemperie calida, vel frigida: vel a ſiccitate, vel ex ictu, ſiue plaga, vel ebrietate: ideo pauca de his dicenda eſſe neceſſarium puto.

Signa Si verò a ſpiritu flatuoſo grauetur caput, dolor tenſiuus, abſque grauitate, vel pulſu, moleſtat, et fit permutatio doloris, a loco ad locum.

Si verò ab intemperatura calida, male ſe habet caput, apparebit leuis quædam rubedo circa partes capitis, oculorum, & faciei: gaudetq; ægrotus frigidis perfuſionibus.

Si ab intemperie frigida proueniat dolor, contrarijs ſignis deprehendetur, nempe a quouis interno ſiue externo calore ſedabitur dolor.

Qui vero ex ſiccitate laborant, ſunt vigilantiſſimi, et moleſtantur tumultuoſis imaginationibus, non ſine animi deiectione, precipuè ſi humor ſit melancholicus.

Si ex plaga, manifeſtè apparebit occaſio, nec nō inflammatio: vt *Gal. 2.* de compoſitione medicamentorum ſecundum locos apertiſſimè demōſtrat

Si ex ebrietate, nimia vini vel potus ingurgitatio præceſſit.

Si a ſpiritu flatuoſo in ipſo cerebro, fiat leuis e-
Cura uaporatio, cum milijs et floribus chamomillæ, in ſacello torrefactis.

Trib. Si ab intemperie calida, vt ab æſtu, ſufficiet ſinciput roſaceo inungere, vel in vehementi dolore, parum ſucci portulacæ addere, (ſi in viris) ſi vero in pueris ſiue mulieribus chamomelino:

nullum

nullum autem purgans medicamentum quale-cunq; conuenit.

Si verò quis à frigore, capitis dolore vexetur, ſatis eſt caput oleo rutaceo, & anethino perfundere, cum additione parum euphorbij, ſi maxima vrgeat neceſſitas : *Ætius* verò oleo in quo verbena viridis incoquitur præraſis capillis vtitur.

Si à ſiccitate oriatur dolor, è gelida aqua potabili fouendum eſt caput, & oleo amigdalarum dulcium inungendum, & humectantia pro cibo ſunt ægroto præbenda.

Si ex ebrietate, optimum præſidium vomitus, & quies, ſomnus enim reſoluit vapores & dolorem tollit.

Si ex ictu vel plaga, præmiſſo enemate, optimum iuuamentum veniæ ſectio, topica vero adhibenda ſunt ſecundum diſcretionem præſentis medici.

Sed quia varij etiam percipiuntur dolores, nempe pungitiui, frangitiui, grauitiui, extenſiui, ideo aliquid de differentijs horum dicam.

Dolor capitis grauitiuus, pondere ſolummudo moleſtat, & eſt proprium ſymptoma cerebri affecti, quia teſtibus *Ariſtotile* & *Gal.* cerebrum aut omnino eſt ſenſus expers, aut illum ſatis obſcurum habet. Signa.

Dolor verò pungitiuus, membranarum morbus eſt.

Dolor frangitiuus, membranæ os ambientis ſymptoma.

Dolor extenſiuus, morbus proprius neruis,

tendonibus & ſimilibus.

Quoad loca verò doloris, aliquid notandum eſt.

Qui igitur dolorem pungitiuum in radicibus oculorum patiuntur, in his materia morbifica à cerebro in tunicas expellitur: Tunicæ enim oculorum ex cerebri membranis ortum habent; ideoq; illis affectis, hæ neceſſario per conſenſum afficiuntur.

Si verò caput quaſi in ſuperficie rumpi ſeu frangi videatur, pro certo indicat dolorem produci à materia, quæ reſidet inter cranium, & pericranium, & propriè ſignificat, membranam os caluæ veſtientem læſam eſſe.

Dolor verò extenſiuus, à flatibus oritur.

Dolor in poſteriore parte capitis, (niſi per eſſentiam laboret caput) arguit multitudinem vaporum vel humorum, (præſertim ſi ſibilus aurium adiungatur) è ventriculo & inferioribus partibus, hunc dolorem parere, quia dum æſophagus per quem tranſeunt vapores, magis ad poſteriorem partem inclinat, neceſſariò ſequitur, vt ibi ſentiatur dolor; & hæc eſt ratio, cur qui ex vtero dolent, vel quibus per aortam ſiue venam cauam vapores aſcendunt in poſteriori parte dolorem percipiunt, quamuis non credam, quin ſtomachus etiam aliquot vapores ad caput per externas tunicas, & neruos ſextæ coniugationis ſurſum euomat.

Dieta

Dicta particularis.

Qui ob abundantiam ſanguinis capitis dolore affliguntur, abſtineant hi à carne, vino, ouis, piſcibus electis, magni corporis, & ſimilibus, quia multum ſanguinem generant, caueant etiam ab omnibus vaporoſis, vnctuoſis, pinguibus, acutis & calidis, laudantur autem herbæ frigidæ, & fructus frigidi, vt lactuca, portulaca, plantago, mala-granata, & pira.

In cauſa autem bilioſa, conueniunt etiam antedicta: regimen enim vtriuſq; idem eſt, niſi quod magis ad humidum declinaret, & ſtipticum, ſi raptus materiæ ad ſtomachum timeatur, vt exempli gratia, vtetur ægrotus brodio pulli cum agreſta confecto, vel carne pulli cum ſucco limonum vel hordei cremore.

In cauſa pituitoſa, ſit aer calidus & ſiccus, ſit potus vinum vetus meodicris vinoſitatis, vel aqua mellis cum modico piperis, ſit ſomnus parcior, ſint fercula facilis digeſtionis, & ad caliditatem & ſiccitatem inclinantia, & in hac cauſa bene faciet ira aliquando, ad ſuſcitandum naturalem calorem.

Si verò à melancholia, ſit regimen humectatiuum, impinguatiuum, nec oppilatiuum, declinans ad caliditatem, ſiue frigiditatem, ſecundum humoris exigentiam, & circumſtantiam vt in capitulo de melancholia latius tractabitur.

Dieta generalis.

Sit aer, quatenus eſt materia alimenti, purus, & ſuauis odoris, vt ſpiritus delectetur & nutriatur.

Habeat ægrotus quotidie beneficium alui.

Sit ſomnus parcior, venus autem parciſſima.

Si ab intemperie oriatur, vergat aer ad contrarium, vnà cum cibo.

Si à plenitudine, ſit victus parcior, ſufficiátq; vnicum genus cibi, & vitentur carnes antiquæ, porcinæ, ſalitæ, aues paluſtres, paſtilia, lac, & lacticinia, piſces, & omne genus vaporoſorum, viſcoſorum, & humidorum, vnà cum ſalſis & acribus vt cæpe, allio, caſu antiquo, oleribus ſilueſtribus, fructibus horarijs, niſi parciſſimè & ante cibum, caueant ægroti ab animi moleſtijs, & vino niſi in pauca quantitate & diluta, triplicem enim ob cauſam prohibet *Gal.* vinum, inter quas enumeratur capitis dolor, additq; rationem, cur vetite, ſcilicet, quia ſi magnum ſit obeſt cerebro, ſin pauciferum licèt non noceat cerebro, obeſt tamen ventriculo.

3. Lib. de ratione victus.

De vertigine.

Per vertiginem, intelligo illud vitium, in quo omnia in conſpectu circum rotari videntur, *Gal.* eſſim comment. 42. lib. de ratione victus de vertiginoſis locutus affirmat eos ſibi imaginare, vel caput proprium, vel exteriora circumduci, & quãquam aliqui contendant, ſcotomiam & vertiginem

nem differre, quemadmodum *Rhaſis*, & *Donatus*, cap. 17. li. 3 de medendis humani corporis malis, attamen quia differunt niſi ſecundum magis & minus, hoc nomen pro ambobus vſurpabo. Lib. 1. continent, cap. 2.

Vertigo igitur eſt motus circularis ſpirituum, in anterioribus cellulis cerebi: qua ratione autem mouentur ſpiritus in capite dilucide per ſimilitudinem flammarum in furno coercitarum demonſtrat Rondeletius, quæ ſua leuitate ad ſuperiorem partem fornacis delatæ, (nec altius ferri poſſunt) reflectunt, & in gyrum mouentur. Vertig. deſcriptio.

Vertiginis cauſa duplex. { Interna, Externa. Cauſæ.

Interna aut { per eſſentiam. Per conſenſum.

Si per eſſentiam, tum vel a materia flatulenta, quæ proprio vitio capitis aut procreatur, aut congeritur, teſte *Gal*. Cap. 8. lib. 3. de locis affectis.

Vel ex frigido & viſcoſo humore ſiue intemperie cerebrum occupante, mediante tamen calore, (vt inquit *Paulus*,) calor enim humores, extenuat, & in furorem agit, vnde efferueſcunt.

Si per conſenſum, tunc aut { Ventriculi, Iecoris, Lienis, Vteri.

Si caput primario laboret, hæc adderunt ſigna. Signa.

 Dolor

Gal. de locis affect.

Dolor maiore ex parte perpetuus, tinnitus aurium, defectus ſenſuum, & nulla præbita occaſione, vel externa, vel in victu, excitabitur morbus.

Si per conſenſum, deinde prouenit morbus, vel à ventriculo, vnde ſequitur inappetentia, nauſea, ſtomachi ſubuerſio, mala concoctio, variatúrque morbus, prout ægrotus ſe in victu gerat, vel vitio iecoris, aut quia calidius enervat vires ſtomachi, & ſubminiſtrat vehiculum, aut quia calidius ſanguinem nimis acrem & ſpirituoſum reddit, vnde efferueſcit, & præ acredine è naribus ſolitus erumpere, & ſubitò ſuppreſſus, permanente defectu hepatis vertiginem inducit.

Aut quia calidius, torrefaciendo & adurendo ſanguinem, natura & præ copia & aduſtione cogitur ſe per venas Hemorroides exonerare, quæ identidem præter conſuetudinem ſuppreſſæ, vertigini & grauiori morbo occaſionem ſubminiſtrant, vt multis contigiſſe vidi dum ipſe medicinam exercui, & præcipuè generoſo cuidam generoſiſſimo cognomine Cheſter, qui mea induſtria curatus viuit, non ſolum à vertigine ſed ab epilepſia liberatus poſteaquam per ſpatium vnius anni integri ad minimum in tutela aliorum medicorum (quorum nomina reuerentiæ gratia reticebo) ſine ope & auxilio vllo remanſiſſet. Caſus vt ſequitur.

Historia.

Hic generoſus, quatenus ad habitum corporis vniuerſi attinet, calidus & moderatè ſiccus,

cus,cui temperaturæ conſentiebant omnia membra præcipua , ventriculo excepto, vtpote qui frigidior erat , annum trigeſimum agens, ſeptem abhinc annis conſuetus, periodice ſanguinem abundanter & per nares, & per Hemorroides expellere , petijt conſilium de reſtringendo has ſanguineas euacuationes. His autem reſtrictis (vt mihi retulit) incepit laborare vertigine, & poſtea epilepſia, multoties enim cecidit neq; præſenſit , & quamuis inter initia fieri potuit hunc morbum à ſuppoſitis partibus originem traxiſſe, & fomentum habuiſſe,attamen cùm eo tempore ſecundum annum pertrànſiuerat factus erat primarius capitis affectus, & hoc conieci tum ex grauitate, quam circa caput percipiebat, tum quia cæteros ſenſus ſtupidos habuit: hic autem generoſus ſanitatis ſuæ recuperantiæ cauſa me accerſiuit, quem dei auxilio anno Domini 1589. in hunc modum priſtinæ ſanitati intra ſex menſes reſtitui, declinabat autem morbus intra menſem.

Inprimis præmiſſo lænitiuo, & conuenienti dieta imperata,venam aperui, deinde hanc potionem quaternis diebus propinandam dedi.

℞. ſirupi de bethonica, de ſtæchade, & de cichorio , ana ℥ ß : Decoctionis maioranæ, ſaluiæ in aqua Endiuiæ, ℥ ʒ. Fiat potio. Deinde ℈ 1. Ellebori nigri cum granis quatuor extractionis agarici in vino albo dedi; præterea quotidiè intrò aſſumpſit coclearium vnum ſequentis

 medi-

medicamenti cum coeleario aquæ hirundinis Rondeletij, in aquæ meliſſæ ℥ 2. excepto die ante nouilunium & plenilunium, quibus diebus accepit aut medicamentum antedictum ex eleboro, aut parum antimonij cum oleo vitrioli ad ſeceſſum præparati. Medicamenti verò deſcriptio hæc eſt.

℞. aquæ è fecibus vini per ignem & artem extractæ q. ſ. hanc per nouum alembicum igne proprio à vitriolo corallato & in pultis inſtar antea redacto diſtilla, cuius libræ vnæ adde liquoris viſci quercini & radicum pæoniæ maris ana ℥ ß extractionis bethonicæ ʒ 1. reducantur per circulationem in potum: hoc ritè parato paraſti medicamentum pro vertigine, epilepſia & ſimilibus, auro prætioſius: ſed vt ad propoſitum redeamus.

Si vertigo lienis vitio accidat, maiori ex parte fit flatus hypocondriacus dictus.

Si per conſenſum vteri, tunc aut quia deſtruitur naturalis calor poſitiuè propter nimium menſtruorum fluxum, aut priuatiue, propter ſuppreſſionem: aut propter alicuius rei corruptæ retentionem, vel inflammationem ſiue matricis procidentiam.

Si è cauſa externa tunc aut à purgatione intempeſtiuè bibita, de qua Hipocrat. loquitur inquiens, qui ſana habent corpora difficilius purgantur, nam & vertiginoſi, & voluuloſi ſunt.

Vel

Vel ab attractione craſſorum et tenacium humorum ante concoctionem, vel ob extenuationem, de qua loquitur *Gal.* in comment. in 2. libro Aphoriſ. Vel e nimis vehementi purgatione: de cuius incommodis loquitur *Gal.* libro 1. Aphoriſ. 3. Aphoriſ.

Vel e circulari motu corporis proprij, rationem cuius recitat *Caſsius* 759.

Vel quia quoduis vel quemuis alium circum verti vident: cuius rationem reddunt Ætius, Paulus, Auicenna & Matheus, de gradi.

Vel ex aſſiduis flexibus in itinere, e quibus loquitur *Areteus.*

Vel propter cruciatus, vt in perforatione, ſiue percuſſione cranij, de qua loquitur *Arcul.* & *Donatus.*

Vel balneo poſt repletionem.

Vel mora ſub radijs ſolaribus.

Vel propter famem, vt in illis qui tollerare nequeunt.

Vel propter ebrietatem.

Signa general.

Agitatio ſpiritus in gyrum, titubatio et in vertigine oculorum tenebroſa caligo.

Prog.

Parui faciendus non eſt hic affectus, nam appropinquat epilepſiæ, et apoplexiæ: teſte *Gal.* comment. aph. 17. tertij lib.

Victus ratio.

Caueant ægroti a ventis, præcipuè auſtralibus, radijs Solis, et Lunæ, ab aſpectu rerum circulariter mouentium, vel ab aſpectu aquarum currentium, ſiue rerum profundarum ab alto, caueant etiam a ſomno plus iuſto, vel ſtomacho pleno, et a

nimia capitis calefactione, operam det vt ventris excrementa ſingulis diebus excernant, temperate ſeſe exerceant, ita vt capita eorum quantum poſſibile eſt quieſcant: ne equitent niſi tardiſſimo greſſu, et caueant ne in curribus vehantur, abſtineant ab animi affectibus, a repletione, & nimia ſatietate; a fame, a venere, a clamoribus, et contentionibus, a rebus euaporantibus, a vino, niſi albo & tenui.

Curatio. Secundùm omnes medicos tam veteres, quám recentiores, approbatur venæ ſectio ſi ſanguis abundet, vel vt cauſa principalis, vel adiuuans: vel vt cauſa ſine qua non: circa tempus dubitarunt aliqui, ſcil. vtrum expectanda ſit remiſſio, an in principio acceſſionis, Ætius enim venam ſecandã in principio paroxiſmi iubet, ſiue poſtea, quẽ locũ recentiores in hunc modũ explicant, nempe ſi frequẽtiſſimæ, et continuæ ſint acceſſiones: aliter extra acceſſionem, cui ſẽtẽtiæ adſtipulatur *Paulus*, pluries autem, nõ aceruatim detrahẽdus eſt ſanguis, quia facilè et e minima occaſione concidunt vertiginoſi, eoq; tempore ſecundũ Ætij præceptũ, irrigandum eſt caput roſaceo, aceto, et poligoni ſiue hæderæ ſucco admiſto, paruũq; orificiũ faciendũ eſt, ne ſpiritus nimis copioſius affatim irruant. Poſt venæ verò ſectionẽ, ex preceptis medicorũ purgandus eſt ægrotus hyera pachij, præmiſſis præparatiuis e ſirupo de bethonica, de ſtæchade, et ſimilibus: deinde vlterius purgandum cum ſirupo de cichorio Nicholai, cum rhabarb. ſirupo, de bethonica et melle roſato: deinde purgandũ eſt corpus confectione hamech. trochiſcis alhandal, et ſirupo roſarũ: vt exempli gratia: ℞. trochiſcorũ alhandal gra. 8. confectionsi

fectionis hamech. ℥ß. ſirupi roſarum ℥ij. cum aliquo conueniente liquore, fiat potio capienda cum cuſtodia. Aliquando etiam fæliciter vti poſſumus acribus cliſteribus, vel pilulis ex hyera, cum rhabarb. et agarico, garophillis, cinamomo, et nuce moſchata per horam ante cænam.

Sæpius etiam (corpore expurgato) vtimur cucurbitulis in occipitio, et ſternutatorijs, magna cũ vtilitate: aliquãdo etiam ſecantur arteriæ retro aures, ſi percipiamus vapores per eas deferri, ſed omnibus his medicamentis relictis, corpore purgato cum eleboro, ad medicamentum antedictum quaſi ad ſacram anchoram confugio, corroborat enim cerebrũ, vt nulla vertigo, nulla paraliſis, nulla mania, nulla epilepſia illi nocere poteſt.

Si verò morbus veniat per conſenſum alicuius partis inferioris, recurrendnm eſt ad antedictum capitulum, in quo tantum dicitur vt ſuperfluũ eſſet amplius hoc loco ſcribere.

Si verò a cauſa externa proueniat vertigo, velut a medicamento intempeſtiué bibito, compeſcenda eſt natura laceſſita, ceſſante enim cauſa mox ceſſabit effectus.

Si verò a nimis forti medicamento, detur mithridatum, cum ſacchare roſarum, quod ſi probatiſſimum ſit, reſtringet vehementiam medicamẽti: ventri verò forinſecus admouenda ſunt emplaſtra diapheniconis, ſiue de pelle arietina.

Si a circulari motu corporis, contrarius adiuuat.

Si ab aſpectu, ne aſpiciat æger.

Si

Si propter cruciatū in compreſſione, remoue rem comprimentem, & applicetur anodinum.

Si propter famem, ſumetur buccella panis in ſucco granatorum, vel omphacio intincta.

Si a nimia ſatietate, imperetur victus tenuior, & ſic in reliquis, contraria enim contrarijs curantur, ſecundum *Gal.*

De Epilepſia.

Epilepſia aliás appellatur morbus comitialis, morbus ſacer, morbus herculeus, morbus lunaticus, morbus comeſſialis, & puerilis: cur autem ita vocetur, dilucidè enarratur a *Gal.* libro 6. de morbis vulgaribus: & ab *Arculano, Areteo, Trall. Paulo* & *Cornelio Celſo* cap. 23. tertij libri: ſub hoc igitur vocabulo omnes ſpecies huius morbi comprehendam.

Epilepſiæ deſcriptio.

Epilepſia eſt ſpaſmus factus ex obſtructione ventriculorum cerebri, cum amiſſione ſenſus & motus neruoſarum partium, & conuultionis totius corporis, (neceſſariò enim ſequitur Epilepſiam conuultio totius corporis.)

Gal. lib. 3. & 4 de locis affect. Paul. Trall. Actuarius.

De cauſa verò et generatione huius morbi contendunt medici: *Gal.* enim 3. de locis affectis, & lib. 6. de morbis vulgaribus, affirmat epilepſiam nempe per eſſentiam genitam (nam ita intelligendus eſt *Gal.*) prouenire a craſſo et frigido ſucco: aut pituitoſo, aut melancholico in ventriculis cerebri congregato, comprehendente explantationes neruorum; et principium ſpinalis medullæ, quem

quem ſequutus eſt *Paulus*. *Auerrois* verò in 3.collig. videtur multum dubitare de cauſa epilepſiæ: Recentiores verò negant materiam a *Gal.* propoſitam poſſe eſſe materiam epilepſiæ, vtuntur argumentis, quibus vſus eſt *Gal.* libro de tremore, & iectigatione: vbi concludit morbũ fieri a tenui humore, quia cito mouetur, et cito diſſoluitur: materia enim craſſa difficillimè mouetur; præterea colligunt ex frequenti oſcitatione, et ſpuma: quibus omnibus vtuntur epileptici: non poſſe vllo modo fieri quin materia ſit tenuis,& eó magis quia ex odore ſolummodò aliquando excitatur morbus, vt cohærent omnes medici.

Auicenna verò, *Actuarius*, *Andernacus*, et alij nonnulli, putant epilepſiam procedere a materia viſcoſa et venenoſa,vnà cum craſſis vaporibus cerebro contrarijs (ita tamen vt tantum ſit vitium in quãtitate humorum quàm qualitate) qui ſpiritus exitum obſepiunt, obſtruuntq; quo minus facultas ſenſum miniſtrans foras prodeat, cui opinioni ſubſcribo, non enim fit niſi in corporibus humidis, inquibus multiplicatur humor groſſus.

Sed vt priora argumenta aliqualiter reſpondeam, vbi *Rondeletius* eiuſque farinæ medici repentinum ortum, & breuem diſſolutionem vt infallibile ſignum tenuis materiæ affirmant, (ſalua pace tantorum virorum) in meo iudicio longè falluntur: non enim diſcutitur materia,quandò reuiueſcunt, vt ita dicam epileptici, ſed retrò diſlocatur, vaporibus per ſternutationem parum

euacuatis, præterea ſpuma epilepticorum meo iudicio oſtendit potius agitationem, et ingens luctamen ſpirituum, et humorum, quàm tenuitatem humorum, atque idem ſentit *Gal.* comment. aphoriſ. quadrageſimo tertio, libro ſecundo, & aphoriſ. triceſſimo, ſeptimi libri. Deinde cum videant hepar hircinum, vel ſimile procurare paroxiſmum, non dubitant de cauſa antedicta morbi: profectò ego non video quomodo aliquid pro eorum defenſione facit, ex proprietate enim occulta, et vapore cerebro infeſto percutit ventriculos cerebri, et materiam mouet, aer enim (teſte *Hipocrate*) libro de morbo ſacro, vel calidus, vel frigidus, et a multò fortiore venenoſus, poteſt eſſe in cauſa epilepſiæ et in pueris, et ſenibus, tam per colliquationem, quam per expreſſionem.

Signa

Generatur aut per eſſentiam, aut per conſenſum.

Si per eſſentiam proficiſcatur morbus, magnam grauitatem percipiunt ægri, tardèque ſentiunt, pigri etiam ſunt ad motus, et maximè obliuioſi, (et ſi morbus inueteratus ſit) mæſti, et animo abiecti ſunt, viſum et conſuetudinem hominum vitantes, cibum faſtidientes, ſumptum male conficientes, maximaque in his apparebit conuulſio, neque vnquam præſentiunt.

Si

Si per conſenſum,tunc vel	ſtomachi, vteri, aliarum partium.

Si per conſenſum ſtomachi, tunc non fit conuulſio totius corporis, ſed quaſi inundatio, neque penitus deſtituuntur, ſed quaſi in meditullio conſiſtunt, neque adeo promptè præſentiunt: præterea crebra cibi aſſumptio, ſiue retardatio, auget & fæſtinat, vel diminuit & retardat acceſſionem, & vomitus ſuperueniens multùm iuuat.

Sunt etiam qui ex vehementi ira,cura,ſolicitudine, vel contentionibus circa aliquid (vitioſis humoribus ad os ſtomachi confluentibus) hoc morbo corripiuntur: de quibus loquutus eſt *Gal.* tertio libro de locis affectis,capitulo ſexto:aliquando et a vermibus,vel viuis, vel mortuis, a viuis ſcilicet per morſum, a mortuis per putredinoſum vaporem, aliquando et ab ictu phalangij. Ment. Conſul 43,& 50

Sunt etiam qui ratione hepatis, vt in preccedenti capitulo pleniùs enarratur.

Aliqui etiam ex vtero,venenatis ſcilicet vaporibus ſurſum eleuatis,in his autem frequentiùs retinentur menſtrua,et in hunc diem viuit mulier quædam mecum familiariſſima quæ nunquam in vtero gerit infantē quin durante impregnatione ſua per interualla hunc morbum perpetiatur,at poſtea

nunquam.

Qui vero ob particulam aliquam concidunt, diſtributionem mali ad ſuperiora fieri ſentiunt, et quod futurum eſt prædicunt, teſte *Gal. 3.* de locis affectis, vbi de puero quodam et adoleſcente mentionem fecit: & ego ipſe ſemel vidi.

Dieta. Eligat ægrotus aerem ſiccum, et minime frigidum, aut in cauſa melancholica calidum, et in paſſiuis temperatum, nocturnum aerem effugiat, et ſi præ negotijs non poſſit, congruis velamentis caput tegat, vna cum auribus, ceruice, et toto thorace. Ne patiatur epilepticus pedum frigiditatem, ne intueatur vallas concauas ab alto, neque loca paludoſa, ſiue fluminos decurrentes, ſiue ignem, vel magnum ſplendorem, vel campos niue refertos, vel turbam hominum circumuertentem, vel rotas curruum velociſſimè motas, nec aliquid quod in gyrum mouetur: ne equitet niſi tardiſſimo greſſu: iram et triſtitiam deuitet: quietè & iucundè viuat: caueat a ſolitudine, recedat ab eo prorſus diurnus ſomnus; præcipuè meridianus, quia generat excrementa, matutinus vero retinet capitis ſuperfluitates: ſurgat igitur diluculo, et caput pectinet, dentes fricet, nares emungat, quotidiè ſponte vel arte beneficium alui habeat, ſeſe exerceat, ſed ita ne caput agitetur: ſit exercitium molle ſed longum: a nimio venere abſtineat, caueat peccare tam-

quan-

quantitate, quàm qualitate cibi, vnico cibo ſit contentus, ſine ſorbitionibus, ne cibum aſſumat priore inconcocto, ne bibat inter prandiũ & cœnam, niſi magna vrgenti neceſſitate, ne eat lectum niſi per duas horas ad minimum à cœna, abſtineat ab omni carne bubula, caprina, ſuilla, à paluſtribus, cothurnicibus, ab omni genere piſcium, paucis exceptis, non enim alienum eſt aliquando merulam, aut ſcarum ſumere (teſte *Donato*) à paſtilibus, lacticinijs, acetarijs crudis, præcipuè lactuca, & ab ouis duris, à cibarijs frictis in ſartagine, & (per recentiores) ab apio & pretroſelino, attamen *Gal.* apium puero epileptico conceſſit.

Conceduntur verò ex volatilibus carnes gallinæ, phaſianorum, auium montanarum, exceptis præexceptis, turdorum, turturum, & paſſercularum, quæ decoqui debent cum Hiſſopo, pulegio ſerpillo, ſampſucho, anetho, vel ſimilibus: conceditur etiam frequens vſus capparorum, & ex oleribus, conceditur intibus, necnon gingidium & decocta porra: inter fructus, piſtacia, & vuæ paſſæ, ſuper cibum ſumendæ: pro potu autem, conceditur aqua cocta cum aniſo, cinamomo, & ſaccaro, vel cinamomo cum coriandro præparato, vel ſi cõſuetudo vrgeat, ceruiſia, ſed parum lupulata: ſed potius medicata cum roriſmarina, bethonica, radicibus pæoniæ vel ſimilibus; & (vrgenti conſuetudine) parùm vini albi pauciferi aut medicati permitti poteſt: pro pane verò ſit panis nec calidus, nec tertium diem pertranſiens, bene fermẽtatus ex optimo frumento aliquid fœniculi in ſe habens.

In antedicto capitulo plenius enarraui methodum quo ipſe in hoc morbo vtor vnà cum medicamentis quibus ſolùm egomet fidem adhibeo, nam præter generoſum illum in duos alios expertus ſum, nempe in puerum ſedecim annorum cuiuſdam *Gulihelmi Pani* qui ſolitus erat quotidie ſemel, & aliquando bis concidere, qui cum per menſem antedict medicamenta acceperat è morbo leuari incipibat, & concidere deſiebat, vnde parentes me inuito putantes filium prorſus liberari, domui ſuæ ſecum adduxerunt, vbi per tres menſes liber ab aliquo paroxiſmo euaſit, & paulò poſt ſine reſpectu vnumquemque locum adiens (putabant enim parentes eum integre ſanatum) in aqua, reuertente morbo, ſubmerſus erat: aliam autem pauperculam ſanaui, quæ poſteaquam duos annos ſana tranſiuiſſet, ex febri ardenti mortua eſt, & niſi in hos nunquam expertus ſum: ſed quia vnuſquiſque hoc medicamentum, nec habet, nec præparare poteſt, ideo ad vltiorerem doctrinam aliquot remedia (galenica) vt ita dicam recenſebo, & quia infantes hoc morbo pluries corripiuntur, ab illis incipiam.

Si infans igitur ſit lactans, authoritate *Pauli*, & *Alexandri*, nihil moliendum eſt, quin proſpiciendum, vt lac nutricis ſi vitioſum ſit corrigatur, quod facile fiet, ſi antecedente victus ratione vtatur nutrix, ſponte enim ætate ad caliditatem & ſiccitatem vergente ſæpius ſanatur morbus, teſte *Hipocrate* Aphor. 45. lib. 2. & 7. libri 5. cauendum

dum tamen eſt, ne nimis va'a vteri aperientibus neue coitum vtetur nutrix, ne menſtrua proritet, vnde corrumpitur lac. Bonitas verò lactis, Trall. teſte his ſignis depingitur, nempè colore, ſubſtantia, odore & guſtu, colore, vt albiſſimum ſit, & nihil habeat liuidum, ſubſtantia, vt nihil admodum tenue, aut craſſius, aut caſeoſum contineat, odore & guſtu, vt non ſit fœtidum, ſed dulciſſimum: & memini me ſemel accerſitum fuiſſe ad quandam mulierem cuius lac tam guſtu amarũ fuit, vt infans propriæ matricis mamillas exſugere recuſauerit, quæ tamen intra triduum, (bile meo conſilio fortiter euacuato) lacte dulciſſimo abundabat. Præter hæc, cauendum eſt, ne infans tantum exſugat vt faſtidiat, neue alia capiat alimẽta cum lacte, quia corrumpent lac. Sufficiet igitur, mammam infanti ter vel quater in die porrigere, & parum mellis roſacei aliquando infanti dare, ad prohibitionem corruptionis lactis, & ſi opus ſit lactantem purgare, purgetur nutrix: vidi etiã Smaragdum verum circa collum infantis appenſum multũ profuiſſe, vel radicẽ pæoniæ quem ſæpius radere oportet odoris gratia. Aliqui etiam laudant vngulam alcis in annulo geſtari: ſed quicunq; plura pro infantium curatione deſiderat, Mercurialem de morbis puerorum legat vel Ætium, qui Poſſidonij authoritate, quædam auxilia infantibus præbenda deſcripſit.

Si verò puer ſit 5. vel 6. annorum, purgetur in hunc vel ſimilem modum.

℞. trochiſcorum agirici ℈ 4. infuſos in oximelle ſcillitico (*Gal.* enim valde probat medicamenta è

ſcilla)

ſcilla) & fortiter expreſſos caſtorei gran. 3. ſirupi roſarum ſolutiui cum agarico ℥ 1.ß: aquæ meliſſæ q. ß. fiat pot. Iteratis verò euacuationibus, ſecundum iudicium præſentis medici optimum erit vti ſternutatorijs & apophlegmatiſmis deinde quotidiè dare ʒ 1. medicamenti noſtri in ℥ 1 aquæ meliſſæ.

Gal. Lib de venæ ſectione & 11. & 12. lib. method.

Si verò poſt puerilem ætatem quis hoc morbo corripiatur,(præmiſſo enemate,)aperiatur cephalica,ſi ſanguis peccet, vel tanquam cauſa adiuuans, vel ſine qua non.

Ætius enim, venæ ſectionem omnibus alijs auxilijs in hoc morbo potiorem affirmat,hoc facto præparandum eſt corpus in hunc vel ſimilem modum. ℞. ſirupi de bethonica,mellis roſati ana ℥ 1. aquæ pæoniæ,℥ 3. fiat hauſtus,vel ℞.oximellis ſcillitici,ſirupi de bethonica,ana ℥ 1.aquæ pæoniæ ℥ 3. his per quinq; aut ſeptem diebus acceptis purgandus eſt ægrotus in hunc vel ſimilem modum ſi vires & ætas ægroti patiantur. ℞.confectionis hamech ʒ 3. trochiſcorum alhandal gran 10. ſirupi roſati ℥ 2. aquæ bethonicę q.ß. fiat potio capienda in aurora per ſex horas ante cibum: ſed vt verum dicam, eleborus niger eſt omnium aliorum efficaciſſimum arcanum ad expurgandum fomentum,&pabulum huius morbi,more chimico extractum,& ante nouilunium,& plenilunium, more antedicto datum.

Elleborus niger.

Si per conſenſum proueniat morbus ex vitioſis humoribus, os ſtomachi infeſtantibus & nauſeam mouentibus multum conducet. Vomitus & vſus

vſus huius electuarij. ℞. Mithridati optimi ʒ ß. ſaccari roſati ʒ 3. ſeminis pæoniæ ʒ 3. limaturæ cranij humani ʒ 6. ſirupi de corticibus citri q. ß. detur, ʒ ß. per horas duas ante cibum: multum etiam proficiet ſcutellam brodij pulli cum ʒ 2. infra ſcripti pulueris aliquando ſumere. ℞. limaturæ cranij humani, ſeminis pæoniæ, extractionis viſci quercini, ana ʒ ß. deinde quotidiè adminiſtretur medicamentum noſtrum è vitriolo ad corroborandum cerebrum.

Ad prouocandum autem vomitum ego ſemper ſoleo floribus rubris Antimonij vti optimo cũ ſucceſſu. Sed aliqui forſan antedictum medicamentum tanquam nimis violentum contemnunt, attamen. Trall. vir ſanè magnæ authoritatis in his & ſimilibus morbis hęc vehementiora medicamenta multum approbat, affirmatq; ſe hiſce remedijs eos curaſſe qui ab alijs derelicti fuere, & teſte *Hipoc.* extremi morbi extrema requirunt remedia, vnde omnes antiqui medici multò maiores morbos curarunt quàm nos hodie curamus quia conſilium antiquorum repudiamus.

Si verò ex ira, cura, fame, ſolicitudine, timore vel ſimilibus proueniat morbus, vitioſis nempe humoribus ad os ventriculi confluentibus, remoueantur cauſæ & curentur ſecundum doctrinam antea traditam.

Si verò morbus ob particulam aliquam procedat, optimum præſidiũ ad prohibendũ vel ad minimũ ad alleuiandum paroxiſmum, fortis ligatura ſupra membrum affectum cum materiam eleuari

ſentiant, & poſtea tempore interualli & quietis purgetur ægrotus pilulis cochijs vel ex hermodactilis affectæq; parti imponendum eſt lepidium vel veſticatiorum è cantharidibus fermento,& acri aceto, vel pes coruinus contuſus,vel illud ceratum Montani quo vſus eſt in curatione vnius qui ob brachium ægrotauit: compoſitio hæc eſt. ℞. ſinapis pirethri, ſeminis naſturtij ana ʒ 2. euphorbij ℥ ß. nitri,aluminis ſciſſilis ana ʒ 1. adarces ʒ 3. ſagapeni,galbani ana ℥ ß. ſalis amoniaci ℥ 3. picis naualis ℥ 1. Olei de euphorbio, de caſtorio, de balſamo, ana ℥ 1. diſſoluantur gummi in aceto ſcillitico, pulueriſanda pulueriſentur, & cum oleis & reſinis, addita cera fiat ceratum ſolito loco applicandum quod ſingulis 14. diebus remoueatur, & fricetur locus cum ſcilla, & rurſus apponatur iuxta neceſſitatem, & dum hæc aguntur ſingulis ſeptimanis ſemel per mediam noctem poſt bræuem cœnam accipiat ægrotus, ʒ 1. harum pilularum: compoſitio hæc eſt. ℞.radicum pæoniæ, caſtorei, dictanni cretici, ſileris montani ana, ʒ 1. cornu cerui vſti raſuræ, cranij humani ana ʒ 2. ſeminis citri, liquoris viſci quercini ana, ʒ 2ß. pulueriſentur pulueriſanda, & aceto ſcillitico aſpergantur, die autem interpoſito aſſumet æger ſemper ʒ 1. ſequentium pilularum. ℞. agarici, rhab. aloes, ellebori nigri chimicè extracti,ana. ʒ 1.ß. garpiohillorum, ʒ 1. moſchi, ambræ ana, gra.4.cum ſirupo de corticibus citri, fiat magdaleon.

Si verò accidat in mulieribus ob retentionem menſtru-

menſtruorum inveſtiganda eſt cauſa retentionis & procuranda ſunt, niſi infantem in matrice gerant tunc enim difficilis eſt cura & non emollienda, ſatius enim eſt nil niſi aborſum prohibentibus, & ventriculum corroborantibus vti: attamen Montanus conſulit vſum huius electuarij bis in ſeptimana, per tres horas ante prandium, & in quantitate ℥ ß.

℞. caricarum pinguium per ſetaceum expreſſarum ℥ 4. medullæ cartami, ℥ 1. rhabarb. electi, ʒ 2. gariophill, ℥ ß. miſce cum ſirupo de corticibus citri.

Si à morſu animalis venenoſi pendeat morbus ſupponantur ventoſæ cum ſcarificatione vnà cum emplaſtris attractiuis, & defendetur locus ſuperior cum forti ſtrictura, & aceto, & intrò detur theriaca veneno propriè deſtinata.

Si a vermibus procedat morbus, interficiantur cum amaris, & eijciantur, ſi verò ſit latus lumbricus vtendum eſt allio pro cibo, vel radice filicis: & non multis annis præteritis quidam theologus adhuc viuens cognomine Large, per longum tempus contabuit, neque potuit vllum auxilium inuenire quamuis medicos doctiſſimos conſuluiſſet, & tandem allium inter cætera comedens ingentem lineam per ſeceſſum eiecit, cum magna admiratione, vnde ab eo tempore conualuit.

De Lytargia exquiſita.

Lethargia nomen ſumit à Græcis ſcilicet ἀπὸ τῆς λήθης & ἀργῆς ſed de nominibus non eſt curandum dummodo rectam intentionem curandi habemus. Lethargia exquiſita ſemper morbus ab initio non ſymptoma, & teſte Celſo eſt inexpugnabilis penè dormiendi neceſſitas quam pituitoſæ collectio & regurgitatio progignit, teſte Actuario.

Lethargiæ deſcript.

Oritur queſtio inter recentiores medicos vtrum Lytargia ſit inflammatio, aliqui affirmant non eſſe, & defendunt opinionem ſuam, è Galeno in Cap. 2. lib. 3. method. com. aphoriſ. 3. ſect. 2. & in multis alijs locis, alij autem ſunt quemadmodum Trincauelius qui contendunt eſſe inflammationem quam ſequitur febris, & ad confirmandam eorum opinionem proferunt verba *Galeni*, in 13. methodi, vbi dicit phrenetidem & Lytargiam affectus eſſe ferè contrarios ſpecie, ideo concludunt ex neceſſitate eſſe in eodem genere: præterea, obijciunt materiam quotidianæ febris, & Lytargiæ eandem eſſe, attamen non dicitur febris frigidus affectus. Aliqui etiam ſunt, ſicut inter alios Donatus qui è Galeno colligit, lytargiam aliquando eſſe cum inflammatione, & aliquando ſine inflammatione.

Queſtio.

Generatur Lytargia in cerebro ſolummodo ab humore pituitoſo, teſtibus Trall. Paulo, & Gal. Cap. 13. et 14. lib. 4. de cauſis pulſuum Commen. Aphor. 30. ſect. 3. com. lib. 1. prorhet.

Locus vbi generaliter.

in

in hoc enim morbo cerebrum tanquam ſpongia madefacitur. Arcul. contra

Duplicia ſunt ſigna, demonſtratiua & progno- ſticatiua. Signa.

Præoſtendunt verò morbum futurum dolor vehemens cronicus e materia phlegmatica; longitudo et profunditas ſomni, hebetatio ſenſuum cum continuo quaſi tinnitu aurium, vertigo perſeuerans per eſſentiam genita. Prog.

Demonſtrant verò morbum præſentem hæc quæ ſequuntur.

Infirmus reſupinus iacet in lecto ſicut truncus, vt inquit *Rhaſis*, et non omninò ſine voce; quia aliquando interrogati reſpondent, (præſertim in debili lytargia) cum reſpiratione rara & debili, & æquali (cum febre tamen lenta) quia nocumentũ huius morbi ſequitur magis oppreſſionem virtutis, quàm impreſſionem materiæ in virtute, iacet etiam ægrotus cum pulſu magno, raro & vndoſo: at poſtea raro, exiguo et obſcuro, quia virtus frangitur: attamen *Gal.* 1. de cauſis pulſuum: et 4. de præſag. ex pul. ait, quod pulſus lethargicorum, & peripneumoniacorum, aut ijdem, aut ſimiles ſunt: præterea frequenter oſcitant ægroti propter multitudinem vaporum multiplic. ad muſculos, et ſunt maximè obliuioſi, et ſæpe ſupprimitur vrina, et aliquando aluus tum propter obliuionẽ, tum propter imbecilitatẽ muſculi ſphinct. Et vt concludã, vt vmbra corpus ita obliuio litargiam conſequitur.

Si muſculi non obediunt deglutioni vt cibum recipiant, Signa mortis.

Si accidentia ſint vehementia cum magno tremore & multo ſudore, maiore ex parte eſt mortalis, quia ſudor inducit defectum virium.

Signa ſalutis. Si patiens aliquam habeat memoriam et facilem anhelitum, ſi aliquid per nares emungetur, ſi in ſuis motibus ſit agilis, ſi poſt ſeptimum protrahatur morbus, teſte *Hipocrate*.

Curatio. Fingamus nunc aliquem laborare lytargia, qui auxilium poſtulat: Inprimis collocarem in domo lucida, (ita tamen vt lumen non offenderet oculos) ne prohiberet apertionem eorum: deinde præſcriberē acriorem clyſterem, ex lib. 1. decoctionis, calamenti fluuialis, origani, aſari, ſaluiæ, centaurij, bethonicæ, roriſmarini et ſtechados, in aqua imponerem hyeræ diacolocinthidos ʒvj. ſeminis cartami, ℥ß. olei rutæ ℥iij. ſalis ʒi. mellis roſati ℥iij. vel ſi viderem ægrotum non potuiſſe diutiús retinere clyſterem, ſubtraherem ſalem & mel, vt fieret minus ſtimulans: deinde venam pro viribus ſecarem: & hic medicandi methodus cohæret cum *Gal. 13.* therapeutic. et cum *Auicenna* et *Rhaſi*, primo continentis: et quanquàm aliqui forſan obijcient Meſuem nullam mentionem facere de phlebotomia, et Serapionem plurimas conditiones ponere: attamen in hac ſententia cum antedictis authoribus inhæreo, nempe plebotomiam propter duo conuenire, ſcilicet quia euacuatione facta, membra fiunt

Math. auara, vnde vapores ad inferiora diuertuntur, neque tam velociter ad caput evaporant, et aliqua portio pituitoſæ materiæ morbi euacuatur, ad propoſitum, enemate dato, et vena ſecta, frequen-

frequenter irritarem deglutionem, inſtillando aliquid iucundum cum vaſculo anguſti oris, & ad ſomnum arcend. quantum poſſem commouerem eos ad iram, et rixam, cum clamoribus, frictionibus, dolorificis ligaturis, pilorum euultione, aliquando e temporibus, aliquando e barbis, (ſi viri eſſent) aliquando e capitibus, vtererque ſuffitibus e caſtorio funiculo lucernario extincto, galbano, pulegio in aceto macerato, et ſimilibus: aliquando tamen ſomnum per horam vnam vel alteram concedens ad virtutis conſeruationem, interea nutrirem ptiſſana Auenæ, & pro potu aquam hordei, cum decoctione hiſſopi, vel aquã mellis, quam in oribus eorum infunderem, declinante vero morbo, cum vitellis ouorum, & modico piperis, vel ſimilibus reficerem, ad ciendum autem aluum quotidiè, aut vterer clyſteribus, vel ſuppoſitorijs longitudinis duorum communium, confectis ex hyere ſimpl. Galeni ℥j. pulpe colocinthid. interioris ʒij. ſcammoniæ ℈i. cartami & centaurij minoris, ana ℈ij, ſalis gemmæ, ʒij. liquefiat hyera ſimplex qua liquefacta ſuperaſpergantur pulueres ſpecierũ dictarum: euigilata autem virtute poſt duos aut tres dies, ʒi. caſtorei, cum ℈j. ſcammoniæ darem: deinde ſternutatorijs vterer et in maxima neceſſitate cucurbitulas in occipitio figerem, cum multa flamma et ſinapiſmo e caricis, et ſinapi, cum aceto macerato præraſis capillis vterer: præterea frontem oxirhodino cum caſtoreo diſſoluto oblinirem, vt caput roborarem ne vlterius

reciperet

reciperet, et receptos extenuaret, et quotidiè medicamentum noſtrum e vitriolo propinandum darem.

Si verò contingeret lotij retentio, applicarem ſequens vel ſimile medicamentum calidum pectini & perineo: ℞.rad. raphani, apij, ana ℥j. pariet. maluæ altheæ, ana pug. j. contuſis adde olei anethini, butiri, ana ℥iß. olei de ſcorpionibus, ℥ß. miſce.

Anno Domini 1590. accerſitus fui cuidam ſeruo generoſiſſimi viri, cognomine Lunſford: qui de repentè præcedente nocte in lytargiam inciderat, quem cum bene animaduerteram, et adſtantibus eminens periculum prædixeram, venam medianam dextram aperui (valde enim plethoricus erat, et ℥10. ſanguinis extraxi, interpoſitis vero tribus horis, alteram in ſiniſtro brachio incidi, & rutam ex aceto maceratam naribus applicui, & ea nocte ſine vllo alio auxilio conualuit.

Anno Domini 1593. generoſa quadam ſexagint. annorum, mater vxoris meæ chariſſimæ, laborans febri pituitoſa, in lytargiam notham incidit, ita vt omnes crederent eam morituram, cui accerſitus in hunc modum ſuccurrebam.

Inprimis dedi antimonium meum ad ſeceſſum præparatum, cum duobus coclearibus vini, et magno cum labore deglutire ægrotam coegi, quod intra ſeptem horas operabatur ad minus vigeſies, ipſa toto tempore ſicut mortua iacente, pluribus mulieribus adſtantibus, ciuilitatis cauſa et ad abſtergendã eam, & etiam omnibus modis quibus potuerunt ad euigilandam: circa horam quartam

tam veſpertinam, deſijt medicamentum vlteriús operari, ipſa tamen vt antea iacente, circa horam quintam ℈j. mithridati cum ʒß. caſtorei in vino ei propinandam dedi, et varios ſuffitus naribus toto hoc tempore applicare continuebam: hora octau a eiuſdem nocti conualeſcere incæpit, & bono regimine in victu obſeruato, priſtinam ſanitatem recuperabat, et adhuc incolumis viuit.

De Coma & Cataphora.

Quia Coma ſeu Cataphora, et *Caros* exquiſita, neque ratione ſubiecti, nec ratione formæ, nec ratione.cauſæ efficientis, differunt a lytargia, niſi ſecundum magis & minus, ideo non libet particulatim de illis ſcribere, ſed ſolummodo aliquot ſigna differentiæ gratia proponere.

Lytargia exquiſita præcedit febrem, febris verò præcedit *Caron.*

Lytargia vera ſemper morbus per ſe, *Caros*, aliquando Symptoma, vt in excerbationibus febrium, morbi comitialis, & aliorum.

De Apoplexia.

Apoplexia quæ ab antiquis Sideratio appellatur, et ab aliquibus morbus attonitus: eſt affectio cerebri, (teſte *Paulo* libro tertio, capitulo 18.) in quo omnes partes corporis ſimul, et ſenſum, & motum amittunt: (teſte etiam *Gal.* libro tertio, Cor.Cel.cap. 26.lib.3.

et 4. de locis affectis, & libro de differentijs ſimpt. cap. 3:) reſpiratione tantummodo excepta, vt patet per eundem commentarium, aphoriſ. 42. ſecundi lib.

Cauſa. Immediata cauſa huius morbi, eſt priuatio deſcenſionis virtutis animatæ, ſiue ſpiritus animalis, ad inferiora.

Materia. Apoplexiæ vero materia, (teſte *Gal* libro de cur. per venæ ſectionem, capit. ſeptimo,) vel ſanguis, qui redundans non egreditur vaſe, ſed vehementer replet venas medias inter cor & cerebrum: vel pituita, ob multitudinem aceruata, non ſolùm in ventriculis cerebri, ſed in ipſo cerebri corpore: vt in libro 4. de locis affectis patet, nec non 2. de cauſis ſimpt. cap. vlt. & 3. de locis affect. cap. 7. & per Ætium cap. de apoplexia.

Vel melancholia, vt aphoriſ. 56, libro 6. demonſtratur.

Signa. Duplicia ſunt ſigna, quædam enim prænuntiant morbum futurum, quemadmodum capitis dolor, venarum ingularum eleuatio, æger motus, ſtridor dentium inter dormiendum, & multa alia copioſiſſimè per *Paulum* libro tertio, cap. 18. et per *Matheum de Gradi*, cap. 4. primæ partis de ægritudinibus cerebri deſcripta.

Quædam quæ demonſtrant morbum præſentem, vt exempli gratia.

Apoplectici iacent ſine ſenſu & motu, cum ſtertore, et ſine ſomno, ſeruantes colorem naturalem, in hac differentes ab his qui ſincope ſiue vteri præfocatione laborant, quorum facies cadauerosi, apparent

apparent, præterea nihil ſentiunt apopleẞtici, cum pungantur, neq; mouent, in quo differunt a lethargicis, qui quamuis non loquantur, attamen & ſentiunt et ſeipſos mouebunt ſi pungantur, & hoc veriſſimum eſſe experus ſum, duos enim apoplecticos vidi in manibus aliorum medicorum, (ſcilicet) vnum in tutela Domini *Shurrin* medici gallici, et alterum in manibus Domini *Landwar* Germani, ambo autem moriebantur.

Apoplexiam fortem ſoluere, nulla facultas poteſt, debilem vero difficile, imò difficilimum, propter læſam reſpirationem, nequit enim facultas ferri per neruos & muſculos thoracis, quapropter his muſculis motu priuatis, intercipitur reſpiratio, vnde ſoluitur temperamentum cordis, fortem autem nominamus apoplexiam, vbi vehementer læditur reſpiratio, & è quorum oribus egreditur ſpuma, ſed ſi qui euadant in diuturnum morbum reſolutionis aliquarum partium, aut totius corporis, aut violatæ rationis incidunt. Celſ. cap. 27. lib. 3.

Ne ſepelientur apopleẞtici, niſi poſt tres dies naturales, multi enim illam ægritudinem recuperant, & fiunt paralitici, tres autem dies conſtituunt medici anteaquam ad ecleſiam portentur, quia in eo tempore omnes humores curſum ſuum explent, vnde aut intra illud tempus, aut nunquam erit aliqua agitatio, qua cognoſci poteſt num viuit apopleẞticus nec ne, & ad vlteriorem probationē hortatur *Gal.* parum bombacis carpinati ad os & nares apopleẞtici teneri, ab aliquo manū tremulam Curatio.

non habente, aliqui etiam ponunt ciathum aqua plenum ſuper pectus ægroti diſcoopertum, vt videant an aliquid aquæ effuſum ſit per lacertos pectoris mouentes, aliqui iubent ſpeculum bene terſum et politum ad os et nares apponi, vt videant num aliqualiter alterabitur.

Venæ ſectio.

Venam ſecandam eſſe in hoc morbo conſentiunt omnes, aut enim occidit, aut liberat, (teſte *Cor. Celſo*) vix enim aliud curationis genus ſanitatem reſtituit, ſed de qua vena accipietur ſanguis contendunt medici: aliqui enim è ſaphena in malleolo, & venis remotioribus inciperent, aliqui e media frontis vena, aliqui è venis ſub lingua, aliqui è iugularibus, aliqui, è brachio, (ſed ſaluo meliori iudicio) ego ipſe illorũ opinionẽ approbo, qui hortantur, inprimis cephalicã aperire, quia niſi cito euacuetur ſanguis, morietur homo, poſtea verò ſex horis interpoſitis ingulares ſecare non improbo, (cautè tamen) ſuperponendo medicamentum è pilis leporis, aloe, thure, et albumine ouorum, qui enim (vt inquit *Alexander*,) circa caput aliquid moliri cogitat, priuſquam totum corpus &c. copioſiorẽ materiã ad locum affectũ attrahit. Quoad quantitatẽ ſanguinis referenda eſt ad iudicium medici, qui bene animaduertere debet, num ſanguis peccet vt cauſa principalis, vel cauſa adiuuans.

Vena verò ſecta, aut iniciendus eſt clyſter, vt in lytargia dicitur, aut ſuppoſitorium longitudinis 5. vel 6. digitorũ, caputq; deradendũ eſt, et emplaſtrũ e caſtorij, euphorbij, ana ℥i. trium piperum, ſulphuris, nucis moſchatæ, anacardi, ſeminis vrticæ, ana

ana ℨ j. fimi columbini, ℥iij. pulu. & incoporentur cum ficubus vel terebinthina, addendo olei petrolei, vel de piperibus, antè autem applicationem huius ſinapiſmi, calfaciendum eſt caput caute (capillis prius præraſis) cum ferro candente, ob panniculos: & inungendum cum oleo rutaceo & de caſtoreo, addendo parum ſpiritus vini, deinde apponenda ſunt naribus fortiſſima odoramenta è ruta, caſtoreo, galbano, & ſimilibus, vnà cum ſtrictis ligaturis partiũ inferiorũ, ſternutatoria verò non ſunt imperanda, niſi poſt vniuerſales euacuationes, ſed ventoſæ cum ſcarificatione ſuper nucham appoſitæ in ſanguinea apoplexia magni ſunt emolumenti: quoad victum ſi leuis ſit appoplexia, ſit attenuatoria, vt in lethargia: & hoc notandum eſt vinum non propinandum eſſe, quanquàm morbus in longum proteletur.

De Phrenitide.

Quòd phrenitis ſit morbus periculoſiſſimus (teſtib. *Gal.* 1. prognoſticorum, & *Trall.* lib. primo cap. 13.) omnibus eſt in confeſſo, vnde autem conſtituatur (vt inquit *Trall.* & quo affectu laborante cerebro, & quæ curatio conueniat, de hoc omnes diſſentiunt: ego autem *Gal.* ſequutus vnà cum eo phrenitidem in hunc modum defino. Phrenitis eſt continua dementia quã ſequitur febris, cum tumore calido memingum, (qui neceſſario eſt in phrenitide) cui connectitur læſio ingens facultatis cerebri, dependens à materiali intẽperie calida.

Gal. 2. de cauſis ſympt. lib. 1. de morb. vulgarib. li. 1. prior rhet. lib. 4. de præſag. ex pul.

Materia.

Phrenitidis materia dicitur bilis,ſed obijciet aliquis *Hipocrat.* & in aliquibus locis *Gal.*& *Paul.*& multos alios enumerare ſanguinem, inter cauſas materiales huius morbi.

Reſpondeo *Gal.*bilem ſolummodo enumerare, cum de exquiſitiſſima phrenitide ſcribat vt tit.3.lib. 1. prorheticorum manifeſtè patet, de qua acutiſſima phrenitide locutus etiam eſt 3. lib de morbis vulgaribus vbi fatetur omnes intra ſeptimum mortuos eſſe,qui primo ſtatim die febricitarũt: vbi autem aut ipſe *Gal.* vel aliqui alij de exquiſita phrenitide (ſed non exacte) ſcripſerunt, de ſanguine mentionem fecerunt. Sunt autem è recentioribus qui in hunc modum reſpondent, ſcilicet *Hipocratem* locutum eſſe de bili naturali,quæ nihil aliud eſt, quam ſanguis tenuior, cum dixerit deliria cum riſu ſecuriora eſſe, qui à ſanguinis exuperantia fiunt.

Donat.Rond.

Bilis.

Quatuor autem ſunt ſpecies bilis, è quibus progingnitur phrenitis. Pallida (teſte *Gal.* cap. 7. lib.3. de locis affect.) quæ nihil aliud eſt quam flaua bilis permiſta cum maiore quantitate ſeroſa, vnde conflatur morbus mitior.

Gal lib.1. de ſimpl.medic.facult.

Vel flaua bilis,ſeparata à ſeroſitate, vnde vehementior fit morbus.

Vel æruginoſa, quæ minus praua eſt quam atra.

Vel flaua præaſſata,it eſt atra, vnde vehementiſſimi morbi.

Vigiliæ

Vigiliæ immoderatæ, Somni turbulenti & aliquãdo obliuio aliquando dolor occipitis.	Temeritas in reſpondendo. Spiratio rara & magna pulſus paruus & neruoſus.	Signa futuri phrenitidis.
Continuum delirium cum febre acuta. Vigiliæ immoderatæ. Sitis non multa quamuis maxima ſit cauſa quia mens ægrotat.	Reſpiratio magna & rara, teſte *Gal.* ca. 3. li. 2. de different. reſpir. in quo loco rationem reddit. Pulſus parui, duri crebri, celeres & nonnihil vndoſi.	Signa preſentis morbi.

Si à ſanguine laborent ægroti cum riſu delirant, & cum oculorum remiſſa rubedine. Signa peculi.

Si à flaua bile, cum ferocia & oculorum flauitie.

Si à bile æruginoſa ſiue atra, ferociſſimi ſunt ægroti & tanquam ferini.

Quoad victum & curationem : fingamus aliquem corpore caruoſo & plethorico, auxilium noſtrum poſtulantem, quia phreneticus.

Inprimis circa aerem intendendus eſt animus, (nempe) vt ſit temperatus, nam vt inſigniter calidus in hieme fugiendus eſt, vt qui caliditatem, & inflammationem augere poſsit, neque tamen in ætate inſigniter frigidus aptus illi & vtilis eſt, vt qui materiam concentret meatus cutémque denſando obſtruat, quo fit vt prohibita difflatione, caput magis exæſtuet.

Hoc

Hoc facto, curandum eſt, vt cubiculum ſit ſine picturis, aut rerum varietate, que animum mouere poſſint, & vt nulli præter familiares cubili ingrediantur, neq; hi nimis frequenter: vtrũ verò in luce, aut in loco obſcuro continendus ſit ægrotus, è natura phrenitici conijcere debemus: Si enim lux varias & vanas imagines illi ſuggerat, vel quæ in luce ſunt extimeſcat, in loco obſcuro collocandus eſt, ſin tenebras horreat, è contra, ſin nullum ſit diſcrimen, reſpiciendi ſunt vires, imbecilliores enim in obſcuro continendi ſunt: cubiculo in hunc modum præparato, curarem vt ægrotus quàm læuiſſimè contrectaretur, & in lecto ſuo detineretur, per famulos ſi diues eſſet, aut per vincula ſi pauperrimus, inordinatus enim motus. Si quid aliud vires proſternit, & ſomnum impedit, teſte *Gall.* commento aphor. 28. ſecundi libri, pedes etiam reuulſionis gratia conſtringerem: quoad cibum autem, quam moderate me gererem, vt enim repletio eum magis inſanare faceret, ita inedia vires debilitaret, darem igitur ptiſanam pro cibo vel cremorem Auenæ, pro potu autem concederem aquam hordei, cum ſirupo violarũ, vel de ſucco limonum, vel cum ſucco malorum punicorum acidorum, aliquando etiam vinum tenue album concederem, ſi antea conſuetus fuerit bibere, his omnibus in hunc modum conſtitutis venam audacter ſecarem tanquam omnium primum & maxime futurum remedium: & quanquam aliqua ſit controuerſia de vena in hoc morbo aperienda, ego tamen (quia corpus plethoricum) medianam aperirem, & euacuationis

Paul Trall.

cuationis et reuultionis gratia, ſi enim in principio venam capitalem tunderem, in maiori quantitate ſanguinem ad locum attraherem. Si autem plethoricus non fuiſſet, cephalicam aperueram, vel venam in frontis imo, & in quo virtus non permittit venæ ſectionem, cucurbitulas brachijs ſiue inferioribus partibus ſecundum intentionem euacuandi affigerem: vtrum autem in initio ſufficiens ſanguis capiendus ſit, nec ne, ſub iudice lis eſt: ſed in hoc ægroto, ſufficientem quantitatem detraherem, ſequutus *Gal.* lib. 4. de cauſis pulſuum, & quia virtus cito ſuccumbit, atq; ideo retardatio periculoſa eſt, & quia moleſtum eſt ſæpius detrahere, quanquam Ætius aliud hortetur vnà cum *Paulo* & *Areteo*, ſed horum opiniones locum tenent in imbecillis non fortibus & carnoſis: Detracto autem ſanguine, aluum Clyſtere euacuarem confecto è decoctione quatuor emollientium, hordei, capitum papaueris, betæ albæ, & ſimilium additis caſſia, diacatholicone, electuario lenitiuo, melle violaceo, oleo violaceo, & parum ſalis, & quamuis *Auicenna* proponat ſcammonium attamen miſcet cum ſero lactis prunis tamarind. manna, caſſia, & ſimilibus, euacuatione in hunc modum facta caput madefacerem cum oxirhodino, ne nimis calefactum liberalius humores attraheret, in quo intingerem pannos lineos, & anteriori parti capitis applicarem in æſtate frigidos, in hieme calidos, & cum calefieri incipiant, amoueri faciam: aliqui ſequuti, *Gal.* 13. lib. method. hortantur cucurbitulas magnas capiti admouere, cum ſca-

ſcarificatione,ſuperá ſutur coronalem aliqui vertici,ſed quomodo cucurbicula his partibus adherere poteſt nõ bene cõcipio,ſed quia in hoc morbo vigiliæ multũ infeſtãt, ideo darem grana quatuor antedicti noſtri medicamenti, quod feliciſſime (ſi quid aliud) ſomnum prouocat, ſed qui hoc paratum non habent vtantur ℨ 1. Philonij Romani, vel granis nouem ſpecierum philonij,vel ʒ 2. Diacodij cum aqua lactucæ ʒ 2. vel applicetur vnguentum recens populeonis ad ſomnum fronti & temporibus: his factis ſi vllo modo poſſem intro darem aliquod medicamentum purgans, ex manna, diacatholicone, & ſirupo roſarum ſolutiuo.

De Paraphrenitide.

Paraphrenitis eſt delirium ſymptomaticum in ſtatu ſiue vigore febris accidens in quo differt à phrenitide ceſſatq; ceſſante vehementia febris.

Cauſa. Acres vapores ad caput eleuati ob inflamationem alicuius membri nempe pulmonum diaphragmatis & ſimilium.

Signa. Vigiliæ delirium.

Cura. Omnes medici conſentiunt venam non eſſe ſecandam quia virtus debilis,ſed ſomnum prouocandum eſſe ſuaui aliquo medicamento vel topico aliquo externo,vt in phrenitide dictum eſt.

Hiſtoria. Vltimo die Aprilis anno domini 1590.accerſitus fui cum altero medicinæ profeſſore cuidam generoſo cognomine Fuller qui per duos dies naturales

turales ratione febris ardentiſſimæ paraphreniticus fuit, cuius venæ & arteriæ vniuerſim tremebant, concilium cepimus de morbo, tetigimus pulſum, vrinã inſpeximus cum alijs circumſtantijs. Ego autem quid de ægroto putarem adſtantibus dixi, ægrotum ſcilicet in magno diſcrimine vitæ periclitari, & ratione morbi acutiſſimi & ratione ætatis & virium (ſexagint. enim ferè annorum erat) neque aliquid eſſe præter venæ ſectionem in quo confiderem, aliter verò nihil faciendum eſſe affirmauit, & multo minus venam ſecandam eſſe ſed præſbitero relinquendum, atque ex pulſu intermittente mortem ea nocte aduenturam prædixit, & in hac opinione confirmatus diſceſſit: dum hæc agebantur, & reuocans in memoriam pulſus intermittentes in pueris & ſenibus non ſemper præſagire ineuitabilem mortem, & bene percipiens, per mollitiem pulſus, & plethoriã corporis, & alias circumſtantias, naturam potius grauari ex plenitudine, & imbecillitatem virium oriri priuatiuè per ſuffocationem, quam poſitiuè ex defectu naturalis caloris, dextri brachij baſilicã circa horam quartam à meridie aperui, & ℥ 7. ſanguinis extraxi, & ante ſolis ortum proximo die ad ſe redijt, & conualuit, & adhuc ſuperſtes viuit.

Sit cibus hordei cremor, vel ius macri pulli alteratum cum refrigerantibus: ſit potus aqua hordei, cum ſirupo acetoſitatis citri, ſiue de ſucco limonum, neque detur ægroto potus frigidus, ſed tepidus, ſi morbus oriatur ex inflammatione diaphragmatis. Victus ratio.

Si verò aluus ſit adſtrictus, detur cliſter emolliens.

De Incubo.

Incubus dicitur ab incubando, eſtq; imaginatio ſuffocationis, cum oppreſſione, exclamandi impotentia, vocis priuatione, aut inani vociferatione nihil ſignificante: prima cauſa crapula, ſiue cibi plenitudo in ſtomacho quo repleti comprimitur diaphragma, vnde vapores clauduntur in ſpiritualibus, è quibus comprimitur cor, è cuius compreſſione, per communitatem totum comprimi videtur.

Cauſæ 3.

Secunda cauſa ſomnus ſuper ſatietatem cibi, vnde tempore ſomni, retinentur vapores, qui tempore vigiliæ reſoluuntur.

Tertia cauſa; dormitio reſupina, (teſte *Auicenna*) Aliqui (ſed falſo) exiſtimant, dæmonem in aere exiſtentem, imprimere aliquam qualitatem malitioſam in membra patientis, vnde fiunt impotentes ad aliquid agendum. Repletio ventriculorum cerebri cum vaporibus craſſis, facultates per neruos tranſire prohibentibus, dicitur immediata cauſa huius morbi.

Cauſa imme-

Sympt.

Suffocationis imaginatio, grauitas, immobilitas, vocis priuatio, vel inanis vociferatio.

Cauſæ repletionis.

Repletio autem ventriculorum cerebri, accidit duplicem ob cauſam, { Internam, Externam.

Ab

Ab interna, vt a ſanguine, pituita, ſiue melancholia.

Ab externa, vt a frigore ingenti in ſomno, e quo incraſſantur & concentrantur vapores, nec efflari poſſunt.

Eſt malum non negligendum, quia (teſtibus *Auicenna*, *Rhaſi*, multisq; alijs) eſt anteceſſor epilepſiæ melancholiæ, ſiue apoplexiæ. Prog.

Sit dieta tenuis et flatus expers, ſit cæna præcipuè bræuis, et cum oriatur a ſanguine detrahentur carnes, vinum, et omnia quæ copioſum ſanguinem generant. In materia verò pituitoſa, minoretur cibi quantitas, vinum autem in parua quantitate concedi poteſt. Victus.

In materia melancholica regatur patiens, prout poſtea in capitulo de melancholia dicetur.

In materia ſanguinea, venæ ſectio in cubito ſufficiet, aliqui autem ſaphenas aperire ſuadent, ſed nunc dierum exploſa eſt hæc opinio. In alijs autem cauſis, purgentur ægroti hyera Pachij, vel Rufi, vel Archigenis, vel pilulis cochijs, aut de lapide lazuli, prout cauſa poſtulet. Medic. ratio. Rhaſis. Auicenna.

De Melancholia.

Per hoc vocabulum intelligo delirium melancholicum, coniunctum cum timore, & mæſtitia.

Melancholia eſt corrupta imaginatio, cum timore et triſtitia abſq; febre, (*Actuarius* tamen lib. 1. method. medend. addit hoc aduerbium ferè, qua Melancholiæ deſcriptio.

 ſi ali-

ſi aliquando cum febre viderat.

Materia. Non vnus humor melancholiæ parens, ſed plures, (teſte *Tral.* lib. 1. cap. 17.)

Cauſa efficiens. Caligo quædam rationali animæ parti circumfuſa, vnde oritur timor: melancholicus enim (teſte *Gal.* libro ſecundo de cauſis ſimptomatum, & libro de vſu reſpirationis, & libro quinto de locis affectis: vná cum Ætio tetra. ſecunda, ſermone ſecundo:) cauſam timoris ſecum in corpore circumfert, ratione coloris atræ bilis, qui rationem obumbrans, timorem efficit, haud ſecus quam magnæ & profundæ tenebræ externæ pueros terreant.

Progignitur vero hic morbus dupliciter, ſcilicet per primarium capitis affectum, et per ſympathiam.

Si per primarium affectum, tunc fit aut propter miſtionem alicuius materiæ melancholicæ cum ſpiritu animali, aut eiuſmodi qualitate in reticulari plexu cerebri ſuſcepta, vnde proficiſcitur tenebroſitas.

Aut per propriam ſubſtantiam ſpiritus animalis, (teſte *Ætio*, ſi bene intelligatur) nempe vel vbi gignitur ſpiritus nutritiuus, tenebroſus ratione victus, aut iecoris calidioris, et habitus atrabilarij, vnde fit vitalis, in corde eiuſdem qualitatis, et ex vitali tenebroſo in caput delato, procreatur ſpiritus animalis tenebroſus.

Vel vbi probus gignitur ſanguis in hepate, è quo cor diſcraſiatum, progignit ſpiritum vitalem tenebroſum, vnde ſpiritus animalis non diſſimilis oritur,

oritur: nocumentum enim cordis ſemper aſſociat nocumentum crebri, teſte *Auicenna.*

Cor verò diſtemperatur, vel ex aere, vel ex morbo, vt in febribus peſtilentibus, vel per compationẽ ratione cerebri quod vel præ nimio calore exæſtuans, auget calorem cordis, vnde cor nimis calidum reſoluit portiones diaphanas, & reddit ſanguinem opacum, vel præ nimia intemperie frigida cerebri corde nimis refrigerato, exprimuntur partes luminoſæ, vnde redditur ſpiritus vitalis tenebroſus, & in hunc modum dicuntur vigiliæ, ſolicitudines, et mæſtitia, procreare melancholiam, nempe quia refrigerant cerebrum, & cor ſecundariò. Gal. cap. 7. lib. 7. de locis affectis. apho. 23. ſect. 6.

Si per ſympathiam proueniat melancholia, tunc vel per conſenſum ventriculi, vel hepatis, (vt antea dicitur) vel lienis, vel venarum meſeraicarum, vel vteri.

Si ventriculi vitio, tunc fit conſortij lege, melancholia enim non poteſt impartiri ab inferioribus partibus, quin ob ſtomachi ſupernum afficiatur. *Trinc.*

Si vitio hepatis, tunc fit ob intemperiem.

Si vitio lienis, tunc aut quia frigidior non attrahit, aut quia obſtructus ſeu in tumorem adauctus, non ſuſcipit, aut propter debilitatem non expellit.

Si ratione meſeraicarum, tunc aut quia obſtruuntur, aut nimis incaleſcunt, vnde ſanguis craſſior redditur, qui venas obſtruit, et chilum prohibet, qui cum genitus in ventriculo, rapiendus ſit ad iecur, retinetur, corrũpitur et in flatus vertitur,

vnde

vide vapores &c.

Si vitio matricis, tunc ob menſtruorum retentionem accidit.

Timor, Triſtitia, Deſipientia, falſæ ſuſpiciones, amicorum auerſio, &c.

Signa communia.

Signa pecul.

Qui per primarium affectum capitis laborat, ſemper cogitabundus eſt, continuó deſcipiens, ſine vllo errore in victu commiſſo, attamen ſi a permiſſione materiæ melancholicæ, vel vaporis alicuius cum ſpiritibus animalibus oriatur malum, mitiora erunt ſymptomata, ſin ratione propriæ ſubſtantiæ ipſius ſpiritus animalis, ſæuiora erunt: deindéq; cogitandum eſt num ratione totius corporis fiat, vel ratione cordis, quod facilimè diiudicatur per habitum atrabilarium, gracilitatem naturalem, aut acquiſitiam corporis nigritiam, ſiue hiſpiditatem, venas amplas, et plænas ſanguine atro, aut per complexionem naturalem, ſiue accidentalem, quam maximè ſumitur a pulſu.

Qui verò per ſimpathiam ventriculi ægrotat, non perpetuò delirat, ſed augetur & diminuitur morbus, prout benè vel malè ſe habeat ſtomachus, teſte *Gal.* 2. de differentijs febrium circa finem.

Gal. 3. de natur. facul. & 6. de locis affectis.

Si vitio lienis quia non attrahit, orietur icteritia nigra, vel ad minus lividitas ſeu plumbeitas coloris, viuidus enim color peribit.

Si propter obſtructionem, percipietur tenſio, dolor, grauitas, regurgitabitq; ſuccus melancholicus in ſtomachum, vnde debilem reddet ſtomachum reprimendo calorem naturalem, à quo perficitur concoctio

concoctio, & hoc facilius fit, (teſte *Gal.* 6. de vſu partium) quia parua pars ſucci melancholici naturaliter fluit ad os ſtomachi, quæ corrugando, et irritando, non refrigerando famem excitat.

Si propter tumorem, ſiue ſcirrhum, turgebit hypocondrium ſiniſtrum, vnà cum indicijs ſcirrhi.

Si propter debilem expulſionem, deficiet appetentia, vnà cum tumore et dolore.

Si vitio meſeraicarum, et meſenterij, increſcenti malo, ſentitur murmur, augetur abdomen, erumpent multi crepitus per inferiùs et ſuperiùs, ructus, acidi, cruditates, æſtus circa præcordia, & hypocondrium ſiniſtrum, ſputa plurima, tenuia, aliquando fæces liquidiores, niſi nimia caliditas exſiccet humiditatem fæcum, vel a flatibus adſtringatur aluus, vt ſæpe fit, teſtibus Mont. Conſ. 237. et Trinc. 35. aliquando etiam vertigines et maiori ex parte dolor poſt cibum aſſumptum.

Priuſquam de medicamentis mentionem faciamus, pauca neceſſariò ſunt notanda. Curandi. methodus.

Inprimis neceſſarium eſt priuſquam corpora ſoluentibus medicamentis euacuemus, lenitiuum aliquod præponere.

Deinde in præparando corpus, aut euacuando, ſemper a leuioribus incipere, lenitiuo verò dato venam ſecare, corpore autem expurgato, et per venæ ſectionem, et per ſeceſſum, balneum imperare ieiuno ſtomacho, vel ſaltem concoctione expleta, et toti corpori adhibendum eſſe, ſed præcipuè primario membro, vt exempli gratia, ſi melancholicus per eſſentiam ipſius capitis laboret,

circa caput per ſpongias adminiſtrandum eſt: præterea, in materia melancholica vitio iecoris calidioris, ſemper admiſcenda ſunt frigida ſoluentibus, vt ſerum lactis cum epithimo.

Si vitio lienis, calida ſoluentibus, vt mulſa cum epithimo, & in recenti morbo, potius leuiora medicamenta ſunt ſæpius exhibenda, quám fortiora, teſtib. *Gal.* lib. ad *Glauc.* & *Ætio*, ne tum modico calore: tum a remotis partibus attractione augeatur morbus.

Prognoſt. Mont. Conſ. 26.

Melancholia ſub præcordijs difficillimè curatur per primarium autem affectum capitis totaliter nō extirpatur: *Gal.* tamen 3. de locis affectis gloriatur ſe vſu balnei et pilulis rufi aliquos curaſſe.

Curatio.

Circa venæ ſectionem multum diſſentiunt medici, *Gal.* enim *Paulus, Oribaſius*, et omnes ferè antiqui, proponunt venæ ſectionem, in ne vlla ſpecie melancholiæ, præterquam in ea; quæ oritur per conſenſum totius corporis: imò *Orib.* affimat, non opus eſſe ſanguinis miſſione, ea ſola excepta: vnde *Gal.* ad probationem melancholiæ, iubet phlebotomiam fieri, & ſanguinem inſpiciendum eſſe, & ſi ſanguis niger et ater exeat, vt in atrabilario habitu ſolitus eſt effluere, permittendum eſſe, ſin minus ſupprimendum. Recentiores verò, venæ ſectionē in qualibet ſpecie approbant, quam opinionem approbare videtur *Alexander*, et huic opinioni egomet ſubſcribo. Si ſanguis igitur iuxta cerebrū ſolūmodo melancholicus exiſtat, in medio frontis vena ſecanda eſt, ſi ſanguis ratione totius habitus peccet, in in cubito. In melancholia verò hypocondriaca in

poplite,

poplit. vel hemorrid. Si ſanguis offendat, et ratione hepatis, et cerebri, & in cubito, et in fronte vena ſecanda eſt, reſpectu virium, non coloris, ſiue prauitatis ſanguinis habito, nam quamuis ſanguis ſit nigerrimus, & concretus, qualis amurca, attamen eſt naturæ prædium, et alimentum.

Proponamus igitur exercitij gratia, aliquem ex primario cerebri affectu melancholicum, auxilium petentem, in quo ſanguis ſolummodo circa cerebrum peccat. Inprimis præmiſſo lenitiuo, ex ℥ ic. diacatholiconis, venam in medio frontis ſecarem, deinde victum humidum boni ſucci, et flatus expertem præſcriberem, deinde vterer pro ternis vicibus potione ex ſirupo de pomis, de ſucco bugloſſi, et de bethonica, cum aqua meliſſæ, poſtea euacuarem cum ℈ i. ellebori nigri, more chimico extracti, in ℥vj. iuris macri pulli, deinde vterer balneis toto corpori, et etiam capiti, cum ſpongijs, præraſis etiam capillis, quotidiè poſt balneum oblinirem caput cum oleo amigdalarũ dulciũ, & violarũ, niterer q; omnibus modis occaſionem omnem triſtitiæ, metus, et ſolicitudinis auferre, & efficerem, vt pro diuerſa deprauatæ imaginationis ſpecie, ab eadem reuocaretur, aut perſuadẽdo, aut aliquid agẽdo, quæ affatim mutationẽ efficere poſſit: exemplo *Tralliani* & *Philodoti*, et aliorum medicorũ, qui cum videbant melancholicum quendã imaginare caput propriũ amputatũ fuiſſe, impoſito repentè capiti ipſius plumbeo pileo grauitatem ſentiens melancholicus caput ſe recepiſſe rurſus gauiſus eſt, et mulierem quæ ſerpentẽ deuoraſſe ſe putabat, dato vomitu, anguem extinctum in vas, in quo euomuit,

poſuerunt, quem videns mulier, putauit ſe reiecisse et a vana illa imaginatione liberata fuit, interea dum hæc aguntur, ſomnum prouocarem, exhibendo quantitatem nucis magnæ hora ſomni ſequentis electuarij.

℞ ſacchari roſarum ℥ij.
philonij optimi ℥iß.
ſpecierum diarrodon.
aromatici roſarum ana. ℈ij. cum ſirupo de papauere fiat electuarium.

Confortarem etiam cor et cerebrum, cum diamuſco dulci et amaro electuario de gemmis, & confectione de hiacintho: notandum autem eſt in his compoſitionibus, gemmas et alios lapides prætioſos diſſoluendos eſſe ſecundum artem.

Si verò afficiatur cerebrum ratione cordis, alteretur cor ad contrarias qualitates, appropriatis alterantibus, vt exempli gratia, ſi complexio ſit multum calida, cum ſirupo de ſucco limonum, vel ſimilibus: ſi ſit nimis frigida, cum extractione croci, vel ſimilibus, vt optimé demonſtrat *Auicenna* in capitulo de viribus cordis.

Proponamus nunc aliũ melancholicũ ex toto habitu, qui ſanitatis recuperandæ cauſa me accerſit.

Inprimis præordinato regimine victus, vt poſtea dicetur, exhiberem ℥j. electuarij lenitiui, cum ʒij. ſpecierum hyeræ ſimplicis Galeni; hoc facto, venã in cubito ſecarẽ, ſecundùm tolerantiã ægroti: deinceps ſequentẽ potionẽ (prout opus fuerit) pluribus vicibus exhiberẽ, ℞. ſirupi de ſucco fumariæ et de pomis, ana ℥j. ſirupi de corticibus citri et ex infuſione roſarum, ana ʒß. cum ℥iij. aquæ bu-

gloſſi

bugloſſi: fiat potio poſt quam exhibeatur talis purgatio. ℞.florũ cordialiũ,lupulorum, fumariæ ana, q ß hordei mundi ʒ 1.ſenæ,ʒ 3.epithimi ʒ 2. vuarum paſſarum detractis nucleis, ℥ ß prunas numero 3. *F*iat decoctio in cuius colaturæ, ℥ 4.diſſolue mannæ, ℥ 2.ſirupi Auguſtini,℥.2.vel ſine his diaſenæ ſiue confectionis hamech ℥ ß .Huius claſſis medicamentis iterum atq; iterum (vrgente neceſſitate) vtere, & in rebelliori morbo, veratro antedicto,& pilulis ab alexandro, de lapide armeno multum laudatis: corpore nunc purgato exquiſitè balnea pro ægroto meo pararems & electuaria lætificantia: & in hac antedicta methodo vnà cum dieta ſequenti ſpem ſalutis collocarem.

Fingamus nunc tertium Melancholicum, ex hypocondrijs laborantem, auxilium poſtulantem.

Huic imprimis lenitiuum vt antea darem; poſtea,venam in cruribus ſiue in malleolis aperirem, duplicem ob cauſam,prima quia ex obſtructionibus fit inflammatio præſens vel futura, deinde quia ſanguis ſubſiſtit hepate atq; ideo venæ inferiores ſunt aperiendæ, aliás ſanguis probus euacuaretur,& malus ſurſum traheretur, vbi intentio noſtra planè contraria eſt: hoc facto, ad præparandum corpus,ordinarem potiones ex ſirupo de cichorio *Nicholai*, ſirupo biſantino completo, de fumaria, & de pomis, cum ſero caprino per cocturam ſeparato (aceto ſcilicet impoſito) deinceps purgarem corpus,in hunc, vel ſimilem modum.℞. confectionis ℥ ß.ſirupi roſarum ſolutiui ℥ 3. aquæ

 boragi-

boraginis q. ſufficit, vel ℞ confectionis hamech, ℥ ß, foliorum ſenæ, epithimi ana, ʒ i. fiat bolus.

Aetius Paul. Purgato autem corpore abſinthij decoctum aſſiduè præberem, vnà cum vrinam mouentibus, deinceps exteriùs fouerem hypocondria, cum decoctione chamomillæ, maluæ, altheæ, & ſimilium, & apponerem cataplaſma ſiniſtro hypocondrio, confectum ex oleo, in quo incoquntur ruta, anethum, ſerpillum, abſinthium, artemiſia, pulegium, & baccæ ſiue tenera folia lauri, aliquando etiam omiſſo antedicto cataplaſmate, vterer vnguento Narenio, & locum lana ampliſſima, & pelle aguina, contegerem, imo aliquando ad euacuandos flatus, inanib. cucurbitulis vterer, nec nõ ſinapiſmo Ætij vtrũ verò ſequerer *Ætium* & *Paulum*, in exhibitione coclearis vnius acris aceti poſt cibum quotidie, dubito, quia *Hipoc.* 3. de ratione victus affirmat, acetũ prodeſſe biliosis, officere autem melancholicis, vnde Fernelius acetũ, frænum bilis vocat, vitam verò melancholiæ: ego potius darem ſecundum decretum Oribaſij lib. 8. ſinapiſ. acetum miſtum cum polipodio, vel ſimilibus, & in fine darem medicamentum ex limatura chalibis præparata.

Sit aer temperatus & crebro mutetur.

Dieta generalis. Sit moderatus vſus veneris, (non mediocriter enim cõfert, teſte *Areteo*) prouocetut lætitia omnibus modis quibus fieri poteſt, dormiatq; ægrotus quantum vllo modo poteſt (ſomnus enim humectat caput, & curat melancholiam) vtetur melãcholicus bis in ſeptimana brodio pulli, in quo incoquũtur radices polipodij, petroſelini, liqueritiæ, borago,

rago,& bugloſsũ,diebus interpoſitis,vtetur iure ex carne pulli,malua, ſpinicia,blito,borag. et paſſulis.

Ne nimis ad ignem appropinquet capite, habeat beneficium alui quotidie, aut arte, aut natura, bibat vinum tenue mediocriter, ſit panis fermentatus cum paruo aniſi,abſtineat à carne bouina, vel caſtratorum,ab auibus aquaticis, à carne porcina, & generaliter à piſcibus(quamuis aliquãdo paſſerculæ,mulli,ſoleæ,& id genus piſcium concedi poſſunt)à caſeo antiquo,paſtilibus, lacticinijs, placentis omnibus,leguminibus, omnibus oleribus ſiue acetarijs, except. lactucæ,borag. bugloſſo, calend. ſpinacia,lupulis,aſparago, ceterach. capparib. vel cichorio.

De vera Paraliſi.

Paraliſis eſt neceſſario & ſenſus, & motus amiſſio,in aliqua parte humani corporis: quanquam enim *Gal.* lib.3. de locis affectis commemoret, motum ſolum aliquando auferri, attamen in eo loco de imperfecta loquitur,vbi vero in eodem loco, & in primo de cauſis ſimpt.cap.5. ſenſum & motũ aliquando auferri affirmat,de perfecta mentionem facit. Actius, Orib. Paul.Trall. Arnal. Rond.

Paraliſis vero efficiens cauſa, eſt fruſtratio facultatis motricis. Caſa efficiens Actius tetr. 2. ſerm. cap.28.

Materia verò, vel ſanguis,dum aut multitudine obſtruit, vel humiditate ſpiritus extinguit, aut conſopit, vel flaua bilis, ſi Fernelio credamus, quod tamen credendum non eſt: vel pituita, craſſa tranſitum ſpiritiuum obſtruens, ſunt tamen

qui

qui putant pituitam alio modo generare paraliſim, ſcilicet quia neruos madefacit. Ego verò Trinc. Rond. aſſentior, qui magna (in meo iudicio) ratione adductus, conſtanter affirmat, neruos ex humore abſorpto madefactos, in latum potius augeri, & ita conuelli quia detrahitur de eorum longitudine, vel melancholia, fluxum ſpirituum impediens, aliter enim fieri non poteſt vt ſit cauſa, cum ex ſua natura ſicca exiſtens, potius induraret, quam emolliret neruos.

Vel intemperies calida aut ſicca, teſtib. *Ætio, & Alexandro* contra verò *Auicenna*, & *Gal.* lib. de locis affect.

Ratio. Non numeratur autem calida intemperies inter cauſas (prout illis viſum eſt) quia non aduerſatur radios ſpirituum animalium, nec calidum inſitum ipſius muſculi.

Vel frigida intemperies, refrigerat enim muſculos, vt non poſſit admittere facultatem: vt exempli gratia, accidit illis qui diu ſedent ſuper lapides frigidos, vel diutius morantur in aquis, vt *Gal.* denotat, (ſed ſaluis eorum opinionibus, bis dum ipſe medicinam exercui, duos paraliticos factos fuiſſe; ex hac occaſione vidi (nempe) quia cum calidiſſimi fuere, ſine reſpectu ſe ipſos refrigerauerunt, atq; ideo concludo, calorem in his fuiſſe, vel cauſam adiuuantem, vel ſine qua non (ſcilicet) quia calor tum fuſit pituitoſos humores, & ad fluxũ paratiores reddidit, tum poros aperiendo magis paratos effecit, quo faciliùs materia morbifica, ad neruos peruaderet, non aliter quã vinũ dicitur generare paraliſim.

Vel

Vel paucitas ſpirituum, vel ſtrictura brachij ſiue alterius membri, vel ictus ſiue caſus (ſcilicet) per cõpreſſionẽ, vel vulnus per continui ſolutionẽ.

Immobilitas, ſenſus ſopitus, nec caliditatem, nec frigiditatem, nec aliquem vellicantem, ſiue ſcalpentem, percipiens. Signa communia.

Si à ſanguine oriatur morbus, aut adeſt ſignum inflammationis, vel abundantiæ ſanguinis, vniuerſim in corpore. Signa pecul.

Si à pituita, habitus coporis aut pinguis eſt, aut præceſſit victus pituitoſior, aut ſupprimitur aliqua ſolita euacuatio, aut præceſſit multa deſidia, (& vt vno verbo dicam) aderunt ſigna propria pituitæ

Si à melancholia, aderunt propra melancholiæ ſigna.

Si ab intemperie frigida, præceſſit aliqua cauſa refrigerans.

Si à paucitate ſpirituum, tunc præceſsit aut immoderatum ieiunium, aut immoderatæ vigiliæ, aut immoderatus coitus.

Si à membri alicuius conſtrictu, ſatis patebit, & membrum inferius paraliticabitur.

Si ab ictu, caſu, diſlocatione, ſiue vulnere, ſatis apparet.

Quot modis fit paraliſis.

Fit aut ex cerebro.

Aut ex principio ſpinalis medullæ ſiue nuchæ.

Aut ex dextra, ſiue ſiniſtra parte nuchæ.

Aut ex aliquibus neruis particularibus inde procedentibus & exortis, reſolutis aut in muſculo, aut extra muſculum.

Signa. Si vitium ſit in cerebro, impartitur morbus faciei, ſiue partibus eius.

Si in principio ſpinalis medullæ impartitur malum partibus infra collum.

Si ex dextra ſiue ſiniſtra parte nuchæ, poſt principium erit vniuerſa paraliſis dextræ, ſiue ſiniſtræ partis, ſub collo, vt enim cerebrum diuiditur per miringani; ita nucha per panniculum medium, tranſeuntem per eam intra ſpondiles.

Si vitium ſit in particulari aliquo neruo, ſequitur reſolutio illius particulæ cui neruus inſeruit.

Vtrum in muſculo, ſiue extra muſculum reſoluatur neruus, per applicationem remedij iudicabitur, ſi enim in muſculo ſit vitium, medicamentum applicatum parti reſolutæ iuuat, ſin extra muſculum, contrá.

Quoad particularem cognitionem, bræuitati indulgens, refero lectorem ad *Alexand. Paulum, Ætium*, & ex recentioribus *Rondeletium* qui de particularibus copioſiſſimè ſcribunt.

Prognoſt. Si ex vulnere & ſolutione continui, ſiue ex luxatis vertebris, vel vehementi compreſſione, vel ex ictu, maiori ex parte immedicabile malum eſt.

Si ex viſcida & craſſa materia obſtruente, difficilè curatur.

Curatio. Inprimis, ſi vitium ſit, primariò in cerebro, vt quãdo facies ſiue aliqua faciei particula reſoluitur, ſecundũ decretum Ætij tetra. 3. ſermo. 2. aperienda

eſt

eſt vena è brachio oppoſita, ſed minor ſanguinis quantitas detrahenda eſt, quam res poſtulat, quia morbus frigidus eſt, & nerui per quietem refrigerantur, ideo nõ ſunt refrigerandi per venæ ſectionẽ.

Sed obijciet forſan aliquis, cur igitur in pituitoſa cauſa hortaris venæ ſectionem? vel cur potiùs non vetas detractionem ſanguinis? Obiectio.

Reſpondeo, venæ ſectionem conuenire etiam in cauſa pituitoſa, quamuis in minore quantitate quàm in ſanguinea, duas ob cauſas.

Inprimis, quia detrahitur aliqua portio pituitoſi ſanguinis, vnde alleuiatur natura.

Deinde, quia cum coacti ſimus medicinis calidis, & exſiccãtib. vti, tutius operari poſſumus ſine timore liquefactionis: ſecta autem vena, purgandus eſt ægrotus, pilulis coch. fœtidis vel ſimil. vt & interdum agarico, electuario Indi maioris, diaphænic. & ſimilibus. Deinceps pręparandũ eſt corpus in hunc vel ſimilem modũ. ℞. florum bethonicæ, primulæ veris ſtæchados ſaluiæ ana ʒ 3. florũ borag. bugloſſi ana, p. ß. cichorei, chamepit. fumariæ, ana, p. 1. ſenæ orient. ʒ 9. aquæ q. ß. bulleãt ad ℥ 9. pro tribus vicibus: huius accipe vna vice ℥ 3. ſirupi roſati ſolutiui cũ agarico, ℥ 1 ß. fiat potio, hac potione tribus vicibus propinata, iterũ euacuandũ eſt corpus cum antedictis medicamẽtis, ſanguiſq; mittendus eſt, e venis ſub lingua, vt *Alexãder* nobis decretũ reliquit, li. 1. c. 16. deinde dę inungẽdus eſt locus cũ oleis de coſto, euphor. piper. caſtoreo vulpino, vel vnguẽtis ex his præparatis addito vnguento, Areg. & ſpiritu vini in quo per aliquot dies ſequentia

infuſa fuere, ſcilicet ſaluia, iua arthetica, cubebæ, chamepithis, flores roriſmarini, & caro ſcillæ, & lauetur etiam locus, cum hac infuſione circum circa, priuſquam obliniatur, deinde applicandum eſt aliquod veſicatorium, prout pars requirat, nec inconueniens eſt, ſed multum conducibile, ante applicationem vnguenti ſuffumigio è pirite vti, ſiue è lapide molari, aſperſo aceto medicato, cum antedictis: aliquando etiam ad exiccationem cerebri, optimo cum ſucceſſu recipitur ſequens ſuffumigium. ℞. Gum hederæ, nigellæ torrefact. ana, ℥ 2. maſtici, thuris, mirrhæ, cubebarum ana, ʒ 6. beniobin, ſtorac. florum anthos, ſtæcados ana, ʒ 1. ß. macis, gariophillorum ana, ℈ 1. pulueriſentur groſſo modo: fiat ſuffumigium. Et memor ſum circa annum domini 1588. dominum Archloe virum ſane ob doctrinam dignum memoratu vnà cum reuerẽdiſsimo domino doctore Langhton, per antedictam methodum curaſſe *Nicholaum Saunders* armigerum, qui reſolutionem genæ vnà cum labro ſuo paſſus eſt.

Rond.

Hiſtoria.

Si verò vitium oriatur in ſpinæ medulla, tunc præcedenti euacuatione, & venæ ſectione, adhibenda ſunt topica ad nucham, vnà cum balneis naturalibus (ſi fieri poſsit) bituminoſis, ſulphureis, & nitroſis: ſunt tamen qui probant ſalſa, & aluminoſa, quæ tamen meo iudicio ob conſtrictionem non ſunt adhibenda, niſi in declinatione.

Arnal.

Si verò vitiũ ab aliquo neruo proficiſcatur, tunc ex anatomia cognoſcẽdus eſt locus, & corpore (vt antea

antea dicitur) exquiſite euacuato, adhibenda ſunt medicamenta membro primario affecto, ſiue ſit in muſculo, ſiue extra muſculum, vt exemplum reliquit nobis Gal.

Medicamenti deſcriptio pervtilis ad paraliſim: ℞. galbani lib. ß. gummi hederæ ℥iij. ol. lauri ℥i, terebinth. lib. i. diſtillentur more balſami.

Multum etiam proderit ſtupha ſicca more Rond. parata.

Quoad dietam, ſit prorſus attenuatoria, nihil viſcoſi habens, et præcipuè è ſiccis cibis, ſitq; potus modicus, et aliquantulùm medicatus, nempe roriſmar. ſaluia vel ſimilibus, ſitimq; ferant ægroti, quantum vllo modo poſſunt, neq; bibent ægri vinum, niſi propter morbi diuturnitatem, aut conſuetudinem, ſi non medicatum & coctum, vt antea dicitur de potu, quod in eundem modum ſæpius dandum eſt, prout *Arnaldo* viſum eſt, neque contrariatur *Arnaldus Cornel. Cælſ.* cum dicat vini vſum periculoſum eſſe, quia vnus de vino ſimplici, alter de vino decocto loquitur: ſit aer calidus & ſiccus, & prouocetur aliquando ira, vel furor, imo & febris, in proceſſu temporis, qui bene inducitur (teſte Meſue) cum quantitate 4. gran. confectionis anacardinæ ſumpta, nec minus confert fricare linguam cum antedicta confectione vbi deprauatur ſermo, teſte *Math.* grad.

Dieta.

Simile Gal. com. aph. 5. lib. 6.

De Conuulſione.

Conuulſio eſt conſtrictio neruorum, et lacertorũ,

torum, præter naturam, et citra voluntatem.

Muſculi qui inuoluntarie mouentur, contracti a neruis, dicuntur cauſæ efficient. Cauſæ effic.

Conuulſio duplex. { Exquiſita, Notha.

Exquiſita (de qua loquutus eſt Gal. libro 8. κατα τοπȣς & *Hipocr.* aphor. 39. ſect. 5. *Paul.* verò libro tertio de re medica, cap. 19. *Ætius* autem tetra. 2. ſermo. 2. et cap. 28.) contingit vel ex plenitudine, vt exempli gratia, vel e ſanguine ob inflammationem, vel apoſtema, teſte *Gal.* 2. de cauſis ſimpt. et lib. 2. com. in primum epidemiorum.

Vel e pituita, vt patet per aphor, 26. ſect. 6.

Vel a melancholia, ſed rarius.

Signa exquiſ. paral. Si aliquis ſanus de repentè conuellatur.

Vel ſi ab initio morbi aut non multò poſt, teſtib. *Gal. Paul. Orib. Ætio* et multis alijs ex plenitudine morbum oriri conijciendum eſt.

Si poſt multos ſudores, vomitus, alui excretiones, aut ſanguinis eruptiones, aut vigilias immoderatas, aut famem, aut vehemētes motus, vel febres ardentes, quiſpiam conuellatur, ex inanitione conuelli putandum eſt.

Vel flatus, de quo loquitur *Gal.* li. 2. de cauſis ſimpt. implens muſculos, non neruos. Cauſæ nothæ paral.

Vel humor bilioſus erodens os ventriculi, & afficiens neruos, de quo loquitur *Gal.* 12. method. & 5. de locis affect.

Vel aliqua qualitas mordicans, vt ſi quis piper

comediſſet

comediſſet, de quo locutus eſt *Gal.* libro ſeptimo, ſecund.loc.et lib.de compoſitione medicamentorum.

Vel aura venenoſa, vt ab ictu phalangij, teſte *Gal.* lib.3. de locis affect.& *Mont.Conſ.*50.

Vel lumbrici, teſtibus *Gal.* & *Paulo,* lib. 4. de re medica.

Vel aſſumptio veratri albi, teſtibus *Gal.* 12.meth. comment. aph. 2.ſect.5. & *Ætio* tetra.2. ſermo 2.

Vel vulnus, teſte *Hipocrate.*

Vel punctura neruorum, et muſculorum, teſte *Areteo.*

Vel vapores e matrice, teſte *Trinc.* libro 3. conſiliorum.

Vel frigus,(teſte *Areteo*) quot autem modis frigus inducere poteſt conuultionem, dilucidè patet 9.methodi, & com. aphoriſ. 13. ſect. 6. & 12. methodi et in diuerſis alijs locis, quos de induſtria vt ſuperfluum omitto.

Vel vehemens ictus ceruicis.

Vel aborſus, teſte Areteo.

Conuultiones e vulnere læthales, *Hipo.*

Conuultiones è ſiccitate, maiori ex parte lætha- Prog. les, vt *Paulo*, *Ætio* & *Gal.*aph.26.ſect.2. aph. 57.ſect. 4. viſum eſt: quomodo autem diſtinguitur ſiccitas, patet per *Gal.* lib. de palpit. & capit. vlt. 12. method.

Conuultiones a materia venenata, periculoſiſſimæ.

Spaſmus è repletione, ſuperuenienti febre liberatur, teſte *Hipoc.*57.aphor.4.lib.

Quia

Victus ratio.

Quia (vt inquit *Gal.* libro de accidentibus) febris calida et ſicca conſumit mollitiem neruorum, ſit victus, vt in antecedenti capitulo demonſtratur.

Curatio.

Si a ſanguine oriatur conuultio, vel ratione apoſtematis, vel ratione inflammationis, vt exempli gratia in Phlegmone, inprimis aperienda eſt vena, iteratis tamen vicibus non aceruatim, propter ſubitam corporis refrigerationem, & virium diſſolutionem, deinde euacuandum eſt corpus, topicaq; adhibenda, prout conditio morbi & temporis poſtulet.

Si verò a pituita proficiſcatur morbus, & mitior ſit, incipiendum eſt a leuioribus, vt pilulis cochijs, aut pilulis hyeræ, cum agarico: deinde aggredienda eſt concoctio, et præparatio humoris ad expulſionem, ſicut in præcedenti capitulo copioſiſſimè enarratur.

Si verò vehementior ſit morbus, vtendum eſt extremis remedijs, (teſte *Hippocrat.*) vt pilulis è colocinthide, et quæ è lacrimis parantur, et in humidis corporibus dieta e china vel ſarſa, vt ſæpe expertus ſum, vnà cum balneis naturalibus, ſulphureis & aluminoſis, vel balneis artificialibus, ex aqua calida, in qua fænugræcum decoquitur, cum folijs rutæ, ſaluiæ, chamomillæ, meliloti, ſambuci, et ſimilibus. Deinde inungenda ſunt loca conuulſa, vnguentis Arag. martiat. vel fæcibus olei liliorum, vulpini, ſicionij compoſiti, tegendaquè ſunt circum circa pelle vulpina, vel lana carpinata, & ſeruentur extenſa, (quoad fieri poteſt) vſque ad

perfectam

perfectam reſtitutionem.

Anno Domini 1592. ad generoſam quandam, vxorem *Thomæ Hodgſon*, quæ per longum tempus laborauerat iſchyadico dolore, & per ſpatium quatuor vel quinq; menſiũ, ratione conuultionis neruorum & ligamentorum non potuit vllo modo extendere ſiniſtrum genu, vnde media pars tibiæ, (ſura dicta) macreſcere, et protinus emaciari incepit, mulier autem ipſa, præ dolore tabeſcere incæpit, et tanta fuit eius imbecillitas, vt nulla niſi leuiſſima medicamenta ferre potuit. Quoad habitum corporis, quamuis vniuerſi corporis temperamentum fuerit adeò inſigniter ſiccum, cum toto tamen non conſentiebant viſcera omnia. Nam ventriculus præ frigore languidior, et crudior fuit: iecur tamen (mea ſententia) adeò calidũ & ſiccum, vt exureret ſanguinem, cerebrum verò vna cum capite frigidum, & humidum. Hanc autem Dei ope & auxilio per ſequentem modum ad perfectam ſanitatem intra quadraginta dies reſtitui, et adhuc ſana ſuperſtes viuit. Hiſtoria.

Inprimis purgaui, cum ℥i. pulueris Montag. alternis diebus, per ſpatium ſeptimanæ, quã dabam hora quarta a meridie, viz. per horã ante leuem cœnam, neq; dormitum iuit ante decimam eiuſdem noctis, intra quod tempus plenè operabatur medicamẽtũ his diebus præteritis, vſus ſum balneo artificiali, ex antedictis, vná cum vnguẽto Paracelſis, ex pinguedine taxi, vulpis abiectis fibris, oleo de ſpica, de maſtiche, et ſpiritu vini; ſeptem diebus cum hoc vnguento tranſactis, dietam e ſarſa-perilla, ſed minus

ſtrictè, per ſpatium quatuordecim dierum dedi, durante quo tempore, ſolitus eram bis indies, mẽbrum conuulſum, vt antea balneare, et emplaſtrum Fernelij è gummo pini, pice nigra, cera, axungia, thure, hermodactilis, radice iridis, ſulphure viuo et oleo irino applicare, et toto tempore membrum pro viribus extenſum ſeruare, et bis in ſeptimana durante dieta, et poſtea ad finem morbi vſq; manna et ſirupo ſolutiuo cum agarico vel ſimilibus eam leniter purgare.

Sed redeamus ad propoſitum, et videamus antiquorum medicorum curam, in conuultionibus ex inanitione.

Si ſolida nerui ſubſtantia abſumetur, lethalis eſt teſte *Gal.* lib, de palpit.

Si verò ex imminutione roridæ vel propriæ humiditatis, non prorſus inſanabilis eſt, quamuis rarius curatur, præſertim ſi ſuccedat febri, phreniti-di, vel largæ ſanguinis euacuationi, et in hac conuultionis ſpecie, conueniunt balnea temperata vel tepida ex aqua dulci, lacte et oleo cum additione herbarum refrigerantium, et inungenda ſunt loca conuulſa vnà cum nucha et ſpina dorſi, cum oleo violarum, amigdalarũ dulcium, & liliorum, cum lacte mulieris, mucilagine ſeminis pſillij, &c. intra verò adminiſtrentur, quæ humiditatem reſtaurant vt carnes teſtudinum, cancrorum fluuiatilum in lacte coctorum, et generaliter quæ hecticis proſunt.

Si ex flatibus conuellatur aliquod membrum, fricandus eſt locus fortiſſimè, et inungendus vn-
guento

guento martiaton, Aregon, oleo coſtiuo, vel de caſtoreo, et (ſi neceſſarium ſit euacuandum eſt corpus et theraica ſiue mithridatū ſiue diagalanga intro ſumend. & interdicenda ſunt omnia legumina, omnia cruda & omnia flatulenta. Curatio Nothæ.

Si verò ob morſum ventriculi fiat conuultio: bene faciet vomitus (teſte *Gal.* 12. methodi, capitulo vltimo, in quo loco affirmat ſe curaſſe adoleſcentem ſimili conuultione correptum) poſt vomitum verò abluendus eſt ſtomachus iure macri pulli.

Si ob vermes accidat conuultio, occidantur cum amaris et expellantur.

Si a puncto neruo, dilatetur vulnus (ſi neceſſe ſit) et applicetur implaſtrum fodicationis cum gummis, ſi hoc non ſufficiat, nec dolor compeſci poſſit, ſecetur neruus.

Si ab aſſumpto veratro albo, tunc fit aut ob eximiam inanitionem: aut vehementem attractionem, aut ob ventriculi affectum.

Si ab inanitione, deſperandum eſt, attamen ad conſtringendam vehementiam adminiſtrare poſſumus ℥i. theriacæ, vel ſuccum abſinthij, & ſoporiferis inducere ſomnum, ſomnus enim (teſte *Arnaldo*) cohibet omnes euacuationes præter ſudorem: ligare etiam extrema et cucurbitulas hypocondrijs et dorſo admouere cum magna flamma ſine ſcarificatione, vnà cum calidis frictionibus multū conducet.

Si verò ob vehementem attractionem oriatur morbus, bibendum eſt mellicratum copioſum,

cum ruta, ſolet enim obtundere et leuare dolorem: membra verò extra fricanda ſunt, cum oleo cicionio (id eſt è cucumere agreſti) cum caſtoreo.

Si ex alicuius venenatæ feræ ictu excitetur conuultio, vincula ſuperioribus partibus iniecta conferent: teſte *Gal. 3.* de locis affectis cap. 7. nec non cucurbit. ſuper partem læſam affixæ, aut ſaltem medicamenta quæ exterius venenum attrahant vnà cum alexapharmacis interiùs adminiſtrand. quorum copioſiſſimam ſiluam apud *Paul.* lib. 5. & *Ætium* lib. 13. inuenies: ideò ſuperfluum hoc in loco repetere.

Si verò e frigore conuelletur aliquis, per medicamenta in æquali gradu calfacientia, et per balnea, et frictiones ſanabitur.

De Tremore.

Paul. lib. 5. de remedia cap. 21. Gal. 3. et 4. de tremore.

Tremor eſt motus inuoluntarius alicuius membri ſurſum et deorſum.

Generatur autem ab imbecillitate neruorum vt teſtatur ſenectus.

Tremor duplex { Morboſus, & non morboſus.

Morboſus, vt in decrepitis contingit (ſcilicet a cerebro plus iuſto frigidiore.

Vel ab abundantia frigidorũ et viſcoſorum humorũ, qui propter obſtructionẽ impediunt ſpiritus quo

quo minus facultas ſtrenuè membrum mouere poteſt ab paucitatem.

Vel ratione morborum præcedentium, quorum occaſione facultas alimentum idoneum conficere nequit.

Vel à frequenti contactu argenti viui, vt aurificis ſolet accidere.

Vel à venere immodica, vt in ijs qui nimio coitu vtuntur.

Vel à copioſiore vini potu, vt in multi-bibis quotidiè videmus.

Vel à ſuppreſſa euacuatione, vt contigit ancillæ cui in puerperio ſanguis non fluxit, teſte *Hipocrate.*

Vel à vaporibus à matrice prodeuntibus, tamen menſtruis, teſte *Trinc.* lib. 3. conſiliorum, in quo libro recitat hiſtoriam cuiuſdam matronæ ob eandem cauſam trementis.

Non morboſus, vt à vehementi frigore externi aeris.

Vel ab intempeſtiuo potu in febribus.

Vel à fumigatione ſeminis hyoſciami, & papaueris, teſte *Rondeletio.*

Vel ab humore vehementi qualitate prædita, (teſte *Gal.* aphor. 26. lib. 6.) vnde fiunt tremores in febribus ardentibus, ſcilicet quoniam bilioſi humores ad neruos transfluunt.

Vel ab ira vehementi.

Vel à repentino, & ingenti timore.

Vel ab onere plùs iuſto grauiore.

Vel è vehementi, & repentino gaudio.

Tremor in ſenibus non curatur,& propter inſignem frigiditatem, & propter dignitatem cerebri affecti: (& vt vno verbo dicam) tremor morboſus difficillimè in aliquo curatur.

Qui ob craſſorum ac viſcoſorum humorum copiam tremunt, in principio purgandi ſunt, in hunc vel ſimilem modũ. ℞. pilular. coch. fœtid. ana: ℈ 2. extract. agarici gran. 8. formentur pilulæ 5. capiend. poſt primum ſomnum cum cuſtodia. Deinde præparandum eſt corpus, vt exempli gratia. ℞. ſirupi de ſtæch. oximellis ſimpl. ana, ℥ 1. ß. aquarum bethonicæ, ſaluiæ, millefol. ana, ℥ 3. (vel in mulieribus) maiorani, & matricarię, fiat iulep. aromatizat. cum ʒ 1. pliris cum moſco, pro duob. diebus: corpore autem euacuato, iterum atq; iterum, ſecundũ iudicium præſentis medici, corroborandum & exſiccandum eſt cerebrum, non ſolúm cũ lixiuijs calfacientibus, ſed etiam electuarijs in ſequentem, vel ſimilem modum confec. ℞. florum roriſmarini, ſaluiæ, primulæ veris, cerebri leporis, conſeruæ acori ana, ℥ 1. pulueris diagalang. ʒ 1. ß, caſtorei ʒ ß. ſirupi de ſtæchados, q. ß. Inungenda etiam eſt nucha, vnà cum partibus tremulis, cum oleo vulpino de caſtoreo, & ſicionio. Qui verò ratione morborum præcedentium, hoc morbo corripiuntur, hos nutrire oportet, vt ſpiritus copioſius generentur.

Qui verò ob frequentem contactum argenti viui tremunt, hos calidis oleis inungere conuenit (Rond.) vt exempli gratia. ℞. ſchænant. ſpicæ, calarom. ciper. nucis moſchat. ana, ʒ 1. hermodact. ſatir.

ana,

ana ℥ ß. ſucci ſaluiæ, ℥ 3. olei de caſtor. ʒ 3. miſce ſine cera.

Si ab immodico coitu: non curantur, niſi à venere abſtineant.

Si à copioſiore vini vſu, non curatur.

Si à ſuppreſſa euacuatione, ſiue à vaporibus à matrice, difficillimè curatur, tentare tamen poſſumus per aperientia, & apertionem ſaphenarum vnà cum vapores reprimentibus: hactenus de tremore morboſo.

Non morboſus autem citò remouetur remota cauſa, iuxta illud: tolle cauſam tollitur effectus.

De narium hæmorragia.

Hæmorragia narium, eſt eruptio ſanguinis è naribus, acciditque, aut ratione ſanguinis, aut ratione virtutis, aut ratione inſtrumenti. Gal. lib. 3. de cauſis ſymp.

Ratione ſanguinis, aut propter quantitatem, aut propter malam qualitatem.

Ratione virtutis, aut criticè, aut ſymptomatice.

Ratione inſtrumenti, (videlicet) aut propter raritatem, rupturam, ſeu eroſionem.

Ratione ſanguinis, propter quantitatem, vt præ copia.

Ratione ſanguinis propter qualitatem, vt propter tenuitatem, aquoſitatem, vel acredinem.

Ratione virtutis, id eſt, aut critice, aut ſymptomaticè.

Si

Si criticè, tunc ſalutaris eſt motus naturæ, leuiterq; fertur omnibus præcedentibus ſimpt. ceſſantibus.

Si ſympomaticè, tunc ægrè fertur fluxus & concomitatur pulſus deficiens, quia natura non poteſt regulare materiam.

Vel ratione inſtrumenti, vt cum tunicæ venarum nimis humidæ exiſtentes, rariores euadunt, vnde ſanguis tenuior egreditur: aut cum venæ, præ abundantia ſanguinis rumpuntur, aut præ acredine erod untur, aut à ſanguine flatuoſo, vel aliqua alia re contundente, incidente, vel ſimilibus, aperiuntur.

Locus vnde. Aut fluit ſanguis è venis narium, aut è venis ſiue arterijs cerebri,

Signa. Si à venis narium effluat, facile ſupprimitur, & cauſæ procatarcticæ præcedentes dilucidè vitium explanant, vt ſi aliquid antea in naribus impoſitum ſit, quod ex proprietate, vel aliter, ſanguinem erumpere coegit: vt exempli gratia millefol. penna vel ſimilia.

Si à venis cerebri, omnia ſunt planè contraria, nihil enim impoſitum fuit, quod ſanguinis fluorem irritaret.

Vtrùm verò à vena an ex arteria diſtillat ſanguis, per colorem ſanguinis diiudicandum eſt, ſcilicet quia ſanguis venalis ad rubedinem nigricantem tendit, ſanguis verò arterialis, præterquàm magno cum impetu effluit, ad flauitiem & tenuitatem etiam tendet.

Curatio. Si ſanguis criticè fluat, ſupprimendus non eſt, niſi

niſi immodicè fluat id eſt ad manifeſtum virtutis caſum.

Si ſymptomaticè, diuertendus eſt, & per venæ ſectionem, & per cucurbitulas, & per dolorificas ligaturas, vt exempli gratia, ſi ſymptomaticè fluat præ copia, in magna quantitate detrahendus eſt ſanguis, ſin minus, parcius euacuandus eſt, & paruo cum orificio, & repetitis vicibus, & è mediana eiuſdem lateris, vnà cum cucurbitulis in eundem modum hypocondrijs applicandis, quæ omnia aguntur ad diuerſionem tantummodo.

Si propter tenuitatem reſudet ſanguis, euacuandi ſunt ſeroſi humores, & victus incraſſans imperãdus, vt ſanguis craſſior euadat. Vt exempli gratia. ℞. ſeri lactis lib. ß in qua infunde foliorum ſenæ ʒ 3. braſſicæ marinæ, ʒ 2. bulliant ad medietatem & colentur, colaturæ adde elect. de ſucco roſarum ʒ ß. ſirupi roſati ſolutiui ex multiplici infuſione roſarum ℥ 1. ß. fiat potio.

Corpore à recrementis libero, imperandi ſunt, ſirupi incraſſantes, vt ſirup. violarum, de nenuph. de ſorbis, de rhybis, de barberis, & ſimil. cum aquis frigidis: victuſq; incraſſans inſtituendus, ex amilo parato in decoctione pedum veruecis, vel hordeo mundato, ſiue cremore ptiſanæ, confect. cum aqua roſarum, ſacch. amigdalis, & gum. tragagant.

Si propter acredinem erodat ſanguis, purgetur patiens cum decoctione mirabilanorum, ſebeſt. tamarind. rhab. cum toto, & ſirupo

roſarum ſolutiuo. Quoad topica, ſiue externa medicamenta, neceſſario ſunt applicanda fronti, temporibus, & circa collum. Remedij externi formula.

℞. Boli armeni. ℥ 1. gipſi ℥ ß. cretæ, vitrioli ʒ 3. ſanguinis draconis ʒ 2. terræ ſigillatæ ℥ ß. incorporentur omnia pulueriſata inſimul in mortario cum aceto, & albuminibus ouorum.

Hoc circa frontem, tempora, & venas ſingulares applicatum probatiſſimum eſt remedium.

Sunt qui circa collum corallum iaſpidem, ſiue ambram append.

Actius. Aliqui ſuccum aſinini ſtercoris recentis, cum porri ſucco, & aceto narib. imponi laudant.

Aliqui idem ſtercus vſtum inſufflare iubent.

Aliqui ægroti teſticulos in aceto frigido tenere hortantur.

Aliqua cucurbiculam occipiti affigere, pro magno ſecreto habent.

Aliqui frigidiſſimum lapidem ſuper nucham deponere vtiliſſimum eſſe affirmant.

Aliqui rutam contritam naribus imponi eximiè extollunt.

Aliqui bombacem, in ſanguineum colorem tinctum, ratione lapidis hematitis, ſuper porphiriũ triti, cum ſucco ſanguinariæ, quouſq; vertatur in rubrũ colorem, in quo madefaciunt anted. bomb. & naribus imponi pro mirabili collaudant, præcipuè, ſi prædictus ſuccus quoq; in naribus attrahatur.

Aliqui

Aliqui etiam volunt, vt ſubitus timor ægrotis incutiatur.

Aliqui, vt oculos clauſos teneant, neq; loquantur, aut maxillas moueant. *Ætius* conſulit, aures ægroti cera obturare, ſed quam ob cauſam hoc conſulit *Gal.* ab eo enim decerpſit *Ætius*, vel quomodo prodeſſe poteſt, non intelligo, niſi forte (vt Rondelet. indicat) quòd ſinus primus ramorum venarum, & ſecundus duræ meningæ, per quos potiſſimum cerebrum ſanguinem recipit, comprimantur, ex quo obſtruantur, & ſanguinis conſequentia quædam retineatur. Rond.269.

Aliqui aquam frigidiſſimam ciſternæ in ore retinere ſubindéque renouare iubent, vndè conſtringuntur venæ internæ oris, & per conſequens aliæ. Gal. lib. 1. de paratu facilibus.

Anno Domini 1584. mercator quidam Londinenſis, cognomine Furſland, in declinatione febris ardentis, maximè de vita periclitabatur, ſanguis enim è naribus erumpens, ſupprimi in longum tempus non potuit. Hiſtoria.

Accerſiti fuerunt in conſilium multi venerabiles medici huius ciuitatis, (quorum nomina reuerentiæ gratia reticebo) qui multa methodicè, & doctiſſimè, at fruſtra, adminiſtrarunt: quanquam enim multa ab illis applicata fuerunt, attamen ægrotus proſtratis planè viribus à die lunæ in diem veneris, maiore ex parte nocte, diéq;, ſanguinem effudit, dummodo vnus inter omnes alios

accerſitus per applicationẽ antedict. medicament. è bolo,&c.ſuper frontem & tempora, & circa collum & omoplatas ſanguinem reſtrinxit,& quia videbat imbecillitatem ægroti, maximam eſſe pro potu vinum rubrum cum aqua roſata, cinamomo, & tragagant.dilutum,& coctum conceſſit:pro cibo verò ſorbitiones cũ gemmis, & corallis præparatis imperauit & ea nocte pilulam vnam ex ſpeciebus aromatici roſarum hora ſomni dedit, & ita conualuit ægrotus, & adhuc viuit: & ab eo tempore in multos alios expertus ſum antedictum medicamentum,magno cum honore.

Hoc autem notandum eſt, vinum concedendum non eſſe,niſi ſumma imbecilitas vrgeat, atque tunc diluere oportet.

De Catarrho.

Per Catarrhum, intelligo omnem materiam excrementitiam,è cerebro ad ſubiectas partes decendentem.

Catarrhi, deſcrip. Catarrhus igitur, eſt excrementum copioſius quàm natura particulæ requirat, genitus ex læſa actione facultatis concoctricis: vnde *Arnaldus* catarrhum appellat ruinam & motum inordinatum humorum.

cauſa eff. Cauſa igitur efficiens huius morbi, eſt imbecillitas concoctricis facultatis cerebri, cui ſuccedit actio expultrix,excrementoſam materiam, tanquam ſuperuacuam, et noxiam exturbans.

Duplici-

Dupliciter accidit, aut { per eſſentiã ipſius membri. / per conſenſum aliarum partium. }

Si per eſſentiam cerebri proueniat, tunc aut præ intemperie calida, aut frigida, aut præ copia.

Si ab intemperie calida, tunc aut quia caput calidius, tanquam ventoſa, attrahit maiorem copiam vaporum, & humorum, quàm poteſt concoquere ſiue regulare, vt faciunt conſtitutiones calidæ, ſiue æſtus ſolis.

Aut quia per colliquationem, ſiue diſſolutionem, materiam in ſubiectas partes expellit et detrudit.

Si verò ab intemperie frigida proficiſcatur morbus, tunc fit, vel quia cerebrum non exquiſitè concoquit, atq; ideo multum pituitoſum excrementũ progignit.

Vel quia vapores condenſando prohibet euaporationem per ſuturas.

Vel per compreſſionem materiam (in capite repleto) in ſubiectas partes detrudens, non alias quám ſpongia, quæ manibus compreſſa aquam exprimit.

Vel ob facultatem retentiuam debilitatam, vt in diarrhea accidit.

Si præ copia accidat morbus, tunc fit, quia natura plus iuſto onerata, ad expellendam materiam inſurgit, ita enim comparatum eſt a natura, vt membra nobilia, et robuſta, ad ignobilia ſiue debilia

 materi-

materiam ſibi moleſtam expellant.

Si per conſenſum inferiarum partium accidat catarrhus nempe ventriculi propter inconcoctionem materiam procreantis, et hepatis propter caliditatem, in vapores materiam tranſferentis, tunc hiſce modis perficitur.

Aut quia ventriculus propter nimiam frigiditatem, malè concoquit, aut propter ingentem caliditatem cibos corrumpit. Refrigeratur verò ſtomachus, vel propter partes vicinas frigidiores redditas, ſcilicet iecur, lien, omentum, diaphragma, & muſculus abdominis, teſte *Gal.*

Aut propter materiam melancholicam, pituitoſam, et flatulentam: aut propter frigidiorem cibum, potum & ſimilia.

Aut quia ventriculus propter materiam bilioſam, putridam, ſiue ſanguineam, vel calidiorem cibum, potum, vel medicamenta intus aſſumpta, ſiue extra applicata calidior redditus alimentum corrumpit.

Dicitur igitur catarrhus aliquando frigidus, aliquando calidus, ſecundùm cauſarum diuerſitatem.

Signa frigidi. Inſipiditas acidi ructus, tardæ concoctiones, & cruditates.

Signa calidi. Salſedo, ructus indorolenti: ſalſedo autem neceſſariò ſequitur aduſtionem materiæ humidæ, teſte *Ariſt.* 2 & 5. meteorum.

Nomina deſtil. Quando catarrhus ad nares fluit dicitur coriſa.

Quando ad aſperam arteriam, bronchus.

Quando ad oculos, epiphora.

Quando

Quando ad os, catarrhus.

Quando ad gurgulionem vua, & ſic in reliquis partibus, nomen aſſumit ſecundùm loci diuerſitatem. Gal.lib.3. de ſimpt cauſ. Ætius tetra, ſerm.4. Prog.

Catarrhi ex frigida intemperie in habitu, non curantur, teſte *Hipoc.* aph. 40. ſect. 2. in quo loco affirmat catarrhum in valdé ſenibus non maturari.

Catarrhi ſalſi, ſæpius in ſputum ſanguinis, ſiue tabem terminantur.

Catarrhus ob errorem externum ſæpius curatur. Victus ratio.

Sed quia in diuturnis affectibus, nihil præſtantius, efficatius, ſiue ſalubrius eſt, quàm victus ratio, teſte *Gal.* in lib. de ratione victus, ideo ab ea exordiar. Iohannes Damaſc. ſimiliter

Quoad aerem, ſit aer æſtate temperatè frigidus, in hieme calidus, omnino autem nocturnus aer vitandus eſt. Aer.

Fugienda ſunt habitacula frigida & humida. Habit.

Sit ſomnus temperatus, replet enim caput ſomnus immoderatus: ſurgat igitur ægrotus ante ortum ſolis neq; dormiat inter prandium et cœnam, neq; per tres horas a cæna, ſitq; decubitus ad latera, ſi enim ſupinus iaceat ægrotus, incaleſcit vena caua, vnde oriuntur vapores. Somnus.

Sint exercitia placidiora, ſed longiora vſque ad manifeſtam anhelitus mutationem, totiuſque corporis calefactionem, ita tamen vt corpus ſubitò poſt exercitium non alteretur, vt enim immoderatum otiũ vitandum eſt, quia calorem natiuum hebetat, et vires eneruat, ita importunus labor vires corporis diſſoluit. Exercitium.

Matuti-

Tempus exercit.

Matutina exercitia ab omnibus laudantur, & per horam ante paſtum, vel per tres aut duas ad minus poſt cibum, (cæna excepta) poſt quam ſtare, ſiue tardè ambulare præſtat, præſertim cùm catarrhus proueniat ex imbecillitate ſtomachi frigidi, calor enim in motu extra diſtrahitur, ad membra exercitata, at digeſtio melius perficitur, cum calor naturalis circa locum digeſtionis concentratur.

Tempus cibandi.

Non commedat in aurora, quiſquis catarrho laborat, niſi quinque horis á ſomno elapſis, (aliquid tamen conſuetudini concedens,) nihil enim peſtilentius eſt, quam fluctuante nocturno catarrho, ad cibum accedere: ſitq; ſpatium quinque horarum ad minus, inter prandium & cænam: ſitque cœna longè parcior in potu quám in cibo, et ſit potus ſine lupulis, ſitq; minimus vini vſus.

Potus ciborũ genera.

Sit cibus ſimplex omninò eligendus, ex carne animalium iuuenum, aſſata potius quam elixa: vt exempli gratia, ſint carnes caſtratorum pullulorũ, hædorum, vitulorum, leporum iuniorum, cuniculorum, caponum, gallinarum, perdicum, faſianorum, et ſimilium: Paluſtres autem carnes omnino vitandæ ſunt, nec non piſces, paucis exceptis, vitentur etiam omnia legumina, lacticinia & paſtilia.

Inſc.
Pauis,

Quoad iuſcula aliquando ex vitellis ouorum conquaſſatis, et iure pulli, addito parum omphacij concedi poſſunt.

Quoad panem, ſit optimè fermentatus, et moderatè coctus, ex ſeminibus puris, aliter enim difficilis

difficilis erit concoctionis craſſum alimentum generans. Fruct.

Quoad fructus, comedantur ſine noxa pruna, ceraſ. vuæ paſſæ, vel poſt cibum pira, ſiue cotonea cocta.

Sit Veneris vſus parciſſimus, teſtibus *Gal.* & *Auicenna.* Coitus.

Vt lubrica ſit aluus, ſponte vel natura efficito, ad quam ciendam, vtendum eſt ferculis ex beta, mercur. folijs violarum, et ſimilibus. Aluus.

Ne ſit animus circa aliquod intentus cibo in ventriculo exiſtenti, quia vbi animus intentè exercetur calor naturalis ad organa ſenſuum diſtrahitur, et ad ipſum cerebrum, ſine ipſo enim nulla vitæ opera perfici poſſunt in corpore humanao. Meditat.

Vituperatur ignis immediate cibo, quia ex hoc debilitatur digeſtio, ſecundum illud: omne maius trahit ad ſe minus. Ignis.

Quoad ornatum, capillos non nutriat. Ornatus.

De particularibus remedijs vnamquamque partem particulariter reſpicientibus, hic tractare non intendo, ſed in aliud tempus differam, donec ordine de affectis illarum partium, (Deo volente) ſcribam: vniuerſalem autem methodum hoc in loco deſcribere animus eſt: et primò de calido ſiue ſalſo catarrho. Fingamus igitur aliquem, (vt á ſuperioribus ſumamus exordium) caput cerebrũq; calidum & humidum inſigniter habentem, vt ex ſignis ſequentibus conijcimus, ſcilicet quia ingenium habeat promptũ et perſpicax, oculos magnos, mobiles, ſomnos autem longiores et profundiores, Curatio.

multaq; excrementa per nares reddit, multaſq; ſordes per externam cutem: nequit perferre calorem inſignem, neq; læditur a nocturno frigore. Ventriculum verò frigidiorem et humidiorem habentem vt hiſce ſignis deprehenditur: conqueritur enim ſe cibum appetere at non ſitire, ſumptum verò male concoquere: dicitq; ſe flatibus abundare multaſq; crudas humiditates congerere, nec non ſæpe ructus nidoroſos edere, qui quamuis prima facie appareāt ſymptomata calidioris ſtomachi, attamen in hoc ægroto á frigidiore ventriculo proueniunt; quòd bilis in ventriculū ſuum à calidiore iecore effuſa, & cum cibo mixta in nidorem vertitur, neq; aliter fieri poteſt, cum dilucidè pateat per omnia alia ſimptomata ventriculum neceſſarió eſſe frigidum. Non minus etiam iecur calidiſſimum et ſiccum, nam & venarum amplitudo illud oſtendit, tum etiam lotia.

Hic generoſus auxilium poſtulat pro catarrho ſalſo, qui ad fauces deſcendit et aliquando exulcerat: videamus igitur quid agendum.

Primò lenitiuum aliquod darem, vt exempli gratia. ℞. electuarij lenitiui ʒ 10. fiat bolus: proximo die baſilicam dextri brachij aperirem; (ſed hoc notandum eſt, ſi corpus exangue ſiue imbecillum eſſet, epithema aliquod refrigerans ſuper regionem hepatis ſine venæ ſectione applicarem) et ſanguinem ſecundum corporis plenitudinem acciperem: hoc facto, corpus huius generoſi in hunc modum præpararem: ℞. ſirupi roſarum, de bethonica ſimplici, ana ℥i. ſirupi de cichor. ʒß. aquæ boraginis,

et

et endiuiæ, ana ℥i ß. fiat potio.

Hac potione quinquies repetita, hoc vel ſimili medicamento ægrotum meum purgarem. ℞. aquæ boraginis et endiuiæ, ana ℥ iiij. ſenæ ʒiij. ſeminis aniſi ʒ ß. bulliant ad medietatem, exprimantur, et in expreſſione, demergantur rhabarb. ℈iiij. agarici ʒi. ſpicæ parum, zinzib. ℈ ß. his per noctem maceratis, factaque diligenti colatura, diluantur ſirupi roſacei ſolutiui ℥iij, confect. hamech. ʒi ß. fiat potio, capienda cum cuſtodia.

Corpore verò exquiſitè purgato, pararem pro ægroto meo mirabolanos, emblicas, & chebulas cõditas quas quotidiè ieiuno ſtomacho acciperet, vel in formam electuarij cum conſerua roſarum, boraginis, anthos, et florum bethonicæ, & corticibus citri conditis, confectis, ſtomachumque generoſi cum oleo maſtichino, nardino, abſinthino, ſiue e mẽtharum aromatibus, oblinirem, vel ſi emplaſtrũ potius amaret: emplaſtrum ex carne dactilorum cidoniorũ, pane aſſato et in vino aromatico infuſo, cum oleo de abſinthio & maſtichino conficerem.

Deinde ad exſiccandum caput (ita tamen vt non calefacerem) feſtinarem: hoc igitur vel ſimili lixiuio vterer more ſtillicidij. ℞. foliorum arid. roſarum, bethonicæ, quercus, mirti, rubi, ſalicis, ana, q ß. fiat lixiuium ſecundum artem.

Si verò patiens noſter, præ moleſtia ſtillicidiũ noſtrum recuſaret, tunc puluerem aliquem exſiccantem capillis detonſis inſpergerem, aut præraſis capillis, priorem capitis partem oleo maſtichino inungerem: ſed ſi catarrhus ad pectus ſiue

pulmones copioſiùs deſcenderet, in ambabus ſpatulis fontanellas facerem, & emplaſtrum aliquod, ad ſuturam coronalem, et ſagittalem adhiberem, imò veſticatoria vel cauteria (magna tamen adhibita diligentia) timoroſa enim ſunt, et niſi magna vrgenti neceſſitate fugienda.

Frigid. catarrh. Proponemus nunc alterum laborantem tenui & inſipido catarrho, cuius caput humidius et frigidius eſt (conqueritur enim ſe multum ſomnum et profundum deſiderare et magnam grauitatem circa caput, & oculorum radices percipere, multaq; excrementa per nares quotidiè emungere: prætereа conqueritur de memoria, ſtatim enim vt dicit, difluet cogitatio; neq; poteſt vt inquit, aliquam refrigerationem ſine noxa ferre, & manifeſtum iuuamen è caliditate percipit.) Ventiriculus verò frigidior & humidior, (eadem enim ferè ſunt ſimptomata quæ antea recitabãtur, niſi quòd hic ægrotus acidos emittat ructus, qui frigidiſſimũ oſtẽdunt vẽtriculũ, hepar autem huius generoſi calidũ eſt, ſed in paſſiuis temperatum, ſatis enim carnoſus eſt patiens noſter, corpus ferè quadratum habens, et bonum colorem.

Auxiliũ noſtrũ nunc poſtulat hic generoſus, quia multũ exſpuit, & ſputa ſunt valde tenuia, vnde timet ne perſeuerans fluxus ad pulmones curſũ ſuũ alteraret vnde in pthiſim incideret.

Primò præmiſſo lenitiuo, vt ante dicitur, hanc potionem ter accipiendam ordinarẽ. ℞. ſirupi de ſtæchados, ſirupi de cichorio, ana ℥ß, mellis roſati ℥i. aquæ bethonicæ ℥iij, fiat potio.

Quarto

Quarto die purgarem cum ℥ 6. diaphenic.in conuenienti decoctione.

Poſtea reiterarem potiones præparatiuas, & purgarem pilulis cochijs vel ſimilib. quouſq; corpus huius generoſi appareat ſatis purgatum, quo percepto,ad corroborandum ventriculum,mithridatum cum ſaccharo roſarum alternis diebus darem, & caput lixiuio aliquo è bethonica, ſaluia, ſampſucho,ſtæchade, cincrib.iuniperi,& roriſmarino confecto lauarem, & vterer emplaſtro ex ladano,maſtiche, belzoino, moſcho & ambra confect. ad cõmiſſuras coronales,& ſagittales in hunc modum ——| & fontanelas in brachijs, cruribus, ſiue ſpatulis, facerem: cooperimenta verò capitis huius generoſi cum ſuffumigio, ex roſis, nigella torrefacta,gum. heder. borac. fact. coriand.auripigment.ſuffumigarem. Mont.

Præterea vt ſuauiter per os ſuum fumum huius pulueris ſuper prunas iniect. attraheret ſuaderem. ℞.ſanderach,(id eſt vernicis)gum.arab. tragagant, thuris,maſtic,ladani,pulueriſentur omnia per ſe & miſceantur: optimum autem præſidium in catarrho hunc puluerem (corpore inprimis expurgato) probaui. A cœna vero aliquando hoc puluere vti multum conducere vidi (ita tamen vt ea nocte neque edant neq; poſteà bibant. ℞.cinamomi electi,℥ ß.coriandri præparati, ℥ 1.ß. ſeminis meliſſæ. ℥ ß. raſuræ cornu cerui, vſti corallorum rubrorum ana, ℈ 1.ſacchari ℥ 6.fiat puluis. Mont.

Et ad prohibendum augmentum catarrhi, ſuaderem ægrotum hunc ſemel in ſeptimana per horam

ram ante leuem cœnã, ʒ 1. harum pilular. aſſumere.

℞. { Aloes elect. agarici optimi.
Rhabarbari ana, ʒ 3.
Nucis moſch. gariophillor.
Roſarum rubrarum ana, ʒ 1.
Cum melle roſato fiat magdaleon.

Multi etiam ſunt qui eximiè laudant, ʒ 1. huius electuarij in introitu lecti deuorari.

℞. { Spiritus vitrioli, ʒ 1.
Spiritus vini ſeq. ℥ ß.
Mellis diſpumati. ℥ 5.
fiat electuarium.

Spiritus vini deſcriptio.

℞. { Spiritus vini ſine phlegmate ℥ 2.
Caſtorei, piperis anacardi ana ʒ 1.
Garriophillorum, cinamomi, macis, gran. parad. ana. ʒ 2.

Digere per quatuor dies lento calore fortiſſiméq; per torculare exprime. Sæpius autem probaui tria gran. olibani in introitu lecti deuorata multum profeciſſe. Sed exercitij gratia, proponemus nunc tertium (qui vt mihi videtur) habet caput calidum, & ſiccum, ventriculum frigidum, hepar verò calidum, & ſiccum: habet enim faciem excarnatiſſimam, oculos concauos, capillos criſpos
Signa.
ingenium

ingenium acre, & exercitatiſſimum, ſpiritus viuaces, venas oculorum patentes: nihil è naribus emungit, eſt breuis ſomni (vt ipſe teſtatur) & leui ſtrepitu excitatur, plus nutritur in ſuperioribus, quam inferiorib. partibus, habet etiam faciem citrinam, vrinam coloratam, & tinctam, eſt ſatis cupidus rei venereæ, laborauit bilioſis febribus, habet abdomen gracile, ructibus acidis moleſtatur, plùs appetit quàm concoquit, ſentit rugitum in ventriculo: quæ omnia arguunt antedictam tempeturam.

Conqueritur hic generoſus ſe multum inſipidum & tenue exſpuere, & timet morbum articularem (ſcilicet) quia percipit catarrhum incipere per neruos, & arterias tranſire: petit ideo conſilium aut ad extirpandum (ſi poſſibile ſit) aut ſaltem ad diminuendũ catarrhum. Victus igitur ratione vt antea habita, in æſtate leuibus medicamentis corpus purgarem, vt cum rhabarbaro, & ſirupo roſarum ſolutiuo, & cum ſero caprino addit. ſenæ aliquant. in hyeme ſuaderem vt ſemel in menſe acciperet, 32 pilulæ aſſaieret. *Auicen.* & vt in frequenti vſu haberet confectionem diarrod. abbatis ante cibum, poſt cibum vero diacydoniten ſine aromatibus.

Sed vt capiti aliquam opem ferre poſſim, interdum lauarem cum lixiuio leui non acri ex cinerib. lignorum vt aiunt dulcium parato, in quo coquerentur hordeum, furfur roſæ, vitis & rubi folia: & hæc ſufficerent ad extirpandum, vel magnopere diminuendum catarrhum in hoc generoſo.

De Sternutatione.

Sternutatio eſt expulſio cum ſtrepitu, alicuius flatuoſæ ſubſtantiæ per nares.

Cauſa. Duplex eſt cauſa. { Interna, Externa.

Interna, eſt materia acris, aut per eſſentiam in capite procreata, vel attenuata, vel per conſenſum alicuius partis tranſmiſſa, & hoc innuit *Hipoc.* cum proponat calefactionem cerebri, vel humectatum inane capitis pro cauſis internis

A cauſa externa, vt ab aliqua re mordaci in nares indita vel aliquo medicamento ſternutationem mouente, nempe euphorbio, caſtorio, folijs lauri, bethonicæ, vel ſimilib. vel ab odore alicuius rei, vel ab externa frigiditate naribus inſpirata, vel ab aſpectu radiorum ſolis, vel comeſtione ſinap. cum aceto trito, vel ſimilibus.

Prog. In morbis exitialibus, (teſte *Hipocrate*) exceptis morbis pulmonum vel fluxu ſanguinis è naribus ſuperueniente ſternutatione bonum ſperatur, etiamſi concomitentur alia mala ſigna.

Vſus ſternut. In lethargia.

In expulſione fœtus, & ſecund. in detegendis aculeis in pectore latent, in vertigine, cephalalgia, epilepſia, & expulſione alicuius rei ex aurium orificio, fortiſſimum præſidium ſternutatio.

Modus adminiſtrand. Conuenit ægrotos ſupinos, & ſurſum verſus recumbere.

Vtrum

Vtrum à cauſa interna, vel externa facilè dignoſcitur, quia ſi aliqua cauſa externa procreet, ſatis manifeſtè apparebit, nulla talis ſit, ab interna prouenire conijciiendum eſt. Signa.

Si ab interna cauſa oriatur morbus, (ſecundum opinionem medicorũ, aut euacuandum aut refrigerandum eſt caput, vel membrum mandans, vel vtrumq;, hoc autem præſenti medico diuidicandum relinquitur. Curatio.

Sunt qui ſcribunt multos ante hac obijſſe & ſpiritũ ratione huius morbi efflaſſe, medicis non obſtant. pro viribus operant- vnde inualuit conſuetudo apud chriſtianos vt ſternutanti benè præcentur, at maiori ex parte (vt aliqui volunt) retentio ſpiritus, naribus apprehenſis per aliquod ſpatium compeſcet, nec non melantium aridum in linteo ligatum, inter manus fricatum, & per odoratum attractum.

Si verò prouocetur ſternutamentũ, ex euphorbio, veratro, caſtorio, vel ſinap. per odorem panis ſiue opij celerrimè ſedabitur.

Anno domini 1587. ancilla quædam pauperrima nominata *Elizabetha Iames*, derepentè ſine aliqua externa occaſione ſæpiſſimè, & vehementiſſimè ſternutauit per totam ferè diem, ita vt omnes adſtantes eam morituram crederent ſæpius enim in die in ſincopem inciderat: quare ad me miſerunt, & totum quod acciderat declarabant, cui hoc conſilium, magno cum honore, & vtilitate miſeræ pauperculæ dabam. Hiſtoria.

Primò vt fortiſſimè mulieres conſtringerent

dolorificis ligaturis brachia eius circa artus, & inferiores partes circa crura,& vt tenerent naribus faſciculum rutæ irroratæ in aceto, & ʒ I. pilularum hieræ cum agarico deuoranda darent, & protinùs ceſſarunt ſymptomata,& conualuit miſera.

Deinceps proxima die, circa illud temporis punctum,in quo altero die laborare inceperat, iterum ſternutare incepit, adhibito autem antedicto faſciculo citiſſimè ceſſauit, & ab eo tempore huc uſq; ſana viuit.

De aurium ſonitu.

Aurium ſonitus qui a vulgo medicorum,tum tinnitus tum ſibilus appellatur,& ab aliquibus ſuſurratio,eſt genus vitij in quo aures intra ſeipſas ſonant, quo fit vt externum ſonum imperfecte recipiant,vnde deprauatur audiendi facultas, apparet enim homini audire extrinſecum ſonum,licèt actu nullus fiat auri communicabilis. (Cornel.cel. lib.6.cap.7.)

(Cauſæ,) Aut fit ratione ſpiritus,ſiue materia.

Aut ratione cerebri,quod per neruum auditorium communicat.vapores,cum ſuperflua materia copioſiſſimè in eo congeratur.

Aut ex forti exercitio humidum in vapores conuertenti.

Aut ex ſuperfluo ſomno,vel meridiano, caput immodice replente.

Aut ex aere frigido vapores retinente.

Aut extrinſeca obſtructione,vt ab apoſtemate in aure ſuppor.vnde reſoluuntur multi vapores, qui

aerem

aerem connaturalem mouent: vel ab humoribus ſiue cerumine, in auribus contentis.

Vel ratione ſtomachi, ſtãte repletione nauſeatiua.

Vel ratione matricis, aut aliorum membrorum, habentium colligantiam cum auribus.

Vel ratione alicuius euacuationis retentæ.

Vel ob imbecillitatem, vt in ijs qui à morbo ſe recolligunt. Auicen.

Vel ex percuſsione ſiue caſu.

Vel ex febre, vt in principio paroxiſsimorum ſiue criſium aliquando accidit ratione commotionis materiæ.

Vel è fame, ſiue ieiunij tollerantia, calore ſcilicet conuerſo circa humiditatem, & eam in vapores conuertentem.

Vel ob ſenſus acrimoniam, quia omnes motus qui à virtute mediocri non poſſunt percipi, à forti virtute comprehenduntur.

Vel è materia viſcoſa, in quam agit calor debilis, vnde inflatur, ſed difflare propter debilem calor em nequit.

Vel ab externo aere, per os & nares attract. meatum auditorium ingrediente, vt mutetur in ſubſtantiam calidi innati, quiq; ob nerui expanſi intemperaturam mutari nequit: vnde circumuertitur, inter ſpatium nerui expanſi, & timpani, neq; efflare poteſt, vbi percuſſus ab oſsibus adiacentibus ſonitum facit. Vel ab ira.

Si fit ratione ſpiritus, ſiue materia, tunc ſecundũ aliquos ſentitur ſonitus tanquam venti flantis, & ſubitò remouetur, ſpatioq; interpoſito reuertitur Signa.

ſine grauitate tamen.

Si ratione ſuperfluæ materiæ in cerebro, aderit ſonitus ferè perpetuus cum grauitate, & alijs ſuperfluitatum indicijs.

Si verò ex forti { Exercitio, Externo aere, Somno ſuperfluo, aut merid. febre. } { Fame, percuſſione, caſu, vel ira. }

Cauſæ pręcedentes ſatis manifeſtè morbi materiam, & originem demonſtrant.

Si ab externa obſtructione, vt exempli gratia, ab apoſtemate in aure ſuppur. adſunt ſigna apoſtemat. maturati, nempè ſaniei, ſiue puris effluxus, cũ dolore, & grauitate, ſonituſq; confuſus erit, velut fricatio lapid. ſiue lignorum.

Math. li 1, cap. 33. Si ex humoribus in aure contentis, ſentitur ſonitus vt aquæ currentis.

Si à cerumine, obſeruabitur cum inſtrumento auriculari, nec tangi poteſt miringa.

Si ſit ratione repletionis nauſeatiuæ ſtomachi, interpolatus eſt, & præceſſit aut crapula, aut ebrietas.

Si ratione matricis, tunc aut quia ſupprimuntur menſtrua, aut immoderate fluxerunt, ob quam cauſam cognoſco generoſam nunc viuentem grauiter audire.

Si ob imbecillitatem, præceſſerunt morbi.

Arcul. in 9. lib. alm. ca 37. Si ob ſenſus acrimoniã, tunc fit aut ex latitudine foraminis, aut paucitate tortuoſit. vel à tenuitate miringæ

miringæ, vel a ſuperflua humid. exſiccatione: & hæc dignoſcuntur partim per aſpectum in aurem, et partim quia apparet nulla alia cauſa præter naturalis, ſed præcipuè quia auditus magis læditur a fortibus ſonis.

Si verò a materia viſcoſa, non ſolùm vniuerſa præcedens victus ratio multum conducet ad inueniendam cauſam, quinetiam paulatim congregatur morbus, et percipitur grauitas.

Sonitus inueteratus difficillimè aut nunquam curatur, recens verò vel ex cauſa primitiua ſæpius. Prog.

In primis animaduertendum eſt, num morbus veniat, vel { capitis / totius corporis } vitio. Curatio.

Deinde vtrum a { naturali vel / præternaturali } cauſa pendeat morbus, vt exempli gratia, vtrum materia viſcoſa aut craſſo vapore in capite contento: vel ab apoſtemate in ipſis auribus: vel a mala compoſitione naturali, vt in nimia latitudine foraminis, vel non debita tortuoſitate, vel denſitate timpani.

Si verò per ſimpathiam totius corporis, vtrum ratione ventriculi, hepatis, et totius ambitus venarum.

Si enim morbus pendeat a craſſa & viſcoſa materia, euacuandum eſt corpus pilulis cochijs, pilulis arabicis et ſimilibus. Deinceps multum conducent ſternutatoria ſi quotidiè ieiuno ſtomacho admi-

niſtrentur.

Sternutatorij formula.

℞. brodij pulli ℥i. ſucci blitis ℥iij. aquæ maioranæ ℥ij. olei amigd. dulcium ℥j. miſce.

Poſteà verò auribus ipſis pharmaca admouerẽ, aut in forma ſaccellorum, aut in forma vaporum, vt exempli gratia. ℞. vini albi lib.j. in qua imponantur folia abſinthij, ſampſuchi, pulegij, hiſſopi, bulliant in vaſe diligentiſſimè clauſo, et bis indies recipiet ægrotus vaporem per embotum ſiue arundinem.

Vel ℞. bethonicæ, ſampſuchi, abſinthij, et florum chamomeli, ana: imponantur omnia in ſaccello, qui calefactus, auribus applicetur: ſequens etiam medicamentum multum profeciſſe vidi. ℞. abſinthium viride, imponatur in medio panis, et in furno coquatur, vſque ad perfectam cocturam: deinde diuiſus panis applicetur æqualiter vtriſque auribus, dum euaporare deſinit, adhibito autem aliquo ex antedictis medicamentis, plurimum valet medicamentum ſequens, ab *Auicenna* laudatũ, & per meipſum ſæpius probatum, ſi in aurem imponatur. ℞. gariofilli, ſeminis porri, ana ʒ ß. muſci gran.iiij. poſt impoſitionem autem huius medicamenti, obturentur aures bombace muſcato.

Aliqui etiam laudant oleum amigdalarum, in quo incoquitur allium.

Aliqui laudant oleum rutæ, ſiue aneth. cum granis duobus caſtorei ſiue euphorbij.

Accepi etiam a fide digno, vxorem ſuam ab inueterato ſonitu curatam fuiſſe poſtea quám multa medica-

medicamenta fruſtrà tentaſſet, ſequenti medicamento, ſcilicet per impoſitionem grani vnius allij demerſi in melle in oppoſitam aurem.

Si verò ab aſcenſu vaporum oriatur ſibilus ventriculo frigidiore exiſtente, hepate verò calidiore, purgandum eſt corpus hoc vel ſimili medicamẽto.

℞. ſirupi roſarum ſolutiui cum agarico ℥iiij. decoctionis cordialis in qua ſteterint per noctem ʒiij. ſænæ ℥ß. miſce pro lenitiuo.

Deinceps duabus ſequent. ſirup. (vt exempli gratia, ℞. ſirupi de abſinthio mellis roſati, ana ℥i. aquæ cichorei ℥4.) venam iecorariam dextri brachij aperirem,& duabus diebus ſequentibus, cum antedicta potione continuarem: tertio autem die hoc medicamentum darem. ℞ rhab. ʒ 2. agarici ʒ 1. ſenæ ʒiß. infundãtur in aqua endiuiæ huius infuſionis ℥ʒ. adderem ſirupi roſati ſolutiui ℥ 3.

Poſteá verò ſternutatorijs & topicis vterer, prout antea enarratur.

Si verò ratione febrium proueniat morbus ceſſante febre, vt plurimum ſedatur tinnitus atq; ideo interturbandus non eſt. Gal. Paul.

Si ſit ob imbecillitatem, vt in conualeſcentibus, vtendum eſt reſtauratiuis ablaturiſq; auris cum decoctione abſinthij.

Si ab apoſtemate, in orificio aurium curetur in hunc modum.

Primò ad ſedandum dolorem, inſtilletur oleum è vitellis ouorũ, tepidũ tamen, illud enim oleũ non

ſolum

ſolum dolorem lenit, ſed et apertionem accelerat, quod meo iudicio ſecurius eſt, propter præſeruationem auditus & cerebri, quàm inſenſibiliter reſoluere, quia auris eſt membrum quod inſeruit ad expellendum ſuperfluitates cerebri; feſtinanda igitur eſt maturatio cum mollificatiuis, & maturatiuis, intra aurem poſitis, et cum implaſtro ex mucilagine maluæ, altheæ, fænugreci, ſeminis lini, & decocti meliloti, cum butiro pingui ſupra aurem adhibito: iaceatq; ægrotus ſuper partem ægram, aliquoties ſternutando, & nares comprimendo, vel tuſſiendo: et cum maturum ſit apoſtema, ſi extrinſecus ſit perceptibile, leuiter perforetur idoneo inſtrumento, rupto verò apoſtemate, abſtergatur vlcus, cum ſtilo, in cuius extremitate apponitur pannus lineus in aqua mellis madefactus vel ſi opus ſit, inijciatur in aurem, cum ſiringia hydromel, vel vinum mellitum ter vel quater in die, vel in materia valdè viſcoſa, oximel ſimplex, vel ſcilliticum. Vlcere verò ſufficienter abſterſo, ſi opus ſit ſarcoticis, vtere mirrha et aloe tritis cum vino & melle, et intra diſtillatis, et cum elichnio, ad cicatrizandum autem nihil melius quàm balſamus martis ſine corroſiuis factus.

Notandum autem eſt, dum hæc agantur corpus euacuandum eſſe, & per medicamenta, & venæ ſectionem, & dietam attenuantem præſcribendam eſſe.

Si verò ab ira, vitentur accidentia animi moleſta, quæ præcipitant materias ad caput.

Si ex percuſſione ſiue caſu, confortandæ ſunt aures

aures;ſed vix curatur ſi fortiſſima ſit cauſa.

Si a fame, euitandum eſt ieiunium.

Si a flatibus, qui fomentum non habent a materia viſcoſa, applicetur ſacculus ex millio calefacto, ſale, floribus chamomillæ, anthei, et modico furfuris, et intra aurem imponetur parum olei rutæ, cum granis duobus muſci.

Si ob acuitatem ſenſus, quæ fit a cauſa naturali, vt a latitudine foraminis, vel ex ſimili cauſa, nunquã curatur morbus: ſin ab exſiccatione humiditatis inſtillandum eſt oleum violarum, vel aliquod ſimile, ad obtundendum auditum.

De ſurditate & graui auditu.

Surditas eſt functio præternaturalis, dependens á fruſtratione auditus. Surdit.deſcrip.

Multæ et diuerſæ ſunt cauſæ ſurditatis, præcipuè autẽ duæ, id eſt, aut ipſa virtus, aut inſtrumentum. Cauſæ.

Si oriatur ſurditas vitio virtutis, tunc fit aut propter defectum ſpiritus animalis communis, aut propter defectum ſpiritus proportionati auditui.

Si verò vitio inſtrumentorum proficiſcatur, tunc aut propter nerui auditorij obſtructionem, ſiue denſitatem, ſiue intemperiem frigidam, vnde virtus liberè radios ſuos emittere nequeat.

Aut propter tympani vitium, id eſt aut propter malã cõformationẽ, nempe naturalẽ denſitatẽ, aut acquiſitiam nempe per humiditatem, ſiue pituitam, vnde ſecundum magis et minus diminuitur audi-

tus.

Aut ab aliqua externa obſtructione, vt in præcedenti capit. ſatis declaratum eſt.

Arnald. Aut ex vermibus in auribus natis.

Aut a bilioſo humore ad ſuperiora euaporante.

Si vitio virtutis communis accidat grauis auditus, patiuntur & alij ſenſus, vna enim eſt virtus omnium.

Signa. Si vitio virtutis determinatæ, propter anguſtiam tranſitus in neruo, tunc ſubito deprauatur auditus, ſine tinnitu, ſibilo, vel ſimilibus.

Si ob intemperiem, pedetentim augetur.

Si vitio timpani, interiùs percipitur ſomnus, exteriùs verò nullus.

Prog. Si vitio virtutis communis proficiſcatur ſurditas difficillimè curatur.

Si ob obſtructionem, ſiue denſitatem, in neruo auditorio, nunquam curatur, ſcribant quicquid volunt authores, neruus enim per anguſtos meatus progreditur, vt nullum medicamentum illuc perduci poſſit, cum malũ aliquantulũ inueteratum ſit.

Si verò vitio timpani a viſcoſitate humorum oriatur ſurditas, remanet aliqua ſpes.

Hip. Gal. Si a bile fluente, aluo ſanatur morbus.

Cura. Si à vermibus, benè ſperandum eſt.

Si vitio virtutis communis lædatur auditus, inſiſtendũ eſt in victu copiam ſpirituum procreante.

Si ab obſtructione, ſiue denſitate nerui, nihil profecturum ſcio.

Si a vermibus, videndũ primò eſt num viui ſint an mortui, ſi viui, inijciendum eſt laccum ſaccharo,

&

et inclinetur caput ſuper aurem, aliquando enim egredientur, ſin contra, interficiendi ſunt ſucco abſinthij, vel porri, vel cum ſuffumigatione ſeminis porri, & terebinthinæ per canulam intra aurem, clauſo vaſe: deinde prouocetur ſternutamentum naribus clauſis.

Si verò e materia viſcoſa timpano adherente, ſiue ab vlla alia externa cauſa, recurrendum eſt ad prædictum capitulum, vbi omnia particulatim deſcribuntur.

Hoc autem in hoc loco, notandum eſſe neceſſarium duco, nihil vtilius adminiſtrari in hoc morbo, quàm oleum picis, cum tantundem olei amigdalarum amarum, corpore in primis ſecundum artem exquiſitè purgato, ſi proficiſcatur a materia craſſa, ſiue a craſſis vaporibus, vt egoipſe in me ipſnm ſæpius probaui: ita tamen vt aures poſt impoſitionẽ huius medicamenti obturentur cum bombace moſchato.

De Lippitudine.

Lippitudo, ſiue *ophthalmia* nihil aliud eſt, teſte *Gal.* 4. de compoſitione medicament. ſecundum loca & lib. de differentijs morborum, quàm inflammatio tunicæ, os capitis, & caluariam ambientis, a medicis coniunctiuæ appellatæ.

Dolor cum rubro colore adnatæ tunicæ, ita vt aliquando in tumorem attollatur, lacrimæq; ex oculis refudant. Signa. Lippit.

Cauſæ huius morbi ſunt, & { internæ / externæ } Cauſæ.

Q 2 Internæ

Internæ vt plenitudo totius corporis, ob quam ipſa agnata tunica repleta diſtenditur.

Aut acrimonia erodens, humorum influentium.

Aut craſſi ſucci.

Aut ſpiritus flatuoſi, teſte *Gal.* 12. med. lippitudo enim eſt inflammatio ſiue phlegmon, eo modo dicta, quo generationem habet ex quauis redundante ſubſtantia.

Signa. Tral. lib. 2. cap

Si ex plenitudine totius corporis, ſanguineus humor influxerit, et dictam inflammationem concitauerit, ne dum tunica, ſed et facies rubrior et humidior erit cum venis latis, et aderit ſenſus grauitatis, nec non pigritia ad conſuetas actiones: præterea temperamentum, ætas & victus ratio atteſtab.

Si ex acri humore proueniat morbus, corpus apparebit vitioſo humore præditum, & nō plethoricum, lacrimæq; acres et ardentes, non ſolùm oculorum angulos, ſed etiam malas vehementer moleſtabunt, et exulcerabunt, ita vt ægri quaſi vri videbuntur, et maiori ex parte præceſſit aut triſtitia aut ira, aut curæ, inſolitus vſus acrium, vel ſimilia, temperatura bilioſa.

Si ex redundante pituita, aderit grauitas vehemens, caliditas parua, rubedo exigua, & ſimiliter quæ præceſſerunt, & concomitantur, pituitæ ſiue melancholiæ redundantiam arguent.

Si verò ex flatibus oriatur morbus, extendetur agnata tunica, adeo vt rumpi videatur, vnà cum magno dolore, ſed ſine feruore, roſione, vehemēti grauitate, vel lacrimis aut ſaltem paruis, quamuis aliquando rubea videatur.

Si verò ab externa cauſa originē ducat morbus, ab ægrotorum

ægrotorum relatu percipienda eſt.

Lippitudo ſi methodicè tractetur facilè curabitur. Prog.Hip.li.2. Præd.Gal.2. Meth. li. aph. 11.3.apho.17 lib.6.

Magna autem cura habenda eſt, propterea quòd multi confuſe vſq; ad vitæ finem viderunt ex errore circa curationem commiſſo.

Lippientes alui profluuio corripi bonum.

Permaneat æger in aere temperato, obſcuro ſine fumo, & vento cum oculo non ſolum morboſo ſed etiam ſano clauſo, vnius enim commotio inquietat alterum. victus ratio.

Dormiat ægrotus quantum poteſt quia per ſomnum quietantur omnes humores, perfecta enim eſt quies, & animi, & corporis: dormiatq; ægrotus capite eleuato ſuper ceruice aut latere oculi ſani, & nequaquam ſuper oculo ægro, vt aluum lubricum habeat omnibus modis conetur, ne ſe exerceat, ne loquatur: vitet omnia animi accidentia, ſit dieta tenuiſſima & frigida, vnde cibum minuat, imo cœnam aliquando omittat à vino, rebus dulcibus & carne per totum morbi tempus abſtineat, ab euaporantib. caueat, ſicut aceto, & ſimil. hæc dico in cura generali, & methodica ſecus autem aliquando in cura coacta.

Præordinato regimine victus vt antea dicitur. Curatio.

Si ſanguis peccet, vt cauſa principalis quemadmodum in lippitudine ſanguinea, euacuandus eſt ſanguis, teſte *Auicenna*, vſque ad timorem lypothimiæ.

Si verò peccet ſanguis vt cauſa adiuuans, detrahendus etiam eſt, ſed parciùs.

Si verò moleſtet vt cauſa ſine qua non, ſecanda etiam eſt ſed moderatè.

Sed è quo latere aperienda ſit vena, dubitarunt aliqui.

De quo dubio ſecundùm mediocritatem ingenij mei, ſententiam meam proferam.

Si igitur intentio medici ſit, materiam iam fluxam euacuare, aperiatur cephalica eiuſdem lateris: ſi materiã fluentẽ diuertere, oppoſiti lateris ſecetur vena: ſed præter flebotomo, iam multùm cõducit, ventoſas ſub occipite affigere, & materiam per ventris ſolutionem diminuere, in biliosa materia cum decoctione fructuũ mannæ, & elect. de ſucco roſarum immixta ſiue craſſa cum pilulis ſine quibus eſſe nolo, pilulis aſſaieret, cochijs, vel ſimilib. ſecũdum iudicium præſentis medici.

Corpore in hunc modum exquiſitè euacuato, applicanda ſunt emplaſtra repercuſſiua fronti & temporibus, ex aqua roſarum, aqua ſolani, aceto, albuminibus ouorum cum bolo armenio, ſanguine draconis, terra ſigillat. & ſimilibus, intrà oculũ autẽ niſi maxima vrgenti neceſſitate per vnũ aut alterũ diem nullum repercuſſiuũ imponerem ſed nuchas panis in aqua roſarum infuſas, vel poma cocta in aqua roſarum poſtea vtro vere ſequenti collirio. ℞. tutiæ præparatæ, ʒ 1. aquæ roſarum albarũ ℥ 2. albumen vnius oui cocti, aquæ plant. ℥ 1. ſtent omnia in infuſione per ſpatiũ 24. horarum, deinde cũ occaſio poſtulat. ℞. huius infuſionis coclearia duo lactis muliebris coclearium vnum: miſce, & tepidè inſtilletur intrà aurẽ, remoueaturq; ſingulis tribus

horis,

horis, abſterſo prius oculo, ſi opus ſit.

Sunt autem qui prima facie videntur affirmare medicinas intrà oculos actu frigidas imponendas eſſe, ſed melior opinio, vt mihi videtur, & vt experientia omnium artium magiſtra docet, hæc dicta doctiſſimorum virorum intelligenda eſſe & vera eſſe in conſeruanda ſanitate oculi ſed minime in curatione: ſed ad propoſitum. Meſues, Arcul. & alii.

Poſt quatuor dies ſi cauſa poſtulet, vtile etiam eſt vti ſieſt. alb. rhaſis ſine opio & ſarcocolla cum aqua roſarum, & lacte mulieris pituitoſæ, poſt ſeptimũ verò cum ſarcocolla, & aqua feniculi, imo in vehementiſſimo dolore vti poſſumus cum opio in ipſo principio: ſed quia interdum accidentia & virtutis imbecillitas curationis ordinem præuaricat, ideo omnia referenda ſunt ad iudicium præſentis medici.

Sed ſi ophthalmia veniat à cauſa externa, vt à percuſſione, corpore vt antea ordinato deſuper oculum applicandum eſt albumen oui conquaſſat. cũ aqua roſarum, & intra oculũ imponendus eſt ſanguis columbinus tepidus, vel gutta vna ſiue altera mellis clarificati vel ſacchar cand.

In alijs verò, ex cauſa primitiua cum contrarijs applicitis remoueb. Vt exempli gratia, ſi ob radios ſolares vel lunares ne egrediatur foras. Si propter eſum euaporantium, vt cæparum vel ſimil. abſtineant ab his.

Si à nimia vini potione, à vino abſtineant.

Sed obijciet forſan aliquis Hypocratem enumeraſſe vini potionem inter medicamenta lippitudi-

tudini accomodata,ſed quando, & in quo caſu bibendum eſt, dilucidè exponit *Gal.*aphor. 31. ſexti libri, ideo illuc recurre.

De Cataracta ſiue ſuffuſione.

Cataractæ deſcrip. Cataracta eſt effuſio humorum concreſcentium inter vberem ſiue papillam, & corneam tunicam qua obſtruitur rhagoidis foramen.

Sed de loco cataractæ multum diſcordes fuere authores,vt patet per Azarab. Haliab. Albuc. & alios, ſed hæc vt videtur eſt melior opinio.

Cauſæ. Humor inutilis ſuperabundans,vel vapor ab inferior.qui receptus in caput et ibi incraſſatus tranſit in excremētum, duplex igitur cauſa huius morbi, vna quæ prouenit eſſentialiter à capite.

Altera à vaporibus ſurſum elatis ab inferioribus partibus.

Signa. Quando confirmatur morbus ſatis manifeſtè apparet per impedimentum viſus.

In principio verò multæ apparent hallucinationes ante oculum,& ſimilia.

Si primariò accidat,perpetuus eſt morbus,& in vno oculo incipit.

Si per ſympathiam vterq; oculus æqualiter afficietur,& ſymptomata viſionis intermittunt, nam dum male concoquit ventriculus apparent viſiones, cum bene concoquit, nequaquam.

Curatio. Si cataracta confirmata ſit, non curatur niſi per manualem operationem, cuius deſcriptionem qui cupit,legat *Pauli*, lib.6.cap.12. vnà cum Arculano

hi

hi enim dilucidè demonſtrant operandi viã,& deſcribunt inſtrumenta.

Curatio verò cataractæ non confirmatæ hiſce remedijs abſoluitur.

Inprimis purgato corpore ſecundum neceſſitatem cauſæ, adhibenda ſunt alia remedia in hunc modum.

℞. Sem.feniculi, aniſorum ana,ʒ 3.euphraſiæ, verbenæ,roſarum ſiccarum ana,m. 3.,chelidoniæ, m.1.rutæ,m. 1.ß.bulliant ad medietatem & facta diligenti expreſſione, fiat ſirupus, huius accipe ℥ 2. aquæ eufragiæ, & feniculi ana,ʒ 1 ß. vtere vſque ad finem ſirupi, & dum hæc aguntur imponantur intra oculum aliquot ex ſequentibus medicamentis. Mont.

℞.Vrinam pueri impubis ,ad placitum ſeruetur in vaſe idoneo per ſpatium octo aut decem dierum, deinde euaporetur ſecundùm artem, huius accipe ſalis ℥ 2. muſci ʒ ß. & parum huius pulueris imponatur bis in die naturali in oculo, vel

℞	Verbenæ, Rutæ, Chelidonię, Roſarum, Euphragiæ, Feniculi.	Bethonicæ, Saluiæ,	ana,m.8.
		Sileris mont. Pulegij.	ana,m.1.

Diſtillentur poſt digeſtionem in balneo, & in ſole inſoletur per menſem.

R Vel

Vel, ℞. 3 oua recentia, imponantur in ollam optimè clauſam cum aceto fortiſsimo, collocetur ſubter terram per ſpatium trium dierum poſtea ſeparetur acetum, & recens infundatur, & tribus diebus interpoſitis iterum renouetur acetum, & ſic vſque ad nouem dies progrediendum eſt, hoc facto pungantur acu oua prædicta, & exibit aqua clara quæ repoſita in vitro optimè obturato ſæpe intra oculum affectum inſtillanda eſt.

Si verò periculum ſit ſuffuſionis ſed nulla adhuc apparet, euacuato corpore inſtilletur parum ſequentis medicamenti.

℞. mellis optimi lib. 1. piperis rotundi ℥ 1. digerantur per ſex dies, in balneo tepido diſtillentur, & ad vſum reſeruentur.

Victus ratio. Caueat ægrotus ab aere nocturno, & à frigiditate capitis, vitet euaporantia ad caput, lacticinia, legumina, & piſces & præcipuè barbones, & cancros qui à proprietate (teſte Montano) nocent oculis.

A vino dulci abſtineat, & det operam vt alnum leuem habeat: pilulis etiam de hyera *Galeni* ſemel in ſeptimana vtetur.

De

De debilitate viſus.

Tripliciter læditur viſus, ſcilicet, { Diminutè, Corruptè, Ablatè. Arc.

Quæ ſpecies ſubdiuiduntur.

Aliqui enim malè vident de propè, & bene de longè, quia ſpiritus viſiui ſunt craſſiores, atq; ideo magis illuſtrantur per aerem. Mont. Clxxxv

Aliqui verò è contra malè de longè, & bene de prope vident, quod fit vel ratione organi vel ratione ſpirituum, vel ratione conſuetudinis.

Ratione organi, aut, { Propter eminentiã oculorũ; Immoderatam nigredinem oculorum.

Ratione ſpiritus, aut propter { Subtilitatem, Paucitatem.

Ratione conſuetudinis, vt in literatis.

Quidam verò de propè, & longè malè vident,

Vt illi qui paucos, obſcuros, nimis groſſos aut ſubtiles ſpiritus habent. Arc.

Aliqui etiam cum incipiunt bene vident, at poſtea diminutè, hi autem paucos & craſſos ſpiritus habent, qui nõ poſſunt ad longum tempus diffundi ſiue dilatari.

Aliqui etiam res albas & lucidas bene, nigras malè vident, & bene in claro, male autem in obſcuro, vt illi qui craſſos et obſcurot habens ſpiritus.

Aliqui ſunt, qui non poſſunt videre niſi ſemiclaudant oculos, vt qui claros habent ſpiritus.

Aliqui autem putant ſe videre duo, quando vnum ſolummodò obijcitur: vt ego ipſe in generoſo quodam cognomine Hungat vidi, quod contingit aut ex inordinato motu ſpirituum deferentium ſimulacrum rei viſæ vt in ebrijs,iratis, aut in his quibus contuſum eſt caput.

Aut ex parte humiditatis, ſeu vaporis ſeparantis ſpiritum viſibilem in duas partes, et hæc ſeparatio poteſt eſſe aut ante criſtallinam,aut in criſtallina,aut poſt ipſam.

Aut quia vnus oculus magis contrahitur quám alter, vnde propter breuitatem viæ citius defertur rei viſæ proportio ad ſenſum communem per vnũ quàm alterum neruum, et ſic prima proportione non corrupta ſubſequitur ſecunda.

Aut propter ſpaſmum neruorum, quia non vniuntur.

Aut ex oculi contorſione vel ſimilibus, cauſæ verò ablatæ viſionis, aut in ipſo oculo, vt in præcedentibus capitibus declaratur, aut in obſtructione neruorum opticorum referendæ ſunt.

Sed quia oculus aliquando patitur per eſſentiam capitis, aliquando per conſenſum ſtomachi, et aliarum partium: aliquid de ſignis & differentijs dicam.

Si viſus patiatur primario à capite ſecundum plurimum non ſolum viſus ſed omnis ſenſus læditur.

Si ab obſtructione neruorum opticorũ lædatur viſio, hoc modo dignoſcitur, quia ſi vnus oculus claudetur dilatabitur immediatè pupilla alterius, ſin minus contrà.

Præterea vbi caput tanquã cauſa principalis peccat, aut præceſſerunt vel adſunt diſpoſitiones maximè in anteriori parte.

Si propter ſympathiam indicatur, vt duobus præcedentibus capitulis dictum eſt, ideo ſuperfluum recenſere..

Aqua excellentiſſima & à me ſæpius probata ad renouandam viſionem diminutam.

℞. Tutiæ præparatæ ʒ 3.	Aquæ roſatæ,
Aloe epaticæ,	Vini albi ana,
Sacchari albi ana ʒ 2.	℥ 6.

Miſce omnia, & reponantur in vaſe vitreato optimè obturato, & collocetur in ſole per ſpatium menſis, & de hac aqua mane & ſero imponatur gutta vna ſiue altera.

Sæpius etiam expertus ſum aquam ex hepate hircino cum reliquis ingred. à *Iohanne de Vigo* deſcriptam multum profuiſſe.

Sed hoc notandum eſt, nullas harum aquarum adhibendas eſſe, vbi diminutio viſus pendeat à plenitudine corporis ſiue craſſitiæ ſpirituum ratione pituitæ vel ſimil. niſi corpus diligentiſſimè euacuetur ſecundum iudicium præſentis medici.

De lacrimis oculorum.

Morbus de quo hoc in loco tractaturus ſum, eſt vbertas humiditatis aquoſæ, quaſi continua circa oculos, imò ſæpius cum fluxu lacrimarum extra oculos.

Cauſa duplex, primitiua et materialis.

A primitiua verò oritur, vt ab omni cauſa rarefaciente, liquefaciente et debilitante contentiuam muſculorum in oculorum angulis, vnde dilatatis poris, fluit humiditas per oculũ, poteſt etiam conſtrictio cerebri eſſe cauſa lacrimarum, ex occurenti frigiditate, vnde maior humiditas, quàm pro oculi conſeruatione conuenit, per eoſdem meatus defluit.

Aliquando etiam a carnoſitatis abſciſione, in oculorum angulo.

A cauſa materiali, id eſt, aut ob debilitatem contentiuæ, ſcilicet illius carnis, aut humiditatem ſiue debilitatem cerebri.

Prog. Lacrimæ ex cauſa primitiua, præterquam ex abſciſſione carnis lacrimalis curabilis eſt.

Signa. Signa cauſarum primitiuarum manifeſta ſunt, ſigna debilitatis, contentiue vel humiditatis habentur ex priuatione et poſitione cauſarum corporaliũ.

Curatio. Purgetur corpus, et caput, vt in antedictis capitulis dictum eſt, et applicentur reſtrictoria circa anteriorem partem capitis, in hunc vel ſimilem modum facta.

℞. gum. dragaganth. ʒi, diſſolue in ſufficienti quãtitate

titate aqúæ roſarũ, in diſſolutione imponantur boli armeni ℥i. calcis de teſtibus ouorum ℥. 3. fiat mixtura.

Intra oculos autem imponatur aliquod ex ſequentibus.

℞. aloem pulueriſatam, ſuſpendatur in aqua roſarum.

Vel ℞. tutiæ præparatæ, corticum ouorum præparatorum, aloes optimæ, ana ℥i. inuoluantur in panno lineo, et fiat pila, infundatur in aqua fenicu-li ſuſpenſa cum filo, poſtea ſæpe exprimatur ea pila in oculos.

Si verò fluxus fiat per internas venas oportet tum inedia, tum frequenti purgatione humores exiccare, roborandumque eſt cerebrum, et per interiùs et per exterius.

De dentium dolore.

Dentes afficiuntur pulſante dolore, teſte *Gal.*

Cauſa autem aliquando exiſtit in ipſo dente, aliquando in neruo qui ad dentium radices peruenit a tertio pari neruorum cerebri, aliquando in ipſa gingiua ſibi adherente. Gal. lib. 5.

Cauſæ verò aliquando externæ, aliquando internæ. Cauſæ.

Externæ, vt ex occurſu aeris frigidi repentinè imprimentis, vel ex comeſtione acetoſorum.

Aliquando etiam fit dolor ex introitu alicuius rei inter dentem et dentem, vt ex fruſto ſquammæ piſcis vel ſimil.

Ab

Ab interna verò cauſa vt ab humoris affluxu qui vel gingiuas inflammat, vel radices dentium infeſtat, vel a vermibus.

Prog. Dolor dentium ratione ſimptomatum eſt maioris momenti, quám dolor capitis, teſte *Gal.*lib. 1. κ. τόπ.

Signa. Quoad ſigna differentiarũ a loco affecto oportet cognoſcere an ſit dolor in gingiuis vel in neruis dẽtium.

Si enim dolor ſit in gingiuis, aderunt ſigna inflammatæ gingiuæ, et dum comprimuntur gingiuæ digitis, intenſior reddetur dolor, ſi verò dolor ſit in neruo, contra fiet et dolor ſentietur profundus.

Curacio. Si a vermibus, percipietur quædam titillatio circa dentem, & perforatus eſt.

Duplex eſt curatio, vna quæ remouet cauſam vná cum morbo, alia quæ mitigat dolorem.

Ad remouendam cauſam neceſſarium eſt vti euacuatione corporis, & per venæ ſectionem, & per pharmaca ſecundum diuerſitatem cauſarum, & iudicium præſentis medici.

Ad mitigandum autem dolorem aliqua remedia approbata deſcribam.

Si dolor veniat ab humore, hiſce remedijs vtetur ægrotús: imponat primó parum maſtich. ſuper corium, vel aliquod ſimile emplaſt. cum piſtello calido, ad locum conſuetum, ſupra oculum eiuſdem lateris acerbiús dolentis, deindè accipiat ℥i. aquæ ſolani ſomniferi, in qua diſtilletur oleum vitrioli, tantum quantum valet ad reddendam prædictam

dictam aquam acidam, & cum hoc obliniatur locus dolens, vel vtetur ſequenti omnium probatiſſimo. ℞. ſenecionis q. vis: tundatur & exprimatur ſuccus, deinde recipe tantum panem manducatũ, vt pars oris acerbius dolentis vllo modo recipere poſſit, et impone ſuccum prædictæ herbæ in aure eiuſdem lateris, et iaceat ægrotus ſuper illud latus, os apertum tenens, vnde humor abundè exibit, & cum panis incipiet ingentiſſimè humectari expuatur, et ſumatur alius: neq; poteſt eſſe aliquis tantus dolor quin huic medicamento cædet.

Si veró dolor ratione vermis fuerit, fiat ſuffumigin. ex ſemine cepæ, & porrorum cum ſemine hioſquiami, & educetur vermis.

De mobilitate dentium.

Mobiles fiunt dentes triplicem ob cauſam, id eſt, aut ob defectum alimenti, aut ob nimiam nerui humiditatem, aut ob vitioſos ſuccos.

Ob defectum alimenti, vt in ſenibus.

Ob nerui humiditatem, vt in magnis diſtillationibus quæ ſubſternuntur radicibus dentium.

Ob vitioſos ſuccos, vt in morbo gallico.

Dentium mobilitas in ſenibus non curatur.

Si dentes ab humiditate mobiles fiant, adſtringentibus confirmabuntur.

Si ob vitioſos ſuccos, vt in morbo gallico, inprimis remouendus eſt morbus, deinde gingiuæ iterum renaſcentur.

Ad dealbandos & conſeruandos dentes.

Primò vitētur corruptiones cibi et potus in ſtomacho, nec non cibaria groſſa, viſcoſa, dulcia, & quæ ad frangendum ſunt dura, et omnia ſtupefacientia, neq; comedat aliquis res vehementis frigoris poſt aſſumptionem calidi, neq; vehementer calida poſt frigidi aſſumptionem: præterea vitentur res dentibus ex proprietate nocentibus, vt ſunt porri, mundificentur dentes ſemper a cibo, deinde lauetur os cum vino.

Ad dealbandos verò dentes, optimè inſeruit aqua Fiorauanti, ex ſale, gemma, ſulphure, margaritis, borace, & aceto diſtillato fabricata, vel radix biſmaluæ diligentiſſimè mundata, & in partes longas diuiſa, et in aqua, ſale, & allumine, cocta cum paruo ireos: deinde in furno exiccata, cum qua fricentur et purgentur dentes.

De ornatu mulierum.

Quoniam multæ mulieres deſiderant miris & multis modis faciem ſuam pulcherrimam reddere, vt gratiam etiam cum illis conciliem, optima aliquot experimenta deſcribam, & ſic finem huius opuſculi faciam.

Deturpatur facies aliquarum mulierum, aut propter retenta menſtrua, aut propter fumum ſanguinis incenſi, vel humoris melācholici, aut propter ardorem ſolis.

Si

Si igitur cauſa ſit humor melancholicus, euacuetur, vt in capitulo de melancholia demonſtratur.

Si propter fumum ſanguinis incenſi,fiat minutio de cephalica,& mundificetur ſanguis cum rebus appropriatis, videlicet cum decoctione, vel potius ſucco fumiterræ & ſimil. deinde ad mundificandam faciem vtantur, hoc vnguento ab Arnaldo deſcripto, & à me ſæpius probato. ℞. ſucci maliterræ, ſucci ireos, ſucci cucum. agreſtis, ſucci brioniæ,ſucci matriſſiluæ ana, lib. I. mellis deſpumat. ℥ 5. armon.al.℥.3. capitelli fortiſſimi lib. I. bulliant, hæc omnia ſimul vſque ad ſuccorum conſumptionem, & cum ferè coctæ fuerint adde fel bouinum, & puluerem ſpecierum ſequent. ſuperaſperge.

℞.oſsis ſtepiæ,zing. hermod, ariſtoch.long. & rotund.lentic.bor.arm.cryſalli,ſemulæ gran.tinct. tragagant.entali, & dentali,belliculi, ſem. ſinapi al. omnium pulueriſ.ana,ʒ 2. fiat vnguentum de quo facies ſero inungatur quia potentiſsimum eſt ad omnia prædicta, prius tamen lauari debet facies cum aqua roſar. Sed quia aliquæ dominæ deſiderant facies pulcherrimas reddere, ideo in earum gratiam ſecretum omnium aliorum ſecretiſsimum reuelabo. Comburatur ſuperficies alba cornu cerui proiecto nigro quod eſt intus,& pulueriſetur, & fiat ceruſa vt ars præcipit huius ceruſæ. ℞.℥ 2.ceruſſæ de riſo,ʒ 6.miſceantur cum pauc.borace,& diluantur cum aqua roſarum, vel potius cum aqua albuminum ouorum

rum,& lauetur facies ſero & mane, deinde interpoſita dimidia parte horæ abſtergatur facies cum aqua auenæ, deinde madefac ſubtiliſsimum pannum lineum in diſſolutione talc. & leuiter fricetur facies. Qui verò non habent talchi diſſolutionem, à me habebunt, & hic omnium aliorum præſtantiſsimus fucus eſt pro magnis dominabus.

FINIS.

ELENCHVS AVTHO-
rum qui in iſto opuſculo, de capitis præ-
cipuis affectibus, citantur.

Ætius.
Alexander.
Trallianus.
Andernacus.
Altimarus.
Arculanus.
Ariſtoteles.
Auerrhoes.
Auicenna.
Areteus.
Actuarius.
Arnaldus de villa noua.
Azarau.
Albucaſis.
Auenzoar.
Caſſius.
Cornelius Celſus.
Capiuaccius.
Dioſcorides.
Eraſtus.
Fernelius.
Fiorauant.
Galenus.
Hipocrates.
Iohannes Baptiſta.
Montanus.
Iohannes Langius.
Marcellus Empiricus.
Mattheus de gradi.
Nicholaus Maſſa.
Oribaſius.
Paracelſes.
Paulus Ægineta.
Rufus Epheſius.
Rhaſes.
Rondeletius.
Scribonius Largus.
Trincauelius.
Vigo.

Index.

Alopecia. 1
Apoplexia. 25
Caluitium. 2
Coma ſeu cataphora. 25
Catarrhus. 46.b
Cataracta. 60.b
Conuultio. 39
Dolor capitis. 5
Dolor dentium. 64
Debilitas viſus. 62
Defluuium capillorum 2
Epilepſia. 14.b
Grauis auditus. 57
Hemorragia narum. 44
Incubus. 30.b
Lethargia. 22.b
Lachrima-rum effuſio. 30
Melancholia 31
Ophiaſis. 1.b
Ophthalmia. 58
Paraliſis. 36
Phrenitis. 27
Paraphrenitis. 29.b
Sternutatio. 52.b
Tinnitus aurium ſiue ſonitus. 53.b
Tremor 42.b
Vertigo. 12.b

FINIS.

Errata.

Folio tertio, a linea 16. niſi ſit infantibus, pro niſi ſit in infantibus. Fol. 6. b. lin. 9. purgitiuius, propurgitiuns: Eol: 8, a, linea 9, ſirupi violati, ℥ ß pro ℥ 1 ß, & eodem folio, linea 17: rhab. electi ʒ 4. pro ℈ 4. Fol a, lin. 26. proficitur, pro perficitur. Fol. 10. a, lin. 18. cu. pro cum. Fol. 11. a, lin. 16. veniæ, pro venæ, Fol. 12. b lin. 17. vetite, pro vetet. Fol. 14. b. lin. 9. nouum, pro nonum. Fol 15. a. lin. 17, vel balneo, pro vel è balneo. Fol. 16. a, lin. 25. ſacchare, pro ſaccharo. eodem, b, lin. 10. comeſsialis, pro comeſſalis. Fol. 17. a, lin. 4. vtuntur, pro & vtuntur. Fol. 19. a, lin. 26 roriſmarina, pro roriſmarino, eodem, b, lin. 9. incipibat, pro incipiebat, & lin. 21. vltiorem, pro vlteriorem. Fol. 20. a, lin. 2. coitū, pro coitu. Fol. 21 b, lin. 4. veſticatorium, pro veſſicatorium. Fol, 22, a, lin. 26. lineā, pro tinem. Fol. 23. b, alin. 14. in aqua, pro in qua. Fol. 24. b. lin. 19. quadam, pro quædam. Fol. 25. a, lin. 6. noctit, pro noctis. Fol. 27. a, lin. 10. inferiorum, pro inferiarum. Fol. 29. b, lin. 1 ſupera, pro ſuper: & lin 2. cucurbicula, pro cucurbitula. Fol. 30. a, lin. 10. aliter, pro alter. Fol. 32. a, lin. 21. ob ſtomachi, pro ob os ſtomachi. & eodem, b, lin. 1. vide, pro vnde, & lin. 8. permiſſione, pro permiſtione. Fol. 33 b, lin. 8. tum modico, pro tum immodico. Fol. 35. a, lin. vlt confectionis ℥ ß, pro confect Hamech ℥ ß. Fol. eodem b, lin. 12. Narenio, pro Nardino, & lin. eadem, aguina, pro agnina. Fol. 36. a, lin. 2. ſpinicia, pro ſpinacia. Fol. 37. b. lin. 11, miringani, pro miringas. Fol. 45. b, lin. 10, ſingulares, pro iugulares, & lin. 19, aliqua pro aliqui. cucurbiculam, pro cucurbitulam. Fol 49, a, lin. 15, humanao, pro humano, & lin. 16, im mediate cibo, pro immediate a cibo, Fol. 53, a, lin. 3, ſin ab interna, pro ſin nulla talis ſit ab interna, & lin. 16, melantium, pro melanthium. eodem, b, lin. 18, materia, pro materiæ, & lin. vlt. ſuppor, pro ſuppur. Fol. 54, a, lin. 6, retenta, pro retentæ, & lin. 29, materia, pro materiæ. Fol. 55, a, lin. 16, vtrum materia, pro vtrum a materia. Fol. 56, a, lin. 25, ablaturiſq;, pro abluiturq;. Fol. 57. a, lin, 5, anthei, pro anethi. Fol. 58, a, refudant, pro reſudant. Fol. 59, b, lin. 10, flebotomo iam, pro phlebotomiam, lin. 14, immixta, pro in mixta, lin. 25. vtro vere, pro vero vtere. lin. vlt. aurem, pro oculum. Fol. 60. a, lin. 10, fieſt, pro fieſ. eodem, fol. b, lin. 5, vberem, pro vuam. Fol. 61, b, lin. 3, obſcurot habens, pro obſcuros habent. Fol. 63, a, lin: 27, craſſitia, pro craſsitiæ. Fol: 65, b, lin: 6, calida, pro calidas: Fol: 66, a, lin: 17, ſtedia, pro ſepiæ, & lin: 18, cryſalli, pro criſtalli.

1850
1614
236 yrs old